

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GÜNCEL OLAYLARDAN
YARARLANMANIN ÖĞRENCİLERİN KARAR VERME
BECERİLERİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Hatice Betül AKDAŞ

Ankara
Kasım, 2013

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GÜNCEL OLAYLARDAN
YARARLANMANIN ÖĞRENCİLERİN KARAR VERME
BECERİLERİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hatice Betül AKDAŞ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KÖKSAL

Ankara
Kasım, 2013

JÜRİ ONAY SAYFASI

Hatice Betül Akdaş'ın “Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olaylardan Yararlanmanın Öğrencilerin Karar Verme Becerilerine Etkisi” başlıklı tezi, 23/10/2013 tarihinde jürimiz tarafından İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Mustafa KALE

.....

Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç Dr. Hüseyin KÖKSAL

.....

Üye: Yrd. Doç. Dr. Gülin KARABAĞ

.....

ÖNSÖZ

Bu araştırma birçok kişinin katkısıyla gerçekleşmiştir. Öncelikle tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Köksal’a desteği ve ilgisinden dolayı çok teşekkür ederim.

Hayatımda var olduğu günden bu yana ve araştırma fikrinin ortaya çıkışından sonuna kadar tüm aşamalarında beni yüreklendiren, bana yol gösteren, sevgisini hep içimde hissettiğim güzel dostum, kardeşim Hafife Bozdemir’e; hastalığına ve tüm sıkıntılarına rağmen fikirleriyle ve desteğiyle hep yanımda olan, tanıdığım en değerli öğretmen, canım annem Döndü Akdaş’a; sırtımı dayadığım, varlığıyla kendimi güvende hissettiğim, hep bana inanan, beni yüreklendiren canım babam Mustafa Akdaş’a; hayatımı güzelleştiren, gülen yüzüm, canım kardeşlerim Muhammed Furkan Akdaş’a ve Murteza Berk Akdaş’a teşekkürü bir borç bilirim. İyi ki varsınız.

Hatice Betül AKDAŞ

Ankara, 2013

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GÜNCEL OLAYLARDAN YARARLANMANIN ÖĞRENCİLERİN KARAR VERME BECERİLERİNE ETKİSİ

AKDAŞ, Hatice Betül

Yüksek Lisans, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KÖKSAL

Kasım-2013, 132+XII sayfa

Bu araştırmanın amacı, ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanarak hazırlanan öğretim etkinliklerini uygulamanın, öğrencilerin karar verme becerileri üzerindeki etkisini saptamaktır. Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Deney grubunda güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanmış öğretim etkinlikleri kullanılmış, kontrol grubunda ise programın öngördüğü öğretim etkinlikleri uygulanmıştır.

Araştırma 2012-2013 eğitim-öğretim yılının ikinci yarısında Kazan Ortaokulu'nda öğrenim görmekte olan 4/A ve 4/B sınıflarında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada veri toplama araçları olarak, deney ve kontrol gruplarını denkleştirmek, uygulama öncesi ve sonrasında öğrencilerin karar verme becerilerini belirlemek amacıyla uzman görüşlerine başvurulmuş ve Swartz ve Parks (1996) ve Garcia ve Michaelis (2001)'in ortaya koyduğu karar verme sürecinden yararlanarak araştırmacı tarafından oluşturulan “Karar Verme Formu” (Ek 2), Karar Verme Formu puanlarının hesaplanmasında kullanılmak üzere uzman görüşlerine başvurulmuş hazırlanan “Karar Verme Becerisi Rubriği” (Ek 3) kullanılmıştır.

Öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen modeline uygun olarak “Karar Verme Formu” deneysel uygulamanın başlangıcında ve bitiminde olmak üzere iki kez uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS16.0 paket programında analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde, güncel olaylardan yararlanarak hazırlanan öğretim etkinlikleri uygulamasının, MEB tarafından hazırlanan öğretmen kılavuz kitabı etkinliklerine dayalı öğretime göre, öğrencilerin karar verme

becerisi puanlarını anlamlı bir şekilde arttırdığı tespit edilmiştir. Araştırmada, sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanarak hazırlanan öğretim tasarımının öğrencilerin karar verme becerilerini geliştirdiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç doğrultusunda önemli görülen öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Eğitimi, Karar Verme Becerisi, Güncel Olaylar.

ABSTRACT

THE EFFECT OF TEACHING ACTIVITIES PREPARED IN ACCORDANCE WITH CURRENT EVENTS IN SOCIAL STUDIES LESSON ON STUDENT'S DECISION MAKING SKILLS

AKDAŞ, Hatice Betül

Post Graduate, Primary School Teaching Programme

Thesis Advisor: Assistant Professor Dr. Hüseyin KÖKSAL

Kasım-2013, 132+XII page

The purpose of this research is to determine the effect of teaching activities prepared in accordance with current events in elementary 4th grade social studies lesson on student's decision making skills . Teaching activities prepared according to the current events were applied to the experimental group and teaching activities provided by the program were implemented in the control group.

The research was held in Kazan Middle School in the second term of 2012-2013 academic year in 4/A which is the control group and 4/B which is the experimental group.

The data gathering instruments of the research were Decision Making Form and Decision Making Skill Rubric. Decision Making Form was designed by the researcher based on Swartz and Parks (1996)'s and Garcia and Michaelis (2001)'s decision making process to balance the experimental and control group and to determine decision making skills of the students before and after the practice. Decision Making Skill Rubric was used to calculate the points of Decision Making Form. These instruments were designed based on the experts judgements.

Decision Making Form was performed twice, once in the beginning and once at the end of the experimental application in accordance with the experimental pattern model with pretest – final test control group. The acquired data were analysed in SPSS16.00 Packet Program. The findings depict that the application of teaching activities prepared in accordance with current events make a significant difference compared to the teaching based on the teacher's guidance book activities which was provided by the Turkish Ministry of National

Education. The teaching activities prepared in accordance with current events were increased the points of students' decision making skills. This research demonstrated that teaching activities prepared in accordance with current events in social studies lesson improved the students' decision making skills. Some significant suggestions are represented in consideration of these findings.

Key words: Social Studies Education, Decision Making Skills, Current Events.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ONAY SAYFASI	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	8
1.3.Araştırmanın Önemi	9
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	11
1.5.Araştırmanın Varsayımları	11
1.6. Tanımlar.....	11
BÖLÜM II.....	13
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE	13
2.1.Beceri Kavramı	13
2.2.Becerilerin Sınıflandırılması.....	13
2.2.1.Düşünme Becerileri	14
2.2.1.1. Karar Verme Becerisi	16
2.3.Karar Verme Süreci	17
2.4.Karar Vermeyi Engelleleyen Faktörler.....	20
2.5.Sosyal Bilgilerde Karar Verme Becerisi.....	21
2.6.Sosyal Bilgiler Öğretiminde Güncel Olayların Yeri ve Önemi	24
2.7.Güncel Olayların Öğretimiyle İlgili Yaklaşımlar	28
2.7.1. Güncel Olayları Sosyal Bilgiler Ünitelerinin Temeli Olarak Ele Alma.....	28
2.7.2.Güncel Olayları Sosyal Bilgiler Dersine Ek Olarak Öğretme	29
2.7.3.Güncel Olayları Sosyal Bilgiler Programının Tamamlayıcısı ya da Pekiştiricisi Olarak Kullanma	29

2.8. Güncel Olayların Kullanımında Öğretmen ve Öğrenci Özellikleri	29
2.9. Güncel Olayların Kullanımında Yararlanabilecek Yöntem, Teknik ve Araç- Gereçler.....	31
2.9.1.Haber Konularının Günlük Olarak İşlenmesi	31
2.9.2.Tartışmalı Güncel Olayların Kullanılması.....	31
2.9.3.Haber Bültenleri Tahtasının Kullanılması	33
2.9.4.Haber Haritalarının Kullanılması.....	33
2.9.5.Güncel Olayları İçeren Süreli Yayınların Kullanılması.....	34
2.9.6.Öğrenciler Tarafından Haber Bülteni Hazırlanması ve Sunulması	35
BÖLÜM III	37
3. YÖNTEM.....	37
3.1 Araştırma Modeli	37
3.2. Çalışma Grubu	37
3.2.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Belirlenmesi.....	38
3.3 Verilerin Toplanması	39
3.3.1. Karar Verme Formu	40
3.3.2. Güncel Olaylara Uygun Olarak Hazırlanan Ders Planları	40
3.3.3. Denel İşlem	44
3.4.Verilerin Analizi	46
BÖLÜM 4	47
4. BULGULAR VE YORUM.....	47
4.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	47
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	51
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	55
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	60
BÖLÜM 5	65
5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER.....	65
5.1. Sonuçlar	65
5.2. Öneriler	66
KAYNAKÇA	68
EKLER	76
EK-1. MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ.....	76
EK-2. KARAR VERME FORMU.....	77
EK-2. KARAR VERME FORMU.....	78

EK-3. KARAR VERME BECERİSİ RUBRİĞİ.....	82
EK-4. GÜNCEL OLARLARDAN YARARLANARAK HAZIRLANMIŞ DERS PLANLARI.....	83
EK-5. HABER DEFTERİ ÖRNEKLERİ	130

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Düşünme Türleri ve Beceriler.....	15
Tablo 2 Deney ve Kontrol Gruplarının Karar Vermeye Yönelik Öntest Puanlarının t-Testi Sonuçları.....	38
Tablo 3 Öğrencilerin Kişisel Özellikleri	39
Tablo 4 Güncel Olaylara Uygun Olarak Hazırlanan Ders Planlarının Konu, Kazanım ve Karar Verme Süreçlerine Yönelik Dağılımı.....	42
Tablo 5 Deney ve Kontrol Gruplarının Karar Verme Süreçlerine Yönelik Öntest Puanlarının t-Testi Sonuçları.....	48
Tablo 6 Deney ve Kontrol Gruplarının Karar Verme Süreçlerine Yönelik Sontest Puanlarının t-Testi Sonuçları	52
Tablo 7 Kontrol Grubunun Karar Verme Süreçlerine Yönelik Öntest-Sontest Puanlarının t-Testi Sonuçları.....	56
Tablo 8 Deney Grubunun Karar Verme Süreçlerine Yönelik Öntest-Sontest Puanlarının t-Testi Sonuçları.....	60

KISALTMALAR LİSTESİ

NCSS: Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

ASCD: Amerika Birleşik Devletleri Program Geliştirme ve Denetleme Kurumu

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlere, araştırmanın önemine, araştırmanın sayıltılarına, araştırmanın sınırlılıklarına, tanımlara, kısaltmalara ve konuyla ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Problem durumu başlığı altında literatür taranmış ve araştırmanın problemi ile ilgili kavramsal çerçeve oluşturulmuştur.

1.1. Problem Durumu

Sosyal bilgiler 20. yüzyılın başında güçlü ve yeni bir fikirle, bir yenilik tasarımı olarak ortaya çıkmıştır. Bu fikrin temelinde, vatandaşların kendi yaşamlarını kontrol etmeyi öğrenmeleri, bilgiye ulaşma becerilerini uygulamaları, düşünme, değer verme ve katılımcı olmaları yatmaktadır. Becerilerin uygulanması yeni değildir; fakat vatandaşlık becerilerinin resmi olarak okul programında yer alması yeni bir fikirdir. Değişen topluma cevaben bir reform hareketi olarak sosyal bilgiler ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler reformu, vatandaşlık görevleri konusunda öğrencileri eğitmeye, sosyal bilimlere, beşeri faktörlere, kavramlara, genellemelere, karar verme becerilerinin uygulanmasına ve sosyal/kişisel konularda çalışmanın gerekliliğine vurgu yapmıştır (Barth, 1991).

Ortaya çıktığı andan itibaren sosyal bilgilerin tanımı, kapsamı ve amacı üzerinde gittikçe artan sayıda çalışma yapılmıştır. Erden (tarihsiz)'e göre sosyal bilgiler; iyi ve sorumlu bir vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimlerden seçilmiş bilgilere dayanarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı; Barth ve Demirtaş (1997)' a göre içeriğini tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi konuları arasında ilişki kurarak oluşturan ve yaşam boyu sürecek vatandaşlık becerileri kazandıran bir eğitim planı; Öztürk ve Otluoğlu (2003:6)'na göre öğrencilerin sosyal yaşama uyum sağlamada ve sosyal sorunlara çözüm üretmede ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmayı amaçlayan bir yurttaşlık programı ve Öztürk (2009)'e göre değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla, sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır.

Turner (1995), sosyal bilgilerin bireylere yaşamlarında özenli, düşünceli, meraklı, kararlı olmayı, bir arada yaşamak için gerekli olan değer ve kuralları öğretmeyi amaçladığını belirtirken, Garcia ve Michaelis (2001)'a göre sosyal bilgilerin çalışma amacı, demokrasilerde insan ilişkilerini ve sorumlu vatandaşlığı geliştirmektir. Daha kesin bir ifadeyle sosyal bilgilerin amacı; diğer disiplinleri de içine alarak kültürel mirasın aktarımıyla ilgili temel bakış açıları sunan faaliyetleri içeren ve geliştiren bir öğretim ortamında, öğrencilerin potansiyellerini geliştirerek, sosyal eleştiri yapmalarını, sosyal faaliyetlere ve kendi kendilerine grup aktivitelerine katılmalarını sağlamaktır. Ayrıca düşünme becerilerini ve karar verme becerisini geliştirerek, bu becerinin sosyal problemlere uygulanmasını sağlamaktır.

Öztürk ve Otluoğlu (2003:6)'na göre etkili bir sosyal bilgiler programı, bireyin sosyal problemleri çözebilmesi için gerekli olan düşünme ve karar verme becerilerini geliştirmeyi amaçlar. Jaffee ve D' Zurilla (2009) etkili problem çözme ilkelerini problemi tanımlama ve formüle etme, alternatif çözümler üretme, karar verme, çözümü uygulama ve doğrulama şeklinde sıralamaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında karar vermenin problem çözmede önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Demokratik toplumlarda vatandaşların karar verme süreçlerine bütün yönleriyle katılmaları beklenir. Vatandaş seçim kabinine daima yalnız girer. Bu hakkın verilmesi bir asrı geçen bir gelenektir (Ellis, 2007). Demokratik yaşam kültürünün oluşturulması ve korunması için gerekli olan karar verme becerisi aynı zamanda işletmelerde de yönetsel faaliyetlerin temelini oluşturmaktadır (Bakan ve diğ., 2013). Liderin en önemli görevlerinden biri, yerinde kararlar vermektir (Certo ve certo, 2006). Bu nokta geleceğin liderleri olacak çocuklara, karar verme becerileri kazandırmanın önemine dikkat çekmektedir. Savage ve Amstrong (1996)'a göre, ABD'de sosyal bilgiler programının hazırlayıcısı olan ve profesyonel sosyal bilgiler eğitimcilerinin üyesi olduğu NCSS (1992), sosyal bilgilerin öncelikli amacını, içinde kültürel farklılıklar barındıran demokratik bir toplumun vatandaşlarının, mantıklı kararlar verebilme becerilerini geliştirmek şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler, hemen her alanda değişen ülke ve küreselleşen dünyada demokrasiyi benimsemiş, karar verme mekanizmasını kullanabilen, problem çözeabilen, çok boyutlu düşünen ve becerili etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Sönmez, 1997; Doğanay, 2006). Sosyal bilgilerin hedeflerinden olan etkili vatandaşlık, bireyin yerinde kararlar verebilmesini gerektirir. Bu nedenle karar verme becerisinin geliştirilmesi, sosyal bilgiler programında önemli bir yere sahiptir (Nayor ve Diem, 1987). İlköğretim 4. ve 5. sınıflar

Sosyal Bilgiler öğretim programının amaçlarından birisi, haklarını bilen, sorumlu, milli bilince sahip vatandaş yetiştirmektir. Programın vizyonunda da demokratik, yaşadığı çevreye duyarlı, eleştirel düşünen, yaratıcı ve doğru karar veren vatandaşlar yetiştirmek yer almaktadır. Bu açıdan programın temel yaklaşımında bireyin doğru karar vermesinin, sorun çözmesinin, yaşama etkin katılımının önemsendiği belirtilmiştir (MEB, 2005).

Bir ülkenin devamlılığının sağlanmasında, etkin yurttaşlar yetiştirmesi bir gerekliliktir (Öztürk ve Deveci, 2011). Sosyal bilgiler öğretiminin amacı, sosyal beklentilere uygun, etkin yurttaş ve bireyler yetiştirmektir (Barr, Barth ve Shermis 1978; Barth, 1991; Garcia ve Michaelis, 2001; Alkan ve Kurt 2007; Öztürk 2009; Sönmez 1997; Gökkaya ve diğerleri, 2003; Akdağ 2009; Savaş ve Ünüvar, 1999; Öztürk ve Otluoğlu, 2003; Ata 2007; Kaya, 2008; Öztürk, 2011). Etkin yurttaşlarda bulunması gereken iki temel beceri, doğru ve mantıklı karar alma ve problem çözmedir (Baysal ve Öztürk, 2007). Bu nedenle pek çok ülkenin (Türkiye, ABD, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Güney Afrika Cumhuriyeti, İngiltere, İrlanda, İsveç, Singapur ve Yeni Zelanda) sosyal bilgiler programlarının amaçlarında karar verme becerisi yer almaktadır (Öztürk ve Deveci, 2011).

Bütün bu düşüncelerin ışığında sosyal bilgilerin öğrencilere çeşitli bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırarak etkili vatandaş yetiştirmeyi amaçladığı söylenebilir. Öztürk (2011), küreselleşen dünyada ulus devlet vatandaşı yerine dünya vatandaşı kavramının ortaya çıktığını, ulus devlet vatandaşının başka kültürlerle etkileşime karşı çıkarken, dünya vatandaşının serbest piyasa ekonomisini benimseyen, farklı kültürlerle etkileşime açık, bunun gerektirdiği becerilere sahip, dünyada meydana gelen olayları (küresel ısınma, çevre kirliliği, yer altı kaynaklarının azalması vs.) kaygıyla takip edip, onlara yönelik faaliyetlere katılan yeni bir vatandaş modeli olduğunu ifade etmiştir. Bu noktadan hareketle dünyadaki gelişmelere ayak uydurmaya çalışan bu yeni vatandaş modelinin, güncel olayları takip eden, dünyadaki olaylara duyarlı, küresel ve toplumsal sorunlara çözüm üreten ve bütün bunları yapabilmek için düşünme becerileriyle donanmış olması gerekmektedir. Sosyal bilgilerin amaçlarında da önemle vurgulanan, diğer becerilerin de içinde yer alan düşünme becerilerinden olan (Hayes, 2008; Johnson, 1997), 2005 Sosyal Bilgiler Programında 9 temel beceriden biri olan, programın vizyonunda ve temel yaklaşımında yer alan, ASCD (ABD Program Geliştirme ve Denetleme Kurumu) 'nin 60 araştırmacı ve eğitimcisi tarafından hazırlanan çalışmada belirlenen 4 düşünme becerisinden (Costa,1991) ve NCSS (2002)'ye

göre sosyal bilgiler dersinde bireylere kazandırılması gereken becerilerden biri olan karar verme becerisi, bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Literatürde karar vermeye yönelik çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Karar verme ile ilgili incelenen araştırmaların bazılarının kariyer karar verme üzerinde yapıldığı (Bacanlı, 1995; Bal, 1998; Çakır, 2003; Bozgeyikli, 2005; Hamamcı ve Hamurlu, 2005; Gati ve diğerleri, 1996; Gati ve Saka, 2001; Morgan ve Ness, 2003; Tien, 2005), araştırmaların karar stratejileri ve karar stilleri üzerinde yoğunlaştığı (Kuzgun,1992; Sinangil, 1993; Eldeklioğlu, 1996; Tiryaki, 1997; Kesici, 2002, Taşdelen, 2002; Köse, 2002; Köksal, 2003, Develioğlu, 2006; Güçray, 1998; Mann ve diğerleri, 1989; Demirbaş, 1992; Ersever, 1996; Deniz, 2004; Tunç, 2011) görülmektedir. Ancak karar verme becerileriyle ilgili az sayıda araştırmaya rastlanmıştır (Şeyhun, 2000; Goloğlu, 2009; Karakaş, 1999; Gömleksiz ve Kan, 2007; Çakmakçı; Özabacı, 2013). Gelen (1999) tarafından yapılan araştırmada, sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin karar verme becerilerini kazandırmada kendilerini yeterli buldukları; ancak araştırmacı tarafından yapılan gözlemde, öğretmenlerin bu becerileri kazandırmada, yetersiz ya da tamamen yetersiz oldukları ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu yönüyle literatüre katkı yapması beklenmektedir.

Vatandaşlık eğitimi sosyal bilgilerin merkezindedir. İyi vatandaş, toplumu ilgilendiren konularla ilgilenir, sorumlu ve duyarlı davranır. Etkili karar alma da iyi bir vatandaşın işaretidir. Sosyal bilgilerin kalbi olan karar verme becerisini geliştirmek istiyorsak, sınıf ortamına daha fazla güncel ve toplumsal olay getirilmeli, bu olaylar üzerinde öğrencilerle birlikte gerekli çalışmalar yapılmalı ve böylece öğrencilerin toplumsal sorunlar hakkında kaliteli inanç ve düşüncelere sahip olmalarını sağlamalı, entelektüel kalitelerini artırmalıyız (Engle, 2003).

Sosyal bilgiler programının içeriğinde öğrenciler için karar verme, kararlara katılma, başkalarının kararlarını analiz etme için fırsatlar bulunmalıdır. Öğrenciler, farklı kişilerin rollerine bürünerek kararlarını sorgulamalıdır. Böylece karar verme süreçlerini daha iyi kavrar ve gerçekten bir adım uzakta olmalarına rağmen karar verme becerileri gelişir. Hatta öğrenciler okuyarak veya gözlemleyerek bile başka bir kişinin karar verme davranışı hakkında, daha bilinçli olarak süreci analiz edebilirler (Kurfman, 1997 akt. Naylor ve Diem, 1987). Eğer bir sınıfta tüm kararlar öğretmenler tarafından verilirse, öğrenciler becerilerini geliştirecek fırsatı bulamazlar. Bu nedenle sınıfta öğrencilerin sayısız kararlar almalarına olanak sağlanmalıdır. Bu kararlar gerçek olay veya bazı durumlarda kurgulanan bir olayın parçası olabilir (Ellis,2007).

Bu noktada güncel olaylar, öğrencilere farklı durumlarda başka kişilerin yerine karar verme, başkasının kararını analiz etme, sorgulama, kendi kararlarını verme imkânı sağlayarak, öğrencilerin karar verme becerilerini geliştirebilir.

Sosyal bilgiler dersinde güncel konu ve olaylar ele alınmalıdır. Böylece öğrencilerin sosyal faaliyetlere katılımı artar, yardımlaşma duygusu ve karar verme becerileri geliştirilir (Garcia ve Michaelis, 2001). Bunun yanında güncel olayları anlama, yorumlama ve karar verme becerisine sahip olma aynı zamanda çağımızda önemi sıkça vurgulanan bilim okuryazarının özelliklerindendir. Ayrıca sosyal bilgilerde de güncellik son derece önemlidir. Çünkü öğrencileri topluma yakınlaştırır ve sosyalleştirir (Altun, 2009).

Sosyal bilgiler dersinin amacı iyi vatandaş yetiştirmek, toplumun üyelerine yaşamlarında gereken bilgi, beceri kazandırmak ve anlayış geliştirmekse bunun ön şartı bireylere karar verme becerisini kazandırmaktır. Öğrencilerin televizyondan, radyodan, gazeteden haberleri takip etmesi karar verme becerilerini geliştirir, farklı konularda fikir edinmelerini sağlar. Okullara çocukların güncel olayları takip edebileceği süreli yayınların gelmesi ve derslerde güncel olayların kullanılması, çocukların karar verme becerilerini geliştirmede faydalı olacaktır (Nelson, 1987).

Tüm bu fikirlere dayanarak ve bunun yanında güncel olayların, bireyin yaşadığı toplumun içinden gelen konularla dolu olduğu ve yaşamdaki problemlerle bireyi karşı karşıya getirdiği için, sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının, öğrencilerin karar verme becerilerinin geliştirilmesinde etkili olacağını düşündürmektedir.

Gürdoğan Bayır (2010)'ın yaptığı araştırmada, sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin eleştirel düşünme, analiz, değerlendirme, çıkarım ve yorumlama becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Gültekin (2004:42), eleştirel düşünme becerisini; “herhangi bir durum ya da olayın doğruluğunu ve yanlışlığını değerlendirerek karar vermeyi sağlayan bir düşünme biçimi” olarak tanımlarken, Baysal (2009)'a göre etkili karar verme becerisi, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri ile yakından ilişkilidir. Dolayısıyla Gürdoğan Bayır(2010)'ın araştırmasında ortaya koyduğu, sosyal bilgilerde güncel olayları kullanmanın öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiği sonucu, sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin karar verme becerisini geliştireceği fikrini destekler niteliktedir.

Güncel olaylar gerçekte önemli midir? Bu soru öğretmen ve öğrenciler tarafından sıklıkla sorulmuştur. Güncel olayları yaşamımız boyunca, dünyayı bütün yönleriyle daha fazla anlamak için takip ederiz. Bir ders kitabı bunu yapamaz. Ders kitapları güncel olamaz. Yayınlandıklarından bir iki yıl sonra bile güncelliklerini kaybederler. Bu nedenle öğrenci ve öğretmenler toplum yararı için güncel olayları derslerde kullanmalıdır (Nelson, 1987).

Bireyin kişilik gelişiminde, topluma uyumlu, üretken, verimli insan olarak yetiştirilmesinde en temel derslerden olan ve öğrencilerin toplum ve toplumun sorunları hakkında bilgi sahibi olmalarını amaçlayan sosyal bilgiler dersinde (Aykaç, 2007) güncel olayların yer alması bu dersin amaçlarına hizmet etmektedir. Çünkü sosyal bilgiler dersinin en önemli amacı; öğrenciyi gerçek yaşam ve toplumsal sorunlarla karşı karşıya getirerek ona toplumsal kişilik kazandırmaktır. Gerçek yaşam ve toplumla yakından ilgili olan sosyal bilgiler dersinde çocuk, içinde yaşadığı çevreyi, geçmişi, bugünü ve geleceğini tanıma imkanı bulur (Deveci 2005; Sözer 2008). Sosyal bilgiler dersi geçmişle ve günümüzle ilişkili olarak çocukların dünya ve günümüz toplumsal sorunlarından haberdar olmasını sağladığından, sosyal bilgilerde güncel olayların kullanımı büyük ölçüde önemlidir (Arın ve Deveci, 2008).

Son zamanlarda yapılan araştırmalara göre öğrenciler, sosyal bilgileri en sevdikleri dersleri olarak gördüklerini ve gerçek yaşamdan kopuk dersleri sıkıcı bulduklarını ifade etmektedirler (Garcia ve Michaelis, 2001). Sosyal bilgiler dersinde güncel olayları kullanmak öğrencilerin ilgilerini artırmada önemli olabilir. Arın ve Deveci (2008)'nin ve Gürdoğan Bayır (2011)'in yaptığı araştırma bunu destekler niteliktedir. Arın ve Deveci (2008)'nin araştırmasında, sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrencilerin başarıları ve bilgileri hatırlama düzeylerini artırmada etkili olduğu ve öğrencilerin güncel olayların kullanımına ilişkin olumlu görüşler bildirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Gürdoğan Bayır (2010)'ın araştırmasında da buna paralel olarak sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılarak yapılan öğretimden sonra öğrencilerin, güncel olaylardan yararlanmaya ilişkin olumlu görüş belirtmişler ve güncel olayların derse olan ilgiyi artırdığını, dersi daha eğlenceli hale getirdiğini ve akademik başarıyı artırdığını söylemişlerdir.

Sosyal bilgiler dersiyle bireylere demokratik, sorumluluk sahibi, katılımcı, etkili vatandaşlık kazandırılmak istenmektedir. Bu kazanımlara ulaşmak için bireylerin yaşamdaki güncel olayları anlamlandırıp yorumlamaları gerekmektedir. Bu nedenle sosyal bilgiler dersi güncel olayları içermelidir (Deveci ve Çengelci, 2008). MEB Sosyal Bilgiler Programı'nın genel amaçlarından olan "katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü

için kendine özgü görüşler ileri sürer” ifadeleri de sosyal bilgiler dersinde güncel olayların yer almasının önemine işaret eder.

Sosyal bilgilerde güncel olayların ne kadar yer aldığı sorusu ülkemizde bazı araştırmalara konu olmuştur. Bu araştırmalardan biri olan Deveci (2007)’nin yaptığı araştırmada, öğretmenlerin derste güncel olayların kullanılmasının yararına inandıkları, güncel olayların öğretiminde en çok gazete ve televizyon gibi kaynakları, derste güncel olaylara, konuya göre yeri ve zamanı geldiğinde yer verdikleri, yönünde bulgular elde edilmiştir. Gürkan (2009) araştırmasında, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alış biçimlerini değerlendirmeyi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin tamamına yakınının güncel olaylardan yararlandığı ortaya çıkmıştır. Ancak; Demirkaya Gedik (2008)’in “Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olaylar” adlı araştırmasının sonucunda ilköğretim öğrencilerinin kitle iletişim araçlarını etkin bir şekilde kullanmadıkları, sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan etkili bir biçimde yararlanmadıkları ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin güncel olay materyallerinden yararlanma düzeylerinin oldukça düşük olduğu bulunmuştur.

Gürkan (2009)’ın yaptığı araştırmada öğretmenlerin sınıf ortamlarında güncel olayları kullandığı sonucu ile Deveci (2007)’nin araştırmasında öğretmenlerin güncel olayların sosyal bilgiler dersinin bir parçası olduğunu düşündükleri ve derslerinde güncel olayları kullandıkları sonucu örtüşmektedir. Ancak Gürkan (2009) ve Deveci (2007)’nin araştırma bulgularının aksine Demirkaya Gedik (2008)’in yaptığı araştırmada sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin güncel olaylardan etkili bir biçimde yararlanmadıkları ve güncel olay materyallerinden yararlanma düzeylerinin oldukça düşük olduğu sonucu, sosyal bilgiler dersinde güncel olaylara verilen önemin ve bu konudaki araştırmaların artırılması gerektiğine dikkat çekmiştir.

Bu araştırmanın problem cümlesi “İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesinde, güncel olaylardan yararlanarak hazırlanan öğretim etkinliklerini uygulamanın, öğrencilerin karar verme becerilerine etkisi var mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanarak hazırlanan öğretim etkinliklerini uygulamanın, öğrencilerin karar verme becerileri üzerindeki etkisini saptamaktır.

Temeldeki bu amaç doğrultusunda ve araştırmanın problemine cevap bulabilmek amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanarak hazırlanan öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile programın öngördüğü öğretim etkinliklerinin uygulandığı kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Karar Verme Formu;
 - seçenekleri belirleme
 - seçenekler hakkında bilgi toplama
 - seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme
 - seçeneklerin değerini/önemini belirtme
 - en doğru seçeneği seçme
 - karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçlerine yönelik öntest puan ortalamaları arasında ve
 - Karar Verme Formu toplam öntest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde, güncel olaylardan yararlanarak hazırlanan öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile programın öngördüğü öğretim etkinliklerinin uygulandığı kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Karar Verme Formu;
 - seçenekleri belirleme
 - seçenekler hakkında bilgi toplama
 - seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme
 - seçeneklerin değerini/önemini belirtme
 - en doğru seçeneği seçme
 - karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçlerine yönelik sontest puan ortalamaları arasında ve

- Karar Verme Formu toplam sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. MEB tarafından hazırlanan, 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı'nın öngördüğü öğretim etkinliklerinin uygulandığı kontrol grubunun Karar Verme Formu;
- seçenekleri belirleme
 - seçenekler hakkında bilgi toplama
 - seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme
 - seçeneklerin değerini/önemini belirtme
 - en doğru seçeneği seçme
 - karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçlerine yönelik öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında ve
 - Karar Verme Formu toplam öntest puan ortalaması ile sontest puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanan öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun Karar Verme Formu;
- seçenekleri belirleme
 - seçenekler hakkında bilgi toplama
 - seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme
 - seçeneklerin değerini/önemini belirtme
 - en doğru seçeneği seçme
 - karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçlerine yönelik öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında ve
 - Karar Verme Formu toplam öntest puan ortalaması ile sontest puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.3.Araştırmanın Önemi

İnsanlar sahip oldukları bilgi ve becerilerle kendilerini, olayları, evreni daha iyi tanır ve hayatlarına yön verirler. Bireylerin hayatlarında başarılı olabilmeleri, topluma katkıda bulunabilmeleri ve sağlıklı bir toplum oluşturabilmeleri için çeşitli becerileri edinmeleri gerekmektedir. Bu nedenle pek çok ülkenin eğitim programlarında beceri öğretimi kendine önemli bir yer edinmiştir.

Yaşamın erken yılları çocuğun zekâ, davranış ve kişiliğinin iskeletinin oluştuğu yıllardır. Bu dönemde kazanılan bilgi ve beceriler çocuğun tüm yaşamını etkiler. Bu kazanımlar çocuğun, topluma yararlı bir birey olmasını sağladığı gibi eksik, yanlış tutum ve öğrenmeler de çocuğu topluma zararlı hale getirir. Bu nedenle çocukların okula başlamalarından itibaren, hayatlarında gereken temel becerileri yaş ve gelişim düzeylerine göre öğrenmeleri, üzerinde önem ve titizlikle durulması gereken konulardan biridir.

21. yüzyıl toplumunu oluşturmak için gerekli temel becerilerin değerlendirme ve analiz becerileri, eleştirel düşünme, problem çözme becerileri, problem çözme stratejileri, sentez, başvuru kaynaklarına erişim, yaratıcılık, karar verme ve iletişim becerileri olduğu öngörülmektedir. Eğitimde de son yıllarda yapılan araştırmalarda bu kompleks beceriler daha fazla incelenmektedir. Bunlardan karar verme kişisel ve toplumsal yaşamda önemli yaşam becerilerindendir (Costa, 1991; Garcia ve Michaelis, 2001; Günçray, 1998; Doğanay 2006). Her ülkede eğitimin temel amacı; başkalarının düşüncelerinden yararlanarak kendi kendine kararlar verebilen, yargılamalarda etki altında kalmadan, olaylara geniş bir perspektiften bakan bireyler yetiştirmektir. Bu amaca ulaşmak için öğretim programları, öğrencilerin karar verme becerisini geliştirecek şekilde tasarlanmalı ve etkili olarak uygulanmalıdır (Kalaycı, 2001). Değişen, gelişen ve bireylere sürekli seçenekler sunan bir dünyada problemlere çözümler üretebilen, seçimlerinin sonuçlarını değerlendirebilen, yeniliklere açık, yaratıcı düşünebilen bireylerin bulunduğu bir toplum oluşturmada karar verme becerisinin önemi büyüktür. Bu araştırmanın, karar verme becerisinin bireylere kazandırılmasında örnek bir ders tasarımı olması bakımından katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Karar verme becerisinin önem kazanmasıyla birlikte bireylerin “ne” düşündüklerinden çok “nasıl” düşündüklerinin bilinmesi ve bu konuda öğretim yapılması gündeme gelmektedir (Ellis, 2007; Kazancı 1989). Bu noktadan hareketle karar verme becerisinin kazandırılmasında karar verme süreci ön plana çıkmaktadır. Karar verme becerisini kazandırmak için hazırlanan etkinlikler ve öğretim ortamı karar verme süreci üzerinde odaklanmış olan bu çalışmanın uygulayıcılara kılavuzluk yapması beklenmektedir.

Pek çok araştırmacı, güncel olayların karar verme becerilerini geliştirebileceğini ifade etmektedir (Engle, 2003; Garcia ve Michaelis, 2001; Nelson, 1987; Demirkaya, 2008; Ellis, 2007; Naylor ve Diem, 1987; Obenchain ve Morris, 2003). Ancak incelenen araştırmalarda, sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının karar verme becerilerine etkisi

konusunda yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla araştırma güncel olayların karar verme becerilerine etkisinin sınanması ve güncel olaylardan yararlanarak karar verme becerisinin kazandırılması bakımından ilk olma özelliği taşımaktadır. Bu durum, araştırmanın önemini artırmaktadır.

Araştırma sonuçlarının karar verme becerisi ve güncel olaylara ilişkin olarak öğretmenlerin öğretim çalışmalarına rehberlik edebileceği, MEB'in program geliştirme çalışmalarına ve gelecekte yapılacak diğer araştırmalara katkı sağlayacağı umulmaktadır.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları şöyle belirlenmiştir:

1. Araştırma 2012-2013 öğretim yılının güz döneminde Ankara'nın Kazan ilçesindeki Kazan Ortaokuluna devam eden 4.sınıflar arasından yansız atamayla belirlenmiş 4/A ve 4/B sınıflarındaki öğrencilerden elde edilen veriler ile sınırlıdır.
2. Araştırma ilkökul 4. sınıf sosyal bilgiler dersi içeriğinde yer alan “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesiyle sınırlıdır.

1.5.Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada:

1. Kontrol edilemeyen değişkenlerin kontrol ve deney gruplarını aynı oranda etkilediği varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Güncel Olaylar: İçinde yaşadığımız çevre, ülke ve toplumda meydana gelen, toplum ve insanlık için önemli etkileri olan yeni meydana gelmiş ya da etkileri halen devam etmekte olan, gazete, dergi, internet, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarıyla insanlara duyurulan olaylardır (Demirkaya ve Altun, 2008).

Karar Verme Süreci: Swartz ve Parks (1996) ve Garcia ve Michaelis (2001)'in ortaya koyduğu karar verme süreçlerinin temele alınarak oluşturulduğu; seçenekleri belirleme, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme, seçeneklerin

değerini/önemini belirtme, en doğru seçeneği seçme, karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme adımlarını içeren süreçtir.

BÖLÜM II

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde beceri, düşünme becerileri, karar verme becerisi, karar verme süreci ve güncel olaylar kavramları üzerinde durulacaktır.

2.1.Beceri Kavramı

Ata (2006: 76)'ya göre beceri “öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan, bir işi yapabilmek veya bir konuyu işleyebilmek için gereken yatkınlık”; Johnson (1997)' a göre hiyerarşik olarak düzenlenen verilerin değerlendirilmesini ve seçim içeren, kendine özgü bir hedefe yönlendirilmiş davranışlardır. Boyatzis ve Kolb (akt. Çelebi, 2002: 17)'a göre beceri, herhangi bir şeyi çok iyi yapmak için, kabiliyetin ve deneyimin bir bütün olarak kullanılabilmesi; Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (MEB, 2006)'na göre ise, “öğrencilerde, öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetler” olarak tanımlanmış ve şu becerilerin kazandırılması amaçlanmıştır: Eleştirel düşünme becerisi, yaratıcı düşünme becerisi, karar verme becerisi, iletişim becerisi, problem çözme becerisi, girişimcilik becerisi, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi, gözlem becerisi, mekan algılama becerisi, zaman ve kronolojiyi algılama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi, sosyal katılım becerisi ve empati becerisi.

2.2.Becerilerin Sınıflandırılması

Beceriler sosyal bilgilerin yöntemsel araçlarıdır. Etkili öğretmenlerin ders planları birçok beceriyi kapsar (Ellis, 2007). Becerilerle ilgili şimdiye kadar birçok sınıflandırma yapılmıştır. Hayes (2008) becerileri, aktif becerileri içeren beyinsel beceriler (cerebral) ve el becerileri (manual) olmak üzere iki geniş kategoride ele alınmaktadır. Ancak bu ayrım el becerilerinin de düşünmeyle ilgili olduğunu vurgulayarak, her becerinin, uygulamanın etkililiği ve elde edilen sonucun niteliği anlamında karar verme, muhakeme yapma ve değerlendirme süreçlerini içerdiğini belirtmiştir. Beceriler içlerinde yer alan öğelerin ağırlığına göre düşünme becerileri, sosyal /duyuşsal beceriler, psikomotor beceriler olarak sınıflandırılabilir. Bu araştırmanın bağımlı değişkeni olan karar verme becerisi, düşünme becerilerinde yer aldığı için aşağıda sadece düşünme becerilerine yer verilmiştir.

2.2.1.Düşünme Becerileri

Tanımlanması zor bir kavram olan düşünme sözlükteki anlamıyla “zihnin bir konuyla ilgili bilgileri karşılaştırarak, aralarındaki bağlantıları inceleyerek bir yargıya ya da karara varma etkinliği, zihinden geçirme ya da zihin yoluyla arayıp bulma, tasarlama, anımsama” (<http://www.tdk.gov.tr>), Cüceloğlu (2001:216)’na göre “içinde bulunulan durumu anlayabilmek amacıyla yapılan aktif, amaca yönelik organize zihinsel süreç”; Kalaycı (2001)’ya göre kavramlar ve olaylar arasında anlamlı bağlantılar kuran ve sonuçlar çıkaran, akıl yürütme, problem çözme, bir olayı irdeleme, yansıtma gibi zihinsel süreçler; Kazancı (1989: 12)’ya göre “bireyi iç ve dış etmenler bakımından rahatsız eden, bireyin fiziksel ve psikolojik dengesini bozan olayların giderilmesi için girişilen kasıtlı zihinsel davranışların tümü”dür.

Düşünme insanların yaşamlarını planlarken, çeşitli kararlar alırken, sorunlarını çözerken kullandıkları, kısaca yaşamın tümünü etkileyen, yaşam kalitelerini artıran ve geliştirilebilen bir beceridir. Bu nedenle eğitimin en önemli amaçlarından biridir (Doğanay, 2006).

Düşünme, insan çabalarını, amaçları doğrultusunda yönlendirmekle beraber, insana, yeterince bilgi toplamadan yanlış ve yanlı kararlar verme yerine, eylemlerine düzenli ve sistemli biçimde toplanmış bilgiler yardımıyla yön verir. Ayrıca düşünme, bireylerin güvenilir ve sistemli bir yaşam biçimine kavuşmaları için gerekli ortamın hazırlanmasını ve bu ortamın sürekliliğini sağlar (Kalaycı, 2001:1).

Presseisen (1991) düşünme becerilerini aşamalı bir tarzda ele alarak temel işlemler, problem çözme, karar verme, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme şeklinde sıralamıştır. Temel işlemleri; nedensellik, transfer etme, sınıflandırma, ilişkiler belirleme ve nitelikleri belirleme olarak ifade etmiştir.

Bruning, Schaw ve Ronnging, (1995’ten uyarlayan: Kürüm, 2002:15) de dört düşünme türünü, amacını ve düşünme becerilerini şu şekilde ifade etmiştir:

Tablo 1

Düşünme Türleri ve Beceriler

Düşünme Türü	Amacı	Düşünme Becerileri
Eleştirel Düşünme	Karşıt durumların ya da düşüncelerin açıklığını değerlendirmek	Bir durumu ya da fikri tanımlama, karşıt görüşleri analiz etme, kanıtları değerlendirme
Yaratıcı Düşünme	Yeni düşünceler üretmek, yeni ürünler geliştirmek	Düşünceleri saptama, sorunu yeniden yapılandırma, olasılıkları belirleme
Karar Verme	Bilgilendirilmiş bir karara ulaşmak	Varolan bilgiyi düşünme, seçenekleri tanımlama ve karar verme
Sorun Çözme	Bir soruna bir ya da daha fazla çözüm yolu bulmak	Bir strateji tanımlama, anlatma, seçme, uygulama ve değerlendirme

(Bruning, Schaw ve Ronnging, 1995'ten uyarlayan: Kürüm, 2002: 15).

Düşünme süreçleri ve bunların sınıflandırılmasında bilim insanlarınca kabul görülen ortak bir yaklaşım yoktur. Ancak hepsinin, düşünmenin oldukça karmaşık beceri ve süreçleri içerdiği ortak noktasında buluştuğu söylenebilir. Ayrıca literatürde sorun çözme, karar verme, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerileri üzerinde daha çok durulduğu görülmektedir (Karabağ ve İnal, 2009).

Düşünme becerilerinin öğretiminde öğrencileri düşünmeye sevk edecek açık uçlu sorulara sıkça yer vermek gerekmektedir. Neden, niçin, hangi deliller, gözlemler, veriler sizi bu düşünceye sevk ediyor?" gibi sorular örnek olarak verilebilir. Böylece öğrencilerin kendilerini rahat ifade etmesi sağlanarak tartışmalara ve diğer düşünme etkinliklerine katılmalarına fırsat verilebilir (Ayas, Çepni ve Ayvacı, 2006).

Beyer (1991) Düşünme becerilerinin öğretiminde (akt. Doğanay, 2006:192) kullanılabilecek altı basamaklı strateji önermiştir:

- Giriş: Öğrencilere öğretilecek becerinin belirlenmesi, tanıtılması, beceriyi oluşturan kuralları ve işlemlerin açıklanması.

- Rehber eşliğinde uygulama: Öğrencilerin kendilerine tanıtılan beceriyi öğretmenle birlikte uygulamaya başlamaları. Bu uygulama, öğrenciler beceriyi bağımsız olarak uygulayınca kadar ve azalarak devam eder.

- Bağımsız uygulama: Öğrencilerin beceriyi yardım almaksızın uygulamaları.

- Transfer veya genişletme: Öğrencilerin bağımsız olarak uyguladıkları beceriyi diğer alanlara ve durumlara uyarlamaya çalışmaları. Bu aşamanın gerektirdiği zaman, becerinin yeni duruma yakınlığına, öğrencilerin uzmanlık seviyelerine, becerinin karmaşıklığına ve öğrencilerin yeni duruma aşinalık derecelerine göre değişir.

- Rehberli uygulama: Öğretmenin transfer aşamasında öğrencilere farklı durumlar sunarak, öğrencilerin beceriyi farklı durumlarda uygulamalarına yardım etmesi. Öğretmenin yardımı azalarak devam etmelidir.

- Özerk kullanım: Öğrencilerin bir düşünme işlemini veya stratejisini kendi başına bilgi oluşturabilmek için kullanması. Bu aşamada artık öğrenci ilgili beceriyi karşılaştığı tüm durumlarda kullanabilir.

Temel düşünme becerilerinden biri de karar verme becerisidir. Karar verme her zaman zordur. Çünkü ikilem, çatışma ve şüpheyi içinde barındırır. Düşüncelerimiz ve kararlarımız temelde önemlilik, akla uygunluk, iyi ve fayda sağlamak temellerine dayanır (Turner ve diğerleri, 2013).

2.2.1.1. Karar Verme Becerisi

Günlük hayatta doğru cevabı olmayan pek çok soruyla yüzyüze gelinir. Uygun olan çeşitli yanıtlar olabilir. Alternatifler arasından seçim yapmak bir çeşit baskı unsurudur. Uygun seçenekleri düşünürken kanıtlar tartılır ve kişisel değerler dikkate alınır. Bu tür düşünce karar vermedir (Beyer, 1988; akt. Doğanay, 2006).

Karar verme belli bir davranışa uyum sağlamak (Barker, 1999), seçenekler hakkında bilgi edindikten sonra, duruma en uygun sonuca ulaşmak amacıyla, seçenekler arasından seçim yapmak (Chatoupis, 2007), belirli bir durumda en iyi şeyi yapabilmek (Naylor ve Diem, 1987), bireyin hafızasına bilgisine vb. dayanan, toplumsal etkenlerle koşullanmış, bir dizi faaliyeti kapsayan psikolojik bir süreç (Onaran, 1977), bir ihtiyacı karşılamak amacıyla mevcut seçeneklerden duruma en uygun olanın seçildiği bilişsel süreç (Günçray 1998),

kişilerin hedeflerini belirlemesi ve bunlara ulaşmak için alternatiflerden zekice seçimler yapmasını içeren (Garcia ve Michaelis, 2001), tüm ağırlıkları dengelemeyi, tüm bilgi ve değerleri sentezlemeyi gerektiren (Engle, 2003) bilgilerini, yeteneklerini, deneyimlerini, görgülerini sorunların çözümünde etkin olarak kullanabilme yetenekleridir (Doğanay, 2006).

Zeleny (1982)'ye göre iki temel karar verme yaklaşımı vardır:

1.Sonuca yönelik yaklaşımının temel görünümü; eğer biri karar verme sürecinin sonucunu tahmin edebiliyorsa, karar sürecini açık bir şekilde anlar. Karar sonucu ve onun doğru tahmini bu yaklaşımın merkezindedir. Normal karar analizi, basit ve çok nitelikli fayda teorileri bu uyumun örnekleridir.

2.Sürece yönelik yaklaşımın temel görünümü; eğer biri karar verme sürecini anlarsa sonucu hakkında doğru tahmin yapabilir. Aslında tanımlanırsa bu yaklaşım kuralcıdır ve normal özelliktedir.

Zeleny (1982), belirlediği karar yaklaşımında karar verme sürecinin önemine dikkat çekmektedir. Harris, (1998) de etkili tekniklerle birlikte karar vermenin neyi içerdiğini anlama yani karar verme sürecini öğrenmenin, daha iyi karar vermede bireylere yardımcı olduğunu belirtmektedir. Bu noktadan hareketle karar verme sürecini anlama ve sürecin öğelerini açıklamanın, karar verme becerisini geliştirmede önemli olduğu söylenebilir.

2.3.Karar Verme Süreci

Sıradan bir günde insanlar ne giyeceğinden kaçta kalkacağına kadar farklı konularda pek çok karar verirler. Bu kararlar, içerik ve önem bakımından farklı olsalar da ortak bir yapıyı paylaşırlar. Karar verilirken hangi seçeneğin en iyi sonucu ürettiğini bulunana kadar bir dizi seçenek denenir (Brynes, 1998).

Conley (1991)'e göre karar, bir dizi öge ve kategoriden oluşur ve kararın boyutu ve kararın meydana gelirken izlediği yol önemlidir. Karar verme sürecinin üç boyutu vardır: Karar aşaması, kararın içeriği ve karar verme sürecine kimlerin katıldığını belirten karara katılım (Rice ve Schneider, 1994).

Onaran(1977)'a göre karar verme süreci sorunun ortaya çıkışından kararın şekillenmesine kadar tüm faaliyetleri kapsar. Simon (1947)'a göre karara verme sürecinin ilk adımı konuya ilişkin tüm koşulların gözden geçirilerek bilgi toplanması; ikinci aşama

seçeneklerin belirlendiği ve olası sonuçlarının değerlendirildiği planlama ve son aşama ise seçenekler arasından en doğru seçeneğin seçildiği, seçim yapma aşamasıdır.

Karar verme sürecine ayrılan zaman öğesi, alternatiflerin belirlenmesi ve sonuca ulaşmada önemlidir. Karar verme sürecine ayrılan zaman kısaltıkça seçenekler hakkında daha az bilgi toplanacak, daha az alternatif bulunacak ve birbirinden az farkla ayrılan alternatifler ortaya konacaktır (Onaran, 1977).

Brynes (1998) karar vermenin dört adımdan oluşan bir dizi olduğunu ifade eder. İlk adım bir hedefe yönelmeyi (rneğin bir arkadaşınızla eğlenmek), ikinci adım seçenekleri derlemeyi (rneğin arabayla gezintiye çıkmak veya birlikte spor yapmak), üçüncü adım seçenekleri önem sırasına dizmeyi (rneğin birlikte spor yapma, arabayla gezintiye çıkmadan daha eğlencelidir), son adım en st sıradaki seçeneği seçme yani karar vermeyi içermektedir.

Certo ve Certo (2006)' ya göre karar verme süreci şu adımları içerir: (a) Problemi tanımlamak, (b) verileri analiz ederek kullanılabilir alternatifler belirlemek, (c) sorunu çözmek için kullanılabilecek, uygun alternatifin seçimi, (d) kararı uygulamak.

Zeleny (1982)'ye göre karar süreci; karar öncesi, karar ve karar sonrası aşamalarından oluşur. Karar sonrası aşama ile bir sonraki kararın hazırlıkları birbiriyle örtüşür ve birbirine bağlıdır. Her karar aşaması bir dizi karar bölümünün birleşimiyle kendi kendine oluşmuştur. Karar ncesi-sonrası aşamaları ile tanımlanmıştır. Karar sürecinin aşamaları şunlardır:

1. Karar ncesi dönem: Bu süreç ilk olarak çatışmanın hissedilmesiyle başlar. Çatışma, karar vermeye yönlendiren bir stresin ortaya çıkmasını sağlar. Karar ncesi çatışmanın temelinde yatan, uygun alternatiflerin bulunmaması ve alternatiflerin kullanışsız olmasıdır. İdeal alternatifi belirledikten kısa bir süre sonra kişi ideal alternatifin uygulanamaz olduğunu fark eder. atışmanın deneyimi, karar vericiyi yeni alternatifler ve ideal alternatife yaklaştırmak için araştırmaya yönlendirir. Birey alternatifleri özelliklerine göre sıralar. Alternatiflerin uygulanabilir olup olmadığını değerlendirdikten sonra daha amaçlı bir şekilde alternatif arar. İdeal alternatife ulaşmak için sıralamayı değiştirir ve kararını sağlamlaştırır. Bu süreç bilgi toplama ve alternatifleri değerlendirme sürecidir. Alternatiflerin değerlendirmesiyle karar verici daha sistematik olarak alternatifler üretmeye başlar. atışmanın sonucunda karar sürecine hkim olur.

2. Karar döneminde ise; karar verici, zaten karar öncesi dönemde tanımladığı ideal alternatifi dikkate alarak ürettiği alternatifleri, ideal olanla karşılaştırır ve elemeye başlar. Birey, ideale en yakın olduğunu düşündüğü seçeneğe yönelir ve bir karar verici olarak uygulamaya koyacağı kararı belirler.

3. Karar sonrası evrede, karar verici kararının uygulanması sonucunda ortaya çıkan durumun bir değerlendirmesini yapar.

Yapılan araştırmalar, başarılı kararlar veren bireylerin tüm bilgileri ve gerçekleri topladıklarını, karar verme güclüğü çekenlerin ise karar verme anında sürekli bir problemten diğerine geçtiklerini göstermektedir. Başarılı karar verme sürecinin öğeleri şu şekilde sıralanabilir: a) problemi tanımlamak, b) hedefleri ve değerleri belirlemek, c) çözüm alternatifleri üretmek, d) her alternatifin olası sonuçlarıyla ilgili olabildiğince çok bilgi toplamak, d) sağlıklı karar vermeyi engelleyen psikolojik faktörlerin farkına varmak, e) çözüm alternatiflerini değerlendirmek, f) her alternatifin olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirdikten sonra en uygun olanı seçmek, g) seçilen alternatifi kabullenmek, h) seçimi uygulamak (Channing, 2000).

Swartz ve Parks (1996)'a göre karar verme süreci şu soruların cevaplarını içermelidir: 1.Karar vermeyi gerektiren sebepler nelerdir? 2. Seçeneklerim nelerdir? 3. Her seçeneğin sonucu hakkında ne biliyorum? 4.Kararımı verirken benim için önemli olan nedir? 5. En iyi seçenek hangisidir?

Durucker (1967) karar verme sürecinin adımlarını; sorunu sınıflandırmak, sorunu tanımlamak, somutlama (kararın amacının belirlenmesi), karar vermek, eylem (kararın uygulanması), geribildirim (kararın geçerliliğini ve etkinliğini test etmek) şeklinde sıralamıştır. Durucker (1967)'e göre karar verme sürecinde en zaman alıcı adım kararı almak değil kararı uygulamaktır.

Adair (2000) karar verme sürecini müziğin beş notasına benzetmiş ve şu şekilde ifade etmiştir: 1.adım problemi (amacı) belirleme, 2.adım gerekli bilgileri toplama, 3. adım kullanışlı seçenekler oluşturma, 4. adım karar verme, 5. adım verilen kararları uygulama ve sonuçları değerlendirmedir. Karar verme aşamasında avantaj ve dezavantajlar belirleme, seçeneklerin sonuçlarını kontrol etme, ölçütleri ve öncelikli ölçütleri belirleme, kazançları ve riskleri karşılaştırma özellikle karmaşık karar verme sürecini basitleştirmek için kullanılabilir.

Kuzgun (2006)'a göre karar verme durumunda kişi, önce seçenekleri her seferinde belli bir ölçüte göre değerlendirerek ve sıralayarak bunlara bir puan vermelidir. Daha sonra istenme derecesi, erişilebilirlik derecesi, kısa vadeli yararlar ve uzun vadeli yararlar olarak gruptadığı ölçütlere göre karar vermelidir.

2.4.Karar Vermeyi Engelleyen Faktörler

Karar verme becerisi denince akla ilk gelen siyasi kararlar almak olsa bile, unutmamak gerekir ki insanlar her gün yüzlerce kişisel kararlar almaktadır. Bu kararlar (mavi çorabımı mı giysen beyazı mı, yemek mi pişirsem hamburger mi yapsam, dışarıda mı oynasam televizyon mu izlesem?) koşullara bağlı olarak değişir. Bu nedenle karar verme, mevcut alternatiflerin farklılığından ötürü bireyseldir. Tabiki eğer insanın bir çift çorabı, az parası varsa, televizyonu yoksa vs. seçenekler daralmıştır ve karar verme daha kolay hale gelmektedir (Ellis, 2007). Bu konu, “kararları kolaylaştıran veya zorlaştıran faktörler engeller nelerdir?” sorusunu akla getirmektedir.

Kuzgun (2006)'a göre; seçeneklerin çok olması, benzerliği, karar vermeye ayrılan sürenin kısa olması, kararın önem ve riskinin fazla olması bireyin mantıklı karar vermesini güçleştirir. Karar amaçları ve alternatifler arttıkça karar daha da karmaşıklaşır ve güçleşir (Hammond ve diğ., 1998). Janis ve Mann(1977)' e göre savunmacı ihmalkarlık (kararın nedensiz geciktirilmesi), aşırı tepki (kaygıdan kurtulmak için alelacele karar verilmesi) ve aşırı tedbirlilik (karar vermek yerine durmadan bilgi toplamak) karar vermeyi engelleyici davranışlardır.

Turner ve diğerleri(2013)'ne göre karar vermeyi zorlaştıran veya kolaylaştıran etmenlerden biri de kararın niteliğidir. Bu nitelikler:

- Bazı kararlar tek ölçütlüdür bazılarında ise birçok kriteri ölçmek ve dikkate almak zorundayız.
- Bazen doğru ve yanlış arasındaki fark net ve kesindir fakat sıklıkla bu fark net değildir.
- Bazı kararlar eksik bilgiyle alınmak zorundadır.
- Bazı kararları vermek, içinde hissettiğimiz çatışmalar nedeniyle bazen zor bazen kolaydır.
- Sıklıkla kararlar tecrübeye dayanır.

- Bazı kararlar sadece kişisel (duygular, hırslar) temele dayanır.
- Bazı kararları almak için kişinin kendi kendini feda etmesi gerekir.

2.5.Sosyal Bilgilerde Karar Verme Becerisi

Bireysel ve toplumsal yaşamda karar vermemize sebep olan çok sayıda durumla karşılaşırız. Toplumsal yaşamda geniş kapsamlı bir dizi karar vermek zorunda kalırız (seçimlerde hangi liderin kazanacağı, hangi politikaların kabul edilip edilmeyeceği). Bireysel yaşamda da birçok karar almak zorunda kalırız (nerede yaşayacağımız, hangi mesleği seçeceğimiz, ne satın alacağımız, aile ve sosyal ilişkilerde karşılaştığımız kararlar). Karar verme becerisi, günlük yaşamımızı, hatta hayatımızın tümünü kalıcı ve kaçınılmaz şekilde etkileyen bir beceridir (Naylor ve Diem, 1987). Karar verme becerisine sahip bireyler, karar vermeleri gereken bir durumla karşılaştığında, kanıtları, alternatifleri ve kriterleri değerlendirerek yerinde kararlar verirler (Obenchain ve Morris, 2003). Bu nedenle bireylere karar verme becerisini küçük yaştan itibaren kazandırmak gerekir. Bu becerinin kazandırılabilmesi temel ders, karakter eğitiminin, vatandaşlık eğitiminin dolayısıyla beceri eğitiminin önemsendiği sosyal bilgiler dersidir.

Sosyal bilgiler dersinde çocuklara nasıl karar verildiğini öğretmek için, onların farklı durumlarla ilgili kararlar almalarını sağlamak gerekir (Turner ve diğerleri, 2013). Sosyal bilgiler, önceden verilmiş hazır kararlar sunmak yerine, karar verilecek gerçek durumları sınıf ortamına getirir. Temel kararlar üzerinde güvenilir bilgi ve ilkeler sağlayarak, öğrencinin problemle ilişkili bilgileri çeşitli kaynaklardan bir araya getirip sentez yapmasını sağlar. Böylece karar verme süreçlerine katkıda bulunur. (Engle, 2003).

Karar verme becerisinin öğretiminde kullanılabilecek birçok yöntem vardır. Örneğin öğrencilerin vatandaşlık becerilerini geliştirmenin bir parçası olarak okulda öğrenci konseyleri kurularak seçimler yapılabilir ve öğrencilerin karara katılımları sağlanabilir (Savage ve Armstrong, 2000). Karar verme becerisinin geliştirilmesinde tarihi ve güncel olaylar da kullanılabilir. Öğrenciler beyin fırtınasıyla bütün alternatif yolları ortaya koyar (Obenchain ve Morris, 2003).

Sosyal bilgilerde güncel olaylar ve tartışmalı konuların bulunduğu ünitelerde karar verme süreci öğrenciler tarafından kullanılabilir. Böylece öğrencilerin karar verme sürecini yaşamaları sağlanarak, karar verme becerileri geliştirilebilir (Demirkaya, 2008; Garcia ve

Michaelis, 2001). Bu becerileri etkili bir şekilde kullanmaları için sınıf ortamına karar verilebilecek konu ve sorunlar getirilmeli ve öğrenciler bu sorunları çözerken özgür bırakılmalıdır (Ellis, 2007). Bunun için karar verme sürecinde yer alan alternatiflerin değerlendirilmesi, yeni alternatifler üretilmesi, yani etkili kararlar vermek için yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme becerileri de birlikte kullanılmalıdır (Garcia ve Michaelis, 2001).

Karar verme becerisinin geliştirilmesi için sosyal bilgiler ders kitaplarında karar verme becerisiyle ilgili etkinliklerin bulunması gerekir. Bunun yanında günümüze ait karar verme durumları içeren, yerel, ulusal ve uluslar arası gazete ve dergiler, biyografi, otobiyografi film ve videolar da öğrencilerin karar verme becerisini geliştirmek amacıyla kullanılabilir (Naylor ve Diem, 1987).

Öğretmenler karar verme becerisinin öğretiminde kullanılacak türde bir karar sürecine ihtiyaç duyarlar (Turner ve diğerleri, 2013). Bu ihtiyaç, öğretimde kullanmak üzere daha işlevsel karar süreçlerini ortaya çıkarmıştır. Karar verme sürecinin sosyal bilgiler dersine nasıl taşınabileceğine örnek olarak; bir derste fakirlik sorununun toplumsal çabayla nasıl çözüleceği öğrencilere sorulur ve öğrencilerin katılımıyla bu konuya karar verilebilir. Öncelikle öğrencilerden alternatifler oluşturmaları beklenir. Bu alternatifler: yerel gönüllülerin bir araya gelerek aşevi, gıda yardımı ve gıda bankası kurması, mont ve battaniye gibi yardım malzemeleri toplaması veya hükümet yetkililerine evsizlerle ilgili yasal düzenlemelerin yapılması gibi öneriler içeren etkileyici bir mektup yazması olabilir. Bu alternatiflerin değerlendirilmesi sonucunda öğrenciler hayatta karşılaşılabilecekleri bir konu hakkında sınıfta karar vermiş olurlar. Daha ayrıntılı olarak karar verme süreci şu adımları içermelidir (Garcia ve Michaelis, 2001):

1. Bir karar gerektiren konuyu veya durumu tanımlamak.
2. Karar verme amaçlarını belirlemek ve değerleri netleştirmek.
3. Amaca ulaştıracak ve değerleri destekleyen seçenekler hakkında beyin fırtınası yapmak.
4. Her seçeneği hedefler ve değerler açısından değerlendirmek.
5. Seçeneklerin olumlu ve olumsuz sonuçlarını değerlendirmek.
6. En iyi seçeneğe karar vermek.
7. Karar verme sürecini değerlendirmek.

Birçok karar verme öğretiminde aşağıdaki karar verme sürecinin adımları izlenebilir (Savage ve Amstrong, 2000):

1. Temel konu veya problemi tanımlamak.
2. Alternatifler belirlemek.
3. Kanıtlarla desteklenmiş her bir alternatifi belirlemek.
4. Değer içeren her bir alternatifi tanımlamak.
5. Her bir alternatifin seçiminin olası sonuçlarını betimlemek.
6. Çeşitli alternatifler arasından seçim yapmak.
7. Seçimlerimizin değerlerini ve kanıtlarını değerlendirmek.

Karar verme süreçleri şunlardır (Naylor ve Diem, 1987):

1. Karar vermeye ihtiyaç duyacak şekilde durumu tanımak.
2. Problemi netleştirmek.
3. Problemi değerlerle ilişkilendirerek tanımlamak.
4. İstenen sonuçları belirlemek (amaç).
5. Olası çeşitli alternatifler düşünmek.
6. Olası sonuçları tasarlamak için her bir alternatifin olumlu ve olumsuz sonuçlarını ortaya koymak.
7. Belirlenen amaçlar, değer tercihleri ve olası sonuçların analiziyle tutarlı olacak şekilde en iyi alternatifi seçmek.
8. Kararı uygulama ve onun sonuçlarını dikkate almak.

Karar verme sürecinin unsurları birbirleriyle bağlantılıdır. Süreçte doğru ve yeterli bilgiye ulaşmak çok önemlidir. Çünkü doğru karar doğru bilgiyle olur (Kurfman, 1997; akt. Naylor ve Diem, 1987). Karar verme sürecinde yer alan alternatifler oluşturma basamağında, öğrenciler geçmiş olayları daha iyi yorumlama ve kavrama imkânı bularak, farklı türde ve yerinde kararlar verirler (Naylor ve Diem, 1987). Karar verme sürecinde altı çizilmesi gereken önemli bir nokta da kişisel ve sosyal değerlerin açıkça belirlenmesidir (Garcia ve Michaelis, 2001). Karar verme sürecinde mutlaka bir değer olmalıdır (Kurfman, 1997 akt. Naylor ve Diem, 1987). Çünkü karar verme değer yargılarını içerir (Turner ve diğerleri, 2013).

2.6.Sosyal Bilgiler Öğretiminde Güncel Olayların Yeri ve Önemi

İlköğretimde çocuk somut işlemler dönemindedir. Konuların gerçek yaşamdan olması öğrencinin konuyu anlayabilmesi, olgular arasındaki ilişkileri görebilmesini kolaylaştırır. İnsanın biyo, kültürel ve psikolojik yanının yanında toplumsal yanı da vardır (Sönmez, 1997). Çünkü insan sosyal bir varlıktır. Toplumun içinde doğar, yaşar, toplumu oluşturur, etkiler, toplumda yaşanan olaylardan etkilenir. Bireyin bu kadar etkileşim içinde olduğu toplumu tanınması, içinde yaşanan, olayları takip etmesi ve doğru analiz etmesi, kendisiyle ilgili doğru kararlar vermesini sağlar. Toplumuna duyarlı, birlikte yaşayabilen, birbirini anlayabilen bireylerden oluşan bir toplum barış ve demokratik değerlerle donanır.

Sosyal bilgiler temelinde insan ve toplumun yer aldığı, toplumsal gerçeklere dayalı bağ kurma süreci ve bilgiler bütünüdür. Toplumsal gerçek toplumsal yaşamı düzenleyen her türlü etkinliği kapsar (Sönmez, 1997). Bu maksatla öğretim ortamında aile, okul ve toplumun bütünleştirilmesi gerekir (Alkan ve Kurt,2007).

Sosyal bilgiler öğrencilerin güncel toplumsal sorunlarla karşılaştığı ve bu problemleri incelediği derstir (Safran ve Ata, 2003). Sosyal bilgilerin esas çalışma alanı insanların ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri, sosyal ve fiziki çevreleriyle ilişki kurabilmeleri, toplumlarını tanıyabilmeleri, toplumsal sorunlara çözümler üretebilmeleridir (Güngördü, 2001; Gökkaya 2003). Bir bakıma sosyal bilgiler toplumla, güncel olaylarla iç içedir ve dersin içeriği çözülmeyi bekleyen birçok toplumsal sorunla doludur.

Sosyal bilgiler dersinde kullanılacak yöntemler öğrencinin sosyalleşmesine, karar vermesine, eleştirel düşünebilmesine, araştırma yapmasına imkân vermelidir Bu maksatla sosyal bilgilerde toplumsal, güncel olgu ve olaylara yer verilebilir (Alkan ve Kurt, 2007). Aynı zamanda güncellik ilkesi gereği eğitim ortamı, güncel olayları takip eden, eleştirebilen, doğru kararlar verebilen bireyler yetiştirecek şekilde düzenlenmelidir.

İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının genel amaçları arasında “öğrencinin yaşadığı çevrenin ve dünyanın özelliklerini tanıyarak, insanlar ve doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları” yer almaktadır (MEB, 2005). Öğrencinin yaşadığı çevreyi ve ilişkileri anlayabilmesi için, toplumunda ve dünyada gelişen güncel olayları okuması, izlemesi gerekmektedir.

Sosyal bilgiler dersinin en önemli amacı öğrenciyi toplumsal sorunlarla karşı karşıya getirerek ona toplumsal kişilik kazandırmaktır. Toplumsal yaşamla yakından ilgili olan sosyal bilgiler dersinde çocuk, içinde yaşadığı çevreyi, geçmişini bugünü ve geleceğini tanıma imkanı bulur (Deveci 2005; Sözer 2008). Sosyal bilgiler dersi geçmiş ve günümüzle ilişkili olarak çocukların günümüz toplumsal sorunlarından haberdar olmasını sağladığından sosyal bilgilerde güncel olayların kullanımı büyük ölçüde önemlidir (Arın ve Deveci, 2008).

Güncel olaylar ve tartışmalı konular sosyal bilgilerin tanımını, amaçlarını, devletin ve programın genel amaçlarını okula yansıtır. Sosyal bilgiler kavramı, temalar ve genellemeler güncel olaylarla çalışmaya uygundur (Garcia ve Michaelis, 2001).

Güncel “günün konusu olan, şimdiki, bugünkü (haber, olay vb.)” anlamına gelen bir sözcüktür (www.tdk.gov.tr). Güncel olaylar “içinde yaşadığımız yakın çevrede, ülkede ve dünyada meydana gelen, toplum ve insanlık için önemli etkileri olan, yeni meydana gelmiş ya da etkileri devam etmekte olan olaylardır” (Gedik ve Altun, 2008: 498). Güncel olaylar öğrencilerin yaşadıkları bölge ve ülkedeki güncel olay ve gelişmeleri izlemelerini, okulda öğrendiklerini yaşamla ilişkilendirerek gerçek yaşam sorunlarını çözmelerini sağlayan ve bu yolla düşünme becerilerini geliştiren toplumsal öğretim kaynağıdır (Erden, Tarihsiz).

Toplumu oluşturan paydaşların seslerinin ifade edilmesi, toplumsal sorunların tartışılması demokrasinin şartıdır (Camicia ve Dobson, 2010). Sosyal bilgiler dersiyle bireylere kazandırılmak istenen demokratik, sorumluluk sahibi, katılımcı, etkili vatandaşlık yaşamdaki güncel olayları anlamlandırıp yorumlamayı içerir. Bu nedenle sosyal bilgiler dersi güncel olayları içermelidir (Deveci ve Çengelci, 2008).

“Sosyal bilgilerde öğrencinin toplumsal yaşamı tüm yönleriyle anlamlandırması ve karşılaştığı sorunları çözebilmesi için öğrendiği bilgi ve becerileri kullanması gerekmektedir. Bu nedenle, bu derste olgu ve olaylar birlikte ele alınmalıdır” (Gültekin, 2008:67). Toplumda yaşanan sorunların derste ele alınarak üzerinde tartışılması ileride yaşanabilecek sorunlara karşı tedbirli olmayı sağlar (Binbaşioğlu, 2004).

Otto (1957)’ya göre çocuk için yarını kavramak zordur. Geçmiş ise sadece en belirgin yönleriyle hatırlayabilir. Çoğu şey bugündür. Yani günceldir. İyi bir ilköğretim programı güncel olayları kullanır (akt. Demirkaya Gedik, 2008).

Sosyal bilgiler ünitelerini işlerken güncel olaylardan faydalanmak, eğitim ve öğretimde yer alan “güncellik” ilkesinin bir gereğidir. Güncel olaylar, televizyon ve gazetelerde her gün yer almakta ve bireyleri etkilemektedir. Derslerde güncel olaylara yer vermek, bu bilgilerin bilimsel bir nitelik kazanmasını, bireylerin doğru ve yanlış bilgileri ayırt etmelerini, olaylar arasında neden sonuç ilişkileri kurmalarını sağlar. Bu yolla çocuk zamanla bilimsel düşünebilir hale gelir (Binbaşoğlu, 2004).

Sosyal bilgiler dersi yaşama dönük bir ders olduğundan öğrencilerin sürekli olarak güncel konuları izlemesi, sosyal bilgiler dersiyle güncel olaylar arasında ilişki kurması sağlanmalıdır.

“2005 İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Programı, etkili ve sorumlu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları yetiştirmek amacıyla tasarlanmıştır. Bu programda güncel olayların öğretimine büyük önem verilmektedir” (MEB, 2005: 7). “Öğrenciler, yazılı ve görsel basın tarafından güncel konuların ve haberlerin etkisi altındadır. Öğrencilerin zihinlerinin güncel meselelerle meşgul olduğu zamanlarda ve dönem başında planlanmış dersin pek verimli olmadığı durumlarda, öğretmen “güncellik ilkesinden” hareket etmeli, fırsatları değerlendirmelidir. Güncel konular, öğrencilere iş ve proje olarak verilmeli, öğrencilere verilen ödevler gerçek (otantik) hayat problemlerinden seçilmelidir” (MEB, 2005: 9-10).

2005 Sosyal Bilgiler Programı, sosyal bilgiler dersini, ileride toplum sorunlarına çözüm üretebilmek için öğrencinin dört duvardan çıkıp dünyaya açılabilceği, eğlenirken öğrenecekleri bir ders haline getirmeye çalışmaktadır (Ata, 2007). Güncel olayların eğitimciler tarafından derslere uyarlanması öğrencinin bilgiyi günlük yaşamına transfer etmesine yardımcı olur (Owens, Cambron ve Valade, 2010). Derslerde güncel olay ve konuların işlenmesi, öğrencilere kendi ayakları üzerinde düşünme, çeşitli düşünme becerilerini kullanma, analiz yapma, yorumlama, sorunlara çözüm yolları önerme ve sonuçları tahmin etme kazanımları sağlar (Garcia ve Michaelis, 2001).

Hopkins(2004)’ e göre derslerde güncel olayların kullanılması;

- Bazı becerilerin geliştirilmesini (problem çözme, eleştirel düşünme, sözlü açıklama, dinleme, medya okuryazarlığı, okuduğunu anlama, araştırma becerileri) sağlar.
- Yazma modeli olduğu için öğrencilerin yazma, özetleme becerilerini geliştirir ve bir yazma stili oluşturmalarına yardımcı olur.

- Hayat boyu günceli takip etme alışkanlığı kazandırır. Böylece iyi vatandaşlar yetiştirmeye katkı sağlar.

- Sınıf tartışmaları, münazaralar, yazı tamamlama vb. öğretim fırsatları sunar.

Güncel olaylar başka disiplinlerle bağlantılı olarak, sosyal bilgilerin içeriğindeki pek çok konuya taşınabilir. Güncel olayların kapsamını bölgesel, ulusal ve uluslar arası olaylar oluşturur. Belirli güncel olaylar ve tartışmalı konular (Orta Doğu'daki barış görüşmeleri, yöre halkının yaşadığı kıtlık veya sıcak politik tartışmalar vb.) sosyal bilgilerin amaçları ve programın kapsamında ele alınabilir (Garcia ve Michaelis, 2001). Ancak her gün meydana gelen olayların hepsini sınıf ortamına getirmek hem zaman hem de eğitsel değeri açısından uygun değildir. Sosyal Bilgiler dersinde kullanabilmek için önemli olaylar üzerinde odaklanmak gerekir (Erden, tarihsiz). Güncel olayların öğretiminde zengin materyaller kullanmak basit bir iş değildir. Derste kullanılacak güncel olayların seçimiyle ilgili aşağıdaki kriterlerin göz önünde bulundurulması gerekir (Garcia ve Michaelis, 2001):

1. Eğitimsel değer: Güncel olay veya sorun sosyal bilgiler programı ve sosyal bilgiler eğitiminin amaçlarına nasıl bir katkıda bulunacak? Öğrenci önemli bir bilgi ve değer kazanacak mı? Değer eğitimi, beceri gelişimi ve sosyal bilgiler kavramlarının öğrenciye kazandırılmasına faydası ne olacak?
2. Uygunluk: Bu konu öğrencilerin seviyesine uygun mu? Bu konu, duygular ve toplumun koşulları için uygun mu?
3. Anlamlılık, ilgili olma: Bu konu öğrencilerin önbilgileriyle ilişkili mi? Gelecekte ele alınabilecek bir konu mu? Çalışılan üniteye uygun mu? Öğrenciler bu ilişkiyi kurabilecekler mi?
4. Ulaşılabilir, elverişli, yararlı bilgi: Konuyu tanıtmak için gerekli bilgi birikimi mevcut mu, uygun öğretim materyali var mı?
5. Yeterli zaman: Öğrencilerin konuyu derinlemesine anlamaları için yeterli zaman var mı?
6. Güvenirlilik: Bu bilginin doğru olduğuna emin miyim, gerçekten ayırt edilebilir bir fikir mi, eğer önyargı içeriyorsa, öğrenci tarafından kolayca analiz edilebiliyor mu?
7. Güncellik: Bilgi güncel mi, güncel akımları yansıtıyor mu?

Güncel olayların ve tartışmalı konuların öğretimine hazırlık aşamasında şu adımlar izlenebilir (Garcia ve Michaelis, 2001):

1. Konuyu tanıtmak için dikkat çekici bir yol düşünmek.
2. Öğrencilere konu hakkında bakış açısı kazandıracak yeterli bilgi vermek.
3. Sosyal bilgilerdeki kavram ve kavram kümelerini tanımlayarak bunların konuyla bağını kurmak.
4. Öğrencilerin dikkatleri, ilgilerini, güçlü ve zayıf yönlerini göz önünde bulundurmak.
5. Konunun okulun amaçlarına ve sosyal bilgiler öğretimine uygunluğunu dikkate almak.
6. Ayır ayrı konuyu inceleyerek programa entegre etmek.
7. Özel amaçları, genel amaçları ve ders planlarını geliştirmek.

2.7.Güncel Olayların Öğretimiyle İlgili Yaklaşımlar

Güncel olaylarla ilgili tanımlanan birçok yaklaşım vardır. Bu yaklaşımların güçlü ve zayıf yönleri vardır. Öğretmenler amaçlar, olayların önem derecesi, içerik, süre, çalışılan ünite ve eldeki materyallere uygun yaklaşımı seçebilir (Garcia ve Michaelis, 2001). Öğrenme öğretme sürecinde güncel olayların kullanımında başlıca üç yaklaşımdan söz edilebilir. Bu yaklaşımlar şöyle açıklanabilir (Paykoç, 1989; Garcia ve Michaelis, 2001; Parker, 2001):

2.7.1.Güncel Olayları Sosyal Bilgiler Ünitelerinin Temeli Olarak Ele Alma

Bu yaklaşımda sosyal bilgiler dersinin konuları güncel olaylar çerçevesinde belirlenir ve geliştirilir. Bu yaklaşımda dikkat edilecek nokta, kullanılan güncel olaylardır. Üniteyle güçlü bir bağ kuracak güncel olayların seçilmesi gerekir. Ünitelerde, güncel olaylardan önemli olanlara, yakın çevrede gerçekleşenlere ve yakın zamanda olanlara öncelik verilir. Daha sonra ülkedeki ve dünyadaki evrensel konularla ilgili güncel olaylara yer verilir. Genelde öğretmenler üniteyi güncel olaydaki problemi söyleyerek başlatırlar. Bu durum öğrencilerin dikkatlerini konuya çekmede, problemle ilgili önbilgilerini ortaya çıkarmada, sıcak tartışma ortamı yaratmada ve bakış açısı kazandırmada kolaylık sağlar. Özellikle ulaşım, barınma, iletişim, beslenme, savaş, doğal çevrenin korunması gibi temel ve evrensel konularda da güncel olaylarla planlanabilir ve ilgili materyallere rahatlıkla ulaşılabilir. Bu tür konularla ilgili haber kaynaklarından yararlanarak ayrı üniteler de oluşturulabilir. Üniteler arasında bağlantı kurmada, geçmiş ünitelerin gözden geçirilmesinde de etkili olarak kullanılabilir. Derslerde öğrenciler güncel olaylar hakkında daha çok soru sorar, konuyla daha çok ilgilenir ve daha aktif hale gelirler. Bu yaklaşım sosyal bilgiler eğitimiyle güncel olayları birleşimini çok iyi yansıtan ve okulla hayat arasında önemli köprüler kuran bir yaklaşımdır.

2.7.2.Güncel Olayları Sosyal Bilgiler Dersine Ek Olarak Öğretme

Bu yaklaşımda öğretmen her gün öğrencilerin yenilikleri ve haberleri paylaşımları ve tartışmaları için özel zaman ayırır. Öğrenciler sınıf çalışmalarına katılmayı sağlayıcı haber konuları getirmeye isteklendirilir. Öğrencilerin gazete veya dergilerden getirdiği güncel olaylar sınıftaki haber tahtasına asılır yine radyo veya televizyondan elde ettikleri olaylar derlenir, öğretmen tarafından okunur, çeşitli anahtar sorularla içeriği açılarak tartışma ortamı yaratılır ve yazıların yorumlanmasını sağlanır.

2.7.3.Güncel Olayları Sosyal Bilgiler Programının Tamamlayıcısı ya da Pekiştiricisi Olarak Kullanma

Sosyal bilgiler dersinin başında ilk 5-10 dakikalık zaman içerisinde güncel olaylarla ilgili etkinliklere yer verilir. Sosyal bilgiler dersinde işlenen ünitelerle ilişkilendirilebilecek haberler, makaleler sunulur. Haber bülteni tahtasının yanı sıra küçük bir masa üzerinde makaleler, dergiler, haritalar ya da benzeri materyaller sergilenir. Sınıfta uzun zaman önce yaşanan olaylarla gündemdeki olaylar arasında bağlantı kurulur, olayların tekrar edici yönleri, özellikleri, olaylar arasındaki paralellikler ve benzerlikler tespit edilmeye çalışılır. Böylece, güncel olaylar ünitelere bağlanarak işlenir.

2.8. Güncel Olayların Kullanımında Öğretmen ve Öğrenci Özellikleri

Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin çevresinde olup bitenlere duyarlı, sorumluluk sahibi, sorunlara çözüm üretmede istekli vatandaşlar olarak yetiştirilmesini amaçlamaktadır. Bu nedenle öğrencilerin toplumdan kopmadan, güncel olaylardan haberdar biçimde sosyalleşebilmesinde sosyal bilgiler dersi büyük önem taşımaktadır. (Demirkaya Gedik ve Altun, 2008). Bu amaçların gerçekleşmesinde güncel olayları kullanmanın önemi büyüktür.

Haas ve Laughlin (2000) ve Wilson ve diğerleri (1999)'nin araştırmasının sonucunda öğretmenlerin güncel olaylara yer verdikleri; çoğunun sosyal bilgiler dersinde tarihsel, sosyal, ekonomik ve politik kavramları işlerken, sosyal olayların zaman ve kültürler içindeki sürekliliğini vurgulamak için güncel olaylardan yararlandığı; öğretmenlerin küçük bir bölümünün ise bir süreç olarak sorgulamayı vurgulamada, farklı bakış açılarını tanımlama becerilerini geliştirmede güncel olaylardan yararlandığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Haas ve Laughlin (2000) ve Wilson ve diğerleri (1999)'nin aksine Demirkaya Gedik'in 2008'de yaptığı araştırma sonucunda ortaya konulan, ilköğretim öğrencilerinin kitle iletişim araçlarını etkin bir şekilde kullanmadıkları, sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan etkili bir biçimde yararlanmadıkları ve öğretmenlerin güncel olay materyallerinden yararlanma düzeylerinin oldukça düşük olduğu sonucu güncel olayların kullanımı için, öğretmenlerin ve öğrencilerin bazı özelliklere sahip olması gerektiğini akıllara getirmektedir. Güncel olayların kullanımında öğretmenin sahip olması gereken özelliklerini Paykoç (1989: 52) şöyle belirtmiştir:

Öğretmen;

- Çok yönlü ayrıştırma ve değerlendirme gücüne sahip olmalıdır.
- Bilgi kaynakları ile bilginin doğruluğunu değerlendirme gücünü geliştirmeye çalışmalıdır.
- Sırası geldiğinde öğrencileri etkilemeyecek bir biçimde kendi görüşlerini ve bunun altında yatan nedenleri sunabilmelidir.
- Öğrenciler güncel olayların içerisinde yer alan bilgilerin güvenilirliğini arkadaşlarıyla değerlendirirken ve içerisinde yer alan noktaları keşfederken bu olayları düzenleyebilmelidir.

Güncel olayların kullanımında öğrenciler (Arın, 2006: 15);

- İzledikleri ve öğrendikleri haberleri, deneyim ve yaşantılarını sınıfla paylaşır, yeni öğrenmeleri ile önceki bilgileri arasında bağlantı kurmaya çalışırlar.
- Grup çalışmalarında kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmeye özen gösterirler.
- Konuya ilişkin eleştirilerini yansız bir biçimde sınıfla paylaşır.
- Kendi uzmanlık alanları olan konularda dergi, gazete ve internetten araştırma yaparak çalışmalarını sınıfla paylaşır.
- Konulara ilişkin haber haritalarına ve bülten tahtasına haber toplar; gazete, dergi vb. kaynakları sınıfa getirir ve konulara ilişkin haber defteri oluştururlar.
- Kendi öğrenmelerini değerlendirir ve öğrenme sorumluluğunu üstlenirler.

2.9. Güncel Olayların Kullanımında Yararlanabilecek Yöntem, Teknik ve Araç-Gereçler

Öğretmen ne öğreteceği kadar nasıl öğreteceğini bilmiyorsa öğretim sönük, sıkıcı ve verimsiz olur. Sosyal bilgiler dersinde içeriği güncel olaylarla zenginleştirmek isteyen öğretmen etkili öğrenme öğretmeyi sağlayacak bir takım yöntem teknik ve araç gereçler kullanabilir. Bu yöntem, teknik ve araç gereçler aynı zamanda güncel olayların anlaşılmasını, dersi eğlenceli hale dönüştürmeyi, öğrencilerin öğrendiklerini yaşamlarına yansıtmasını sağlayarak öğretimi kolaylaştırır. Güncel olayların kullanımında yararlanılabilecek yöntem teknik ve araç gereçler şöyle açıklanabilir:

2.9.1.Haber Konularının Günlük Olarak İşlenmesi

Jarolimek (1990)'e göre günlük haberler çocukların ilgisini çekebileceğinden sosyal bilgiler dersinde içinde yaşadıkları çevreyle ve dünyayla ilgili konulara karşı farkındalık kazanabilecekleri ortamlar yaratılmalıdır. İlk dersin belli bir süresini günlük olayların konuşulmasına ayırmak en yaygın uygulamadır (akt.Gürkan, 2009). Haberlerin güncelliği ve önem derecesi çocukların yaşlarına göre değişmektedir. Paykoç (1989)'a göre küçük çocuklar kendilerini doğrudan ilgilendiren ulusal nitelikli haberlere ilgi duyarken olgunlaştıkça ilgileri kişiselikten çıkıp daha toplumsal sorunlara doğru yönelmektedir.

2.9.2.Tartışmalı Güncel Olayların Kullanılması

Sosyal bilgiler programında, katılımın önemine inanan, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri süren demokratik değerlerle donanmış vatandaş yetiştirmek amaçlanmaktadır (MEB, 2005). Toplum ve dünya sorunlarını içeren tartışmalı güncel olayların sosyal bilgiler dersinde kullanılması bu amaca hizmet etmektedir. Bugün bazı sosyal bilgiler eğitimcileri de hayatın içinden tartışmalı güncel olayların ve konuların derslerde kullanılmasını destekler, bunun sosyal bilgilere cazibe kazandırdığına ve öğrencilerin ön bilgi eksikliklerini gidermede fayda sağladığına inanırlar. Birçok tartışmalı güncel olay, sosyal bilgiler üniteleriyle ilişkilendirilebilir ve etkinlikler oluşturulabilir. Eğitim politikalarında tartışmalı güncel olay ve problemlere giderek daha fazla önem vermektedirler (Garcia ve Michaelis, 2001). Bennett (1999) “Güncel Olaylarla İlgili Olarak İşbirliğine Dayalı Tartışmalar Yoluyla Fen Öğrenen Öğrenciler” adlı araştırmasında, gazete, makale, internet haberleri kullanılarak yapılan tartışmaların, öğrencilerin gerçek yaşam sorunlarını çözme,

araştırma yapma ve derse olan ilgilerini arttırmada olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç, tartışmalı güncel olayların derslerde kullanımına dikkat çekmektedir.

Karar verme, eleştirel düşünme ve problem çözme becerisi, tartışma ve öğrenme ortamı içerisinde gelişir. Bireylere bu beceriler iyi açıklanan kanıtlarla desteklenen tartışmayla daha etkili bir şekilde öğretilir. Bu beceriler kapsamlı, öğretilir ve transfer edilebilir becerilerdir ve bu becerilerin öğretimi uygulamadan yoksun yapılamaz (Court, 1990).

Tartışmalı güncel olaylar öğretmenin önderliğinde aşağıdaki adımlar takip edilerek tartışılabilir (Shung ve Beery, 1987 akt. Gürkan, 2009).

Adım 1: Olayın Tüm Gerçekliğiyle İfadelendirilmesi

Öğretmen haberi kısa bir konuşma yaparak sınıfa tanıtır. Haber tanıtılırken fikir ve gerçeklerin ayrımı iyi bir şekilde yapılmak durumundadır.

Adım 2: Tartışma Konusunun İçeriğinin Açılması

Tartışma konusunun içeriği “Neden?, Niçin?,Nasıl?...” gibi düşündürücü soruların yöneltmesiyle açılır. Bunu yapmaktaki temel amaç, konunun gerçekliğinin öğrenciler tarafından anlaşıldığından emin olmaktır.

Adım 3: Problemdeki Anahtar Soruyu Belirtmek

Bu adımda, öğretmen tarafından öğrencilere tartışma konusunun ana fikrini oluşturan soru yöneltilir.

Adım 4: Problemdeki Alternatif Çözümleri Belirtmek

Tartışma konusu ne ise o soruna yönelik alternatif olabilecek çözüm yolları öğrenciler tarafından önerilir. Öğretmen, bu çözüm yollarını öğrencilerin görmesi ve daha sonra üzerinde konuşmalarını sağlamak adına tahtaya yazar.

Adım 5: Her Bir Alternatif Üzerinde Düşünmek

Bir önceki adımda, öğrenciler tarafından belirlenen alternatifler üzerinde tek tek düşünceleri, bu çözüm önerilerinin kullanılabilirliğini değerlendirmeleri istenir.

Adım 6: Ortak Karar Almak

Alternatifler üzerinde tek tek düşünceleri sağlanan öğrenciler ve öğretmenler tartışma sorununa kendileri için en önemli gördükleri ortak bir çözüm yolu belirler.

Adım 7: Paylaşma

En son adımda ise, çözüm yollarının olabildiğince yakın ve uzak çevrelere duyurulmasını sağlayıcı etkinlikler yapılmaya çalışılır.

Birçok okul sisteminde uygulanan tartışmalı güncel olay ve problemlerin öğretiminde dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır (Garcia ve Michaelis, 2001):

1. Önemli, öğrencilerin fikir üretebilecekleri, öğrenciler tarafından anlaşılır güncel olay ve problemler seçilerek bunlarla çalışılmalıdır.
2. Öğrencilere farklı bakış açıları kazandırabilecek eğitim materyalleri sunulmalı, yapılacak tartışma tüm bakış açılarını içermeli ve başkalarının görüşlerine saygı gösterilmelidir.
3. Öğretmenler öğrencilerin öğrenmelerine rehberlik etmeli, eleştirel düşünceleri ve açık fikirlilik desteklenmelidir. Ancak öğretmenler taraf olmaktan veya propaganda yapmaktan kaçınmalıdır.
4. Tartışma esnasında hazırbulunuşluk faktörü, önerilerin olası sonuçlarını ortaya koyma, yeterli bilgi toplama, safsataların saptanması, mantık ve kanıtlama konularına dikkat çekilmelidir.
5. Öğretmenler tarafından açık fikirlilikleyeni bilgiler edinmenin, aklın ve yeniliğe açık olmanın önemi vurgulanmalıdır.

2.9.3.Haber Bültenleri Tahtasının Kullanılması

Haber bülteni tahtası ilginç haber resimlerinin ve metinlerinin sergilendiği ve öğrencilerin güncel olaylarla ilgili bilgiler bulabildiği bir araçtır. Bülten tahtası öğrencilerin en çok geçtiği ve gördüğü bir yere asılmalıdır. Tahtada sergilenecek haberler özenle seçilmeli ve tahtanın görünüşü öğrencilerin ilgisini çekecek biçimde olmalıdır. Bülten tahtası yöre ile ilgili haberler, bilim ile ilgili haberler, ülkeden haberler gibi belli alt bölümlere ayrılarak kullanılabilir (Paykoç 1989: 52). Bülten tahtasında yer alan haberlerin güncellenmesi konusunda öğrencilere sorumluluklar verilebilir.

2.9.4.Haber Haritalarının Kullanılması

Tahtanın ortasına büyük bir dünya haritası yapıştırılır ve haritanın çevresinde güncel olaylarla ilgili gazete ve dergi kesikleri ile resimleri yapıştırmak için yer bırakılır. Haber ya da resimlerle olayın geçtiği yeri ilişkilendirmek için renkli ipler ya da şeritler kullanılabilir. Bu

teknik ile güncel olayların öğretimi yapılırken harita okuma becerileri geliştirilmiş olur. Aynı zamanda öğrencilere haber haritasını her gün işleyerek haberleri yerleştirme ve haritayı hazırlama sorumluluğu verilmelidir (Paykoç, 1989: 53).

2.9.5.Güncel Olayları İçeren Süreli Yayınların Kullanılması

Sosyal bilgiler dersini işlerken süreli yayınlara yer vermek toplumsal olaylara karşı duyarlı, sorumlu, içinde yaşadığı yakın ve uzak toplumsal çevresini tanıyan güncel olayları izleme, gazete ve dergi okuma isteği ve alışkanlığı kazanan bireyler yetiştirmede öğretmene yardımcı olur (Deveci, 2005; Nas 2000). Okullara çocukların güncel olayları takip edebileceği süreli yayınların gelmesi, derslerde güncel olayların kullanılması karar verme becerilerinin geliştirilmesinde faydalı olacaktır (Nelson, 1987).

Öğretmen her hafta düzenli olarak bu çalışmayı yapar. Öncelikle haber kaynaklarından konuya ve öğrencinin seviyesine uygun güncel olayları belirler. Sınıfa bu materyalleri getirerek, güncel olay üzerinden öğrencilerin fikir belirtmelerine ve tartışmalarına ortam oluşturur. Bunun yanında öğretmen çeşitli güncel olay aktiviteleri ve her bir konu ile ilgili testler hazırlayıp öğrencilerin kendini değerlendirmelerini sağlayabilir. Fakat yaklaşımın bazı sınırlılıkları vardır. Süreli yayınların birçok konuyu kapsamaması rutin okuma ve soru cevaplara, yüzeysel öğrenmelere ve güncel olaylarla temel konu ve üniteler arasında bağ kurmada zorluklar yaşamaya sebep olabilir (Garcia ve Michaelis, 2001). Öğretmenlerin bu sınırlılıkları en aza indirmeleri için aşağıdaki önerileri dikkate almaları gerekmektedir (Garcia ve Michaelis, 2001; Paykoç 1989):

1. İlk olarak haber kaynaklarının içindekiler, genel fikirleri gözden geçirilmelidir.
2. Resimler, grafikler tablolar, karikatür ve diğer görseller ve verdikleri mesajlar incelenmelidir.
3. Başlıklar incelenmelidir.
4. Makaleler okunmalı, yanlılığa, propaganda içerip içermediğine ve verilen mesajların eğitimsel değerine dikkat edilmelidir.
5. Makaleler geçmiş derslerden öğrenilenler ve kullanılan materyallerle ilişkilendirilmeli ve makalelerin üzerine notlar alınmalıdır.
6. Makaleler neler öğrenilmesi istenen bilgilerle ilişkilendirilmeli ve makalelerin üzerine notlar alınmalıdır.

7. Anlaşılmayan kelimelerin anlamları bulunmalı ve dersten önce öğretmen tarafından not edilmelidir.
8. Gerçekler, fikirler ve farklı noktaları içeren görüşleri bulmaya çalışılmalıdır.
9. Sınıf içerisinde yapılacak tartışma sırasında sorular ve yapılacak yorumlara hazırlık yapılmalıdır.
10. Ders sonunda öğrencilere testler yapılarak neler öğrendikleri kontrol edilmelidir.

2.9.6.Öğrenciler Tarafından Haber Bülteni Hazırlanması ve Sunulması

Öğrencilerin haberleri sunmaları eğitici, eğlenceli olabilir ve öğrenme fırsatları sağlar. Erken sınıflarda öğrenciler; aileleri, iş yaşamı, katıldıkları seyahatler, sosyal aktiviteler, mevsimlerin değişimi, evdeki sorumluluklar veya tamamladıkları yaratıcı projeler konularında haber bültenleri hazırlayabilirler. Bu sunumlar günlük paylaşım saatlerinde yapılabilir. Orta sınıflarda, öğrencilerin grup halinde çevre, teknoloji ve devlet yönetimi vs. konularında haberleri organize etmeleri ve sunmaları sağlanabilir. Bu yöntem önemsiz, üniteyle ve önceden öğrenilenlerle ilişkili olmayan, haberlerin getirilmesiyle yüzeysel öğrenmeler ve tartışmaların konudan sapması söz konusu olabilir. Bu durumu önlemek için öğrencilerin haberlerin seçimi ve tartışmalar esnasında kendilerine aşağıdaki soruları sormaları ve bu kriterlere dikkat etmeleri sağlanabilir (Garcia ve Michaelis, 2001):

1. Haber önemli mi?
2. Konusunu anlayabilir miyim?
3. Ana fikri açıklayabilir miyim?
4. Haber ilgi çekici mi?
5. İşlediğimiz üniteyle ilgili mi?
6. Diğer konu ve olaylarla ilişkisini kurabilir miyim?

Bunlardan başka güncel olayların kullanımında yararlanabilecek yöntem, teknik ve araç-gereçler şu şekilde sıralanabilir:

- Canlı radyo yayını dinleme ve belli olayları televizyon yayınlarından izleme
- Haber olaylarını oyunlaştırma
- Radyo haber programları düzenleme
- Rapor sunma
- Haberlere ilişkin karikatür çizme
- Haberleri, resimleri belli dosya ya da defterde saklama

- Çizelge, harita ve grafik yapma, afiş ve duvar resimleri hazırlama
- Yuvarlak masa tartışması düzenleme

Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımında yer alan bu yöntem ve teknikler dersi zenginleştirmek için önemli görülmektedir. Aynı zamanda bu yöntem ve tekniklerin kullanımı işbirliği içinde çalışma, iletişim kurma, sorumluluk alma vb. özellikleri geliştirirken; dersin gerektirdiği üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesine de katkılar sağlamaktadır. Bu üst düzey düşünme becerilerinden biri de karar verme becerisidir. Karar verme becerisinin geliştirilmesi tüm derslerde olduğu gibi sosyal bilgiler dersinin de önemli bir parçasıdır. Bu araştırmada sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılarak ders tasarımı oluşturulmuş ve bu şekilde yapılan öğretimin, öğrencilerin karar verme becerilerine etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümünde araştırma modeli, çalışma grubu, deney ve kontrol gruplarının belirlenmesi esnasında yapılan işlemler, denel işlem, bu işlem süresince kullanılan öğretim etkinlikleri, verilerin toplanması, veri toplama araçları ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanarak öğretim etkinlikleri hazırlamanın, öğrencilerin karar verme becerilerine nasıl etki edeceğinin belirlenmesi amacını taşır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için gerçek deneme modellerinden öntest – sontest kontrol gruplu model kullanılmıştır. Öntest –sontest kontrol gruplu modelde, yansız atama yolu ile oluşturulan iki grubun deney öncesi ve sonrası ölçmeleri yapılır. Modelde öntestlerin bulunması, grupların deney öncesi benzerlik derecelerinin bilinmesine ve sontest sonuçlarının buna göre düzeltilmesine yardım eder (Karasar, 2004).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ili Kazan ilçesinde bulunan 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Kazan Ortaokulu 4/A ve 4/B sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın yapılacağı sınıf düzeyi olarak dördüncü sınıfların seçilmesinin nedeni, araştırmanın bağımlı değişkeni olan karar verme becerisinin bilişsel gelişimi açısından soyut işlemlere geçiş olan bu yaşlarda kazandırılmasının önemli olarak görülmesidir. Araştırmaya ilişkin uygulamanın Kazan Ortaokulu'nda yapılmasında, araştırmacının bu okulda görev yapmasından dolayı araştırma için gerekli koşulları daha iyi ve daha kolay düzenleyebileceği düşüncesi etkili olmuştur.

Bu araştırmada güncel olaylardan yararlanarak hazırlanmış öğretim etkinliklerinin öğrencilerin karar verme becerileri üzerindeki etkisi araştırıldığından deney ve kontrol grubundaki öğrenciler Karar Verme Formundan aldıkları puanlara göre birbirleri ile denkleştirilmeye çalışılmıştır. Araştırmaya dâhil olan deneklerin denkleştirilmesinde Karar Verme Formundan aldıkları puanlar göz önünde bulundurulmuştur. Karar Verme Formunun

uygulanması sonucunda yapılan denkleştirme işlemine dâhil olmayan öğrenciler çıkartılmış her iki sınıfta 21 öğrenci bulunacak şekilde denkleştirme işlemi yapılmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının belirlenmesinde yansız atama yöntemi benimsenmiş ve bu amaçla iki sınıf arasında kura çekilmiştir. Kura sonucunda 4-B sınıfı deney grubu, 4-A sınıfı ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Kontrol grubu olan 4/A sınıfından 21 ve deney grubu olan 4/B sınıfından 21 öğrenci olmak üzere toplam 42 öğrenci denkleştirilmiştir.

3.2.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Belirlenmesi

Deneklerin seçimi ve grupların oluşturulması amacıyla kullanılan Karar Verme Formundan öğrencilerin aldıkları puanlara göre durumları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Deney ve Kontrol Gruplarının Karar Vermeye Yönelik Öntest Puanlarının t-Testi Sonuçları

Öğrenci Grupları	<i>n</i>	$\bar{X}$	SS	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Deney	21	46.86	8.82	40	1.336	.189
Kontrol	21	49.86	5.30			

İncelenen Tablo 2’de deney grubu öğrencilerinin deneysel işlem öncesi Karar Verme Formu ortalama puanları $\bar{X}=46.86$ ’dır. Kontrol grubu öğrencilerinin Karar verme Formu puanlarının ortalaması $\bar{X}=49.86$ ’dır. Buna göre deney grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu ortalama puanları ile kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu ortalama puanları arasında kontrol grubu lehine 3.00’lık bir puan farkı görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan t-testinde Tablo 2’de görüldüğü gibi ortalama puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $t(40)=1.336$, $p>.05$.

Denkleştirme işlemi esnasında yapılan tüm analizler belirlenen deney ve kontrol gruplarının Karar Verme Formundan aldıkları öntest puanlarının birbirlerine denk olduğunu göstermektedir. Karar Verme Formunun tüm süreçlere göre öntest bulguları “Bulgular ve Yorumlar” bölümünde verilmiştir.

Deney ve Kontrol grubunda bulunan öğrencilerin kişisel özellikleri bakımından bilgileri Tablo 3’te özetlenmiştir.

Tablo 3

Öğrencilerin Kişisel Özellikleri

Özellik	Deney Grubu		Kontrol Grubu	
	f	%	f	%
Cinsiyet				
Kız	9	42,86	12	57,14
Erkek	12	57,14	9	42,86
Toplam	21	100	21	100

3.3 Verilerin Toplanması

Bu araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılının ikinci yarısında Ankara ilinin Kazan ilçesinde bulunan Kazan Ortaokulu’nda 4/A ve 4/B şubelerinde öğrenim görmekte olan 21’i deney, 21’i kontrol toplam 42 öğrenciyle, haftada üç ders saati olmak üzere 6 hafta boyunca yürütülmüştür. Kazan Ortaokulu 2012 yılında MEB tarafından uygulanmaya başlanan 4+4+4 eğitim sistemiyle ilköğretimden ortaokula kademeli olarak dönüştürülmüştür. Bu nedenle 4. sınıflar araştırma uygulamasının yapıldığı 2012-2013 eğitim öğretim yılını Kazan Ortaokulunda tamamlamıştır.

Uygulama esnasında deney grubunda güncel olaylara uygun olarak araştırmacı tarafından hazırlanan öğretim etkinlikleri araştırmacı tarafından uygulanırken, kontrol grubunda ise MEB Sosyal Bilgiler Dersi Programında öngörülen öğretim etkinlikleri sınıf öğretmeni tarafından uygulanmıştır.

Bu süreç esnasında araştırmada ele alınan problemin çözümüne yönelik olarak veri toplama araçları geliştirilmiştir. İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde işlenen “Üretim Dağıtım, Tüketim” ünitesine başlamadan önce deney ve kontrol grubunun denkleştirilmesi, uygulama öncesi ve sonrasında karar verme becerilerini belirlemek amacıyla Karar Verme Formu kullanılmıştır.

3.3.1. Karar Verme Formu

Araştırmada kullanılan Karar Verme Formu (Ek 2) Swartz ve Parks (1996) ve Garcia ve Michaelis (2001) tarafından belirlenen karar verme süreçleri (seçenekleri belirleme, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme, seçeneklerin değerini/önemini belirtme, en doğru seçeneği seçme, karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme) temel alınarak geliştirilmiştir. Karar Verme Formu hazırlanırken Swartz ve Parks (1996) ve Garcia ve Michaelis (2001) tarafından belirlenen karar verme süreçlerinin temele alınmasında bu süreçlerin öğretim ortamlarına uygulanabilir olması ve uygulamaya dönük örnekler içermesi etkili olmuştur. Geliştirilen formun geçerlik ve güvenirlik çalışmaları toplam 100 dördüncü sınıf öğrencisi ile yapılmıştır. Karar verme Formunun cronbach alpha değeri .881 olarak belirlenmiştir.

Karar verme Formu puanlarının hesaplanmasında kullanılmak üzere uzman görüşlerinden yararlanarak “Karar Verme Becerisi Rubriği” (Ek 3) hazırlanmıştır. Rubrikler (derecelendirme ölçekleri), öğrencinin bir görevi yerine getirmesindeki performansını tanımlayan her bir kriterin ne derece karşılandığını gösteren, böylece öğrencilerin öğrenmelerini destekleyen, öğretmen veya diğer değerlendiriciler tarafından geliştirilen geniş değerlendirme ölçekleridir (Moskal, 2000). Rubrikler bütünselci (holistic) ve çözümleyici (analytic) olmak üzere iki türdür. Bu araştırmada kullanılan çözümleyici (analitik) rubrikler performansın ya da ürünü oluşturan her bir bileşenin belli kriterler doğrultusunda birbirinden bağımsız olarak değerlendirildiği rubriklerdir (Moskal, 2000; Kan, 2007). Swartz ve Parks (1996) ve Garcia ve Michaelis (2001) tarafından ortaya konulan karar verme süreçlerinin işlem basamakları temele alınarak oluşturulan karar verme rubriğinin 6 performans kriteri (seçenekleri belirleme, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçenekleri olası sonuçlarını değerlendirme, seçeneklerin değerini/önemini belirtme, en doğru seçeneği seçme, karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme) oluşturulmuştur. Rubrikte 1(zayıf), 2(orta), 3(iyi), 4(çok iyi) olmak üzere 4 performans düzeyi belirlenmiştir.

3.3.2. Güncel Olaylara Uygun Olarak Hazırlanan Ders Planları

İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, Üretim, Dağıtım, Tüketim ünitesiyle ilgili güncel olaylara uygun olarak hazırlanması amaçlanan öğretim etkinliklerine başlamadan önce güncel olayla ilgili geniş bir literatür taraması yapılmış, karar verme süreci ve karar verme becerilerine sahip bireylerin ne tür özelliklere sahip oldukları belirlenmiştir. Çalışmanın

temelini teşkil eden bu bilgilere ulaşıldıktan sonra ünite ile ilgili kazanımlar belirlenmiş belirlenen bu kazanımlar doğrultusunda öğrencilerin de özellikleri göz önünde bulundurularak kullanılacak materyaller ve yapılacak etkinlikler belirlenmiştir.

Bu belirlemelerden sonra her ders için ayrı planlar yapılmıştır (Ek 4). Planlarda belirtilen çalışma yaprakları, materyaller araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Güncel olaylardan yararlanılmasına ilişkin ders planlarının ve öğrenme materyallerinin geliştirilmesi sürecinden önce, “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesinin kazanımları belirlenmiştir. Ders planlarının hazırlanmasında “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesinin seçilmesinin sebebi bu ünitenin rehberlik ve psikolojik danışma kazanımlarının karar verme becerisiyle ilgili olmasıdır. Kazanımlar belirlendikten sonra onların öğrencilere kazandırılması için işlenecek olan derslerin planları ve çalışma yaprakları, internet, dergi, gazete ve televizyon haberleri vb. öğrenme materyalleri hazırlanmıştır. Bu materyallerin hazırlanmasında, sözü edilen materyallerin MEB Sosyal Bilgiler Programının kazanımlarını gerçekleştirecek, güncel olaylardan yararlanılmasına ilişkin yöntem ve teknikleri kullanmayı sağlayacak nitelikte olmasına, eğitici nitelik taşımasına ve öğrenci düzeyine uygun olmasına özen gösterilmiştir.

Ders planlarının ve öğrenme materyallerinin geliştirilmesi sırasında alan uzmanlarından ve sınıf öğretmenlerinden görüşler alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda ders planları (Ek 4) ve güncel olaylardan yararlanılmasına ilişkin materyaller hazırlanmıştır.

Tablo 4

Güncel Olaylara Uygun Olarak Hazırlanan Ders Planlarının Konu, Kazanım ve Karar Verme Süreçlerine Yönelik Dağılımı

Konu	Kazanım	Etkinlikler	Karar Verme Süreçleri
İhtiyaç mı İstek mi?	1. İstek ve İhtiyaçlarını ayırt eder. 2. İhtiyaçlarından hareket ederek insanların temel ihtiyaçları hakkında çıkarımlarda bulunur. Ara Disiplin: Gereksinim ile istek arasındaki farkı açıklar.	Çalışma Yaprağı 1	Seçenekleri belirleme
İhtiyaç mı İstek mi?	1. İstek ve İhtiyaçlarını ayırt eder.	Çalışma Yaprağı 2	-
İhtiyaç mı İstek mi?	2. İhtiyaçlarından hareket ederek insanların temel ihtiyaçları hakkında çıkarımlarda bulunur.	Çalışma Yaprağı 3, 4	-Seçenekleri belirleme -Seçenekler hakkında bilgi toplama -Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme -Seçeneklerin değerini/önemini belirtme -En doğru seçeneği seçme -Karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme
İhtiyaç mı İstek mi?	2. İhtiyaçlarından hareket ederek insanların temel ihtiyaçları hakkında çıkarımlarda bulunur.	Çalışma Yaprağı 5	Karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme
İhtiyaç mı İstek mi?	1. İstek ve İhtiyaçlarını ayırt eder.	Çalışma Yaprağı 6	-Seçenekleri belirleme -Seçenekler hakkında bilgi toplama -Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme -Seçeneklerin değerini/önemini belirtme -En doğru seçeneği seçme -Karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme
Kaynağım ne?	3.Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir. Ara Disiplin: Kaynakları doğal, insan ve kapital olarak sınıflandırır.	Çalışma Yaprağı 7	-
Kaynağım ne?	3.Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.	Çalışma Yaprağı 8	En doğru seçeneği seçme Karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme

Kaynağım ne?	3.Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.	Çalışma Yapağı 9	En doğru seçeneği seçme
Kaynağım ne?	3.Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.	Çalışma Yapağı 10	Seçenekleri belirleme
Kaynağım ne?	3.Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.	Çalışma Yapağı 11 (A-B-C), 12	-Seçenekleri belirleme -Seçenekler hakkında bilgi toplama -Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme -Seçeneklerin değerini/önemini belirtme -En doğru seçeneği seçme -Karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme
Kaynağım ne?	3.Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.	Çalışma Yapağı 13	Karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme
Alışverişteyim	4. Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir.	Çalışma Yapağı 14	Seçeneklerin değerini/önemini belirtme
Alışverişteyim	4. Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir.	Çalışma Yapağı 15	-Seçenekleri belirleme -Seçenekler hakkında bilgi toplama -Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme -Seçeneklerin değerini/önemini belirtme -En doğru seçeneği seçme -Karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme
Alışverişteyim	4. Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir.	Çalışma Yapağı 16	-
Alışverişteyim	4. Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir.	Çalışma Yapağı 17	Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme
Bilinçli Tüketici miyiz?	5. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.	Çalışma Yapağı 18, 20, 23, 24	-Seçenekleri belirleme -Seçenekler hakkında bilgi toplama -Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme -Seçeneklerin değerini/önemini belirtme -En doğru seçeneği seçme -Karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme

Bilinçli Tüketici miyiz?	5. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.	Çalışma Yapağı 19, 21, 25	-Karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme
Bilinçli Tüketici miyiz?	5. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.	Çalışma Yapağı 22	-
Bizim İçin Çalışanlar	5. İhtiyaçlarla meslekleri ilişkilendirir.	Çalışma Yapağı 26, 27, 28	-Seçenekleri belirleme
Üretim, Dağıtım Tüketim Macerası	6. Kullandığı bazı ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını oluşturur.	Çalışma Yapağı 29, 30	-

3.3.3. Denel İşlem

Veri toplama araçlarının hazırlanması ve ilgili makamdan iznin alınmasından (Ek 1) sonra Kazan Ortaokulu'ndaki 4-A ve 4-B sınıfları arasında deney ve kontrol grupları belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilere, sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılmasının öğrencilerin karar verme becerilerine etkisini belirlemek amacıyla bir araştırma planlandığı ve kendilerinin de bu araştırmaya katkıda bulunabilecekleri açıklanmıştır. Araştırma, araştırmacı tarafından yürütülmüş ve öğretmene de güncel olaylardan yararlanmaya ilişkin gerekli bilgiler verilmiştir. Hem deney ve hem de kontrol grubunda “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesine geçmeden önce, Karar Verme Formu (Ek 2) öntest olarak uygulanmıştır. Öğrencilerin Karar Verme Formundan aldıkları öntest puanları Karar Verme Becerisi Rubriğine (Ek 3) göre hesaplanmıştır. Öntestten sonra öğretim uygulamasına geçilmiş, haftada üç ders saati olmak üzere 6 hafta boyunca toplam 18 saat güncel olaylardan yararlanılarak öğretim uygulaması yapılmıştır. Öğretim uygulaması 25 Şubat-5 Nisan 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Dersler deney grubunda araştırmacı tarafından güncel olaylardan yararlanılarak, kontrol grubunda ise sınıf öğretmeni tarafından, öğretmen kılavuz kitabındaki etkinliklerin dışına çıkmadan işlenmiştir. Altı haftanın sonunda ünitelerle ilgili etkinlikler tamamlandığında, her iki gruba da Karar Verme Formu son test olarak uygulanmış ve formdan aldıkları puanlar hesaplanmıştır.

Güncel olaylardan yararlanılmasına ilişkin öğretim uygulaması şu şekilde gerçekleştirilmiştir: Araştırmacı tarafından dersin başında, dersin kazanımları ve konusu

belirlendikten sonra dersin konularının güncel olaylardan yararlanılarak işleneceği ve güncel olaylarla ilgili yöntem ve tekniklere yer verileceği açıklanmıştır. Öğrencilerden dersin konularıyla ilgili olarak internetten, dergilerden, gazetelerden vb. kaynaklardan eğitici değeri olan güncel olayları sınıfa getirmeleri ve getirilen bu olaylara ilişkin sınıfın düşüncelerinin alınması sağlanmıştır. Öğretmen ve öğrenciler tarafından sınıfa değişik gazete, dergi, internet ve televizyon haber örnekleri getirilerek panoda sergilenmiş, haber haritaları oluşturulmuş, böylece öğrencilerin güncel olaylarla sürekli etkileşim halinde olmaları sağlanmıştır. Öğretim uygulaması boyunca öğrenciler haber defteri oluşturmuş ve ünitenin sonunda haber defterlerinden okulda bir sergi açılmıştır. Güncel olayların kullanımına yönelik oluşturulan çalışma yapraklarında, yarım bırakılan haberleri tamamlama, haber tartışma, haber canlandırma, haber sunma, haber inceleme vb. etkinliklere yer verilmiştir.

Süreç içerisinde grup çalışmalarına da önem verilmiş, gruptan verilen güncel olaydan yola çıkarak fikir üretmeleri, çeşitli güncel olaylarla ilgili kararlarını vermeleri istenmiş ve çalışmanın sonunda her grup ortak kararını sınıfla paylaşmıştır. Uygulama boyunca sınıfın fiziksel koşullarının öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte olmasına özen gösterilmiştir. Öğrencilerin birbirlerini, öğretmeni ve getirilen öğrenme materyallerini rahatça görmelerine önem verilmiştir. Grup çalışmalarında öğrencilerin birbiriyle etkileşiminde bulunabilmeleri, rahatça çalışabilmeleri ve araç-gereç alışverişini rahatça yapabilmeleri için küme düzeni biçiminde oturmaları tercih edilmiştir. Deney grubunda yer alan öğrencilerin öğretme-öğrenme sürecine mümkün olduğunca aktif katılmaları sağlanmış, herhangi bir sorunla karşılaştıklarında ise araştırmacı tarafından gereken yönlendirmeyi ve desteği almışlardır. Deney grubunda araştırmacı düzenleyicilik rolünün gereği olarak, öğrencilere güncel olaylara ilişkin materyaller sunmuş, yönergelerle sürece aktif katılmalarını sağlamıştır. Planlayıcılık rolünün gereği olarak ders planları ve çalışma yaprakları hazırlayarak dersin kazanımlara uygun işlenmesini ve zamanın etkili kullanılmasını sağlamıştır. Araştırmacı rehberlik rolünün gereği olarak ise öğrencilere çalışmalarında gereken desteği vermiş, çalışmaları boyunca onları yönlendirmiş ve çalışmalara dahil olarak öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmıştır. Kontrol grubunda ise dersler sosyal bilgiler ders kitabında yer alan etkinlikler temel alınarak işlenmiştir.

3.4.Verilerin Analizi

Deneysel işlem uygulanmaya başlamadan önce deney ve kontrol grubu öğrencilerine Karar Verme Formu öntest olarak uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının öntest puanları elde edildikten sonra, deney ve kontrol gruplarının öntest puanlarını karşılaştırmak için bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Deneysel işlem sonrasında Karar Verme Formu sontest olarak uygulanmıştır. Bu uygulama sonrasında deney ve kontrol gruplarının sontest puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Ayrıca hem deney grubunun hem de kontrol grubunun öntest ve sontest puanlarının kendi aralarında karşılaştırılmasında bağımlı örneklem t-testi kullanılmıştır. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı .05 düzeyinde yorumlanmıştır. Verilerin analizinde SPSS16.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde bir önceki bölümde araştırmanın amacı kısmında yer alan temel problem ve bu problem doğrultusunda belirlenen problemlere ilişkin istatistiksel analizler yoluyla elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Birinci Alt Problem: İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde, güncel olaylardan yararlanarak hazırlanan öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile programın öngördüğü öğretim etkinliklerinin uygulandığı kontrol grubunda yer alan öğrencilerin; Karar Verme Formu seçenekleri belirleme, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme, seçeneklerin değerini/önemini belirtme, en doğru seçeneği seçme, karar ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçlerine yönelik öntest puan ortalamaları arasında ve Karar Verme Formu toplam öntest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

İlk olarak her iki gruba Karar Verme Formu öntest olarak uygulanmıştır. Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Karar Verme Formu seçenekleri belirleme, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme, seçeneklerin değerini/önemini belirtme, en doğru seçeneği seçme, karar ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçlerine yönelik öntest puan ortalamalarının ve Karar Verme Formu toplam öntest puan ortalamalarının karşılaştırılması amacıyla yapılan t testi sonucunda elde edilen veriler Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5

Deney ve Kontrol Gruplarının Karar Verme Süreçlerine Yönelik Öntest Puanlarının t-Testi Sonuçları

Karar Verme Süreçleri	Öğrenci Grupları	<i>n</i>	$\bar{X}$	SS	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Seçenekleri Belirleme	Deney	21	12.62	2.16	40	.294	.770
	Kontrol	21	12.43	2.04			
Seçenekler Hakkında Bilgi Toplama	Deney	21	8.05	2.16	40	1.573	.124
	Kontrol	21	8.90	1.26			
Seçeneklerin Olası Sonuçlarını Değerlendirme	Deney	21	6.05	1.66	40	.593	.557
	Kontrol	21	6.33	1.46			
Seçeneklerin Değerini/Önemi Belirtme	Deney	21	6.48	1.94	40	1.742	.089
	Kontrol	21	7.48	1.78			
En Doğru Seçeneği Seçme	Deney	21	8.05	1.83	40	.805	.426
	Kontrol	21	8.43	1.16			
Karara İlişkin Neden veya Kanıtlar Belirleme	Deney	21	5.62	1.69	40	1.400	.169
	Kontrol	21	6.29	1.38			
Karar Verme	Deney	21	46.86	8.82	40	1.336	.189
	Kontrol	21	49.86	5.30			

Tablo 5 incelendiğinde deney grubunda bulunan öğrencilerin deneysel işlem öncesi Karar Verme Formu *seçenekleri belirleme* sürecine yönelik ortalama puanları $\bar{X}$ =12.62’dir. Kontrol grubunda ise öğrencilerin bu sürece yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}$ =12.43’tür. Buna

göre deney grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçenekleri belirlemeye* yönelik ortalama öntest puanları ile kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçenekleri belirlemeye* yönelik ortalama öntest puanları arasında deney grubu lehine .19'luk bir puan farkı görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testinde ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür, $t(40) = .294$, $p > .05$. Bu sonuca dayanarak, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Karar Verme Formu *seçenekleri belirlemeye* yönelik öntest ortalama puanlarının birbirlerine denk olduğu söylenebilir.

Tablo 5 incelendiğinde deney grubunda bulunan öğrencilerin deneysel işlem öncesi Karar Verme Formu *seçenekler hakkında bilgi toplama* sürecine yönelik ortalama puanları $\bar{X} = 8.05$ 'tir. Kontrol grubunda ise öğrencilerin bu süreçte yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X} = 8.90$ 'dır. Buna göre kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçenekler hakkında bilgi toplamaya* yönelik ortalama puanları ile deney grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçenekler hakkında bilgi toplamaya* yönelik ortalama puanları arasında kontrol grubu lehine .85'lik bir puan farkı görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testinde ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür, $t(40) = 1.573$, $p > .05$. Bu sonuca göre, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Karar Verme Formu *seçenekleri belirlemeye* yönelik öntest puanlarının birbirlerine denk olduğu söylenebilir.

Tablo 5 incelendiğinde deney grubunda bulunan öğrencilerin deneysel işlem öncesi Karar Verme Formu *seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme* sürecine yönelik ortalama puanları $\bar{X} = 6.05$ 'tir. Kontrol grubunda ise öğrencilerin bu süreçte yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X} = 6.33$ 'tür. Buna göre kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirmeye* yönelik ortalama puanları ile deney grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirmeye* yönelik ortalama puanları arasında kontrol grubu lehine .28'lik bir puan farkı görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan t-testinde ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür, $t(40) = .593$, $p > .05$. Elde edilen sonuca göre, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Karar Verme Formu *seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirmeye* yönelik öntest puanlarının birbirlerine denk olduğu söylenebilir.

Tablo 5 incelendiğinde deney grubunda bulunan öğrencilerin deneysel işlem Karar Verme Formu *seçeneklerin değerini/ önemini belirtme* sürecine yönelik ortalama puanları $\bar{X} = 6.48$ 'dir. Kontrol grubunda ise öğrencilerin bu süreçte yönelik puanlarının ortalaması

$\bar{X}=7.48$ 'dir. Buna göre deney grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçeneklerin değerini/önemini belirtmeye* yönelik ortalama puanları ile kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçeneklerin değerini/önemini belirtmeye* yönelik ortalama puanları arasında kontrol grubu lehine 1.00'lık bir puan farkı görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan t-testinde tablo 7'de görüldüğü gibi ortalama puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $t(40)=1.742$, $p>.05$. Bu sonuç, deney öncesinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Karar Verme Formu *seçeneklerin değerini/önemini belirtmeye* yönelik puanlarının birbirlerine denk olduğunu göstermektedir.

Tablo 5'te deneysel işlem öncesinde deney grubunda bulunan öğrencilerin Karar Verme Formu *en doğru seçeneği seçme* sürecine yönelik ortalama puanları $\bar{X}=8.05$ 'dir. Kontrol grubu öğrencilerinin bu sürece yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=8.43$ 'dür. Buna göre deney grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *en doğru seçeneği seçme sürecine* yönelik ortalama puanları ile kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *en doğru seçeneği seçme sürecine* yönelik ortalama puanları arasında kontrol grubu lehine .38'lik puan farkı görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan t-testinde Tablo 5'te görüldüğü gibi ortalama puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $t(40)=.805$, $p>.05$. Bu sonuca dayanarak deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Karar Verme Formu *en doğru seçeneği seçme* sürecine yönelik öntest puanlarının birbirlerine denk olduğu söylenebilir.

Tablo 5 incelendiğinde deneysel işlem öncesinde deney grubunda bulunan öğrencilerin Karar Verme Formu *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* sürecine yönelik ortalama puanları $\bar{X}=5.62$ 'dir. Kontrol grubunda ise öğrencilerin bu sürece yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=6.29$ 'dur. Buna göre deney grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* sürecine yönelik ortalama puanları ile kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* sürecine yönelik ortalama puanları arasında kontrol grubu lehine .67'lik puan farkı görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan t-testinde ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür, $t(40)=1.400$, $p>.05$. Elde edilen bu sonuç, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Karar Verme Formu *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* süreci puanlarının birbirlerine denk olduğu söylenebilir. Başka bir deyişle, her iki gruptaki öğrencilerin Karar Verme Formu *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* süreci bakımından deney öncesi durumları arasında anlamlı bir fark yoktur.

İncelenen Tablo 5'te deney grubu öğrencilerinin deneysel işlem öncesi Karar Verme Formu ortalama puanları $\bar{X}=46.86$ 'dır. Kontrol grubu öğrencilerinin Karar Verme Formu puanlarının ortalaması $\bar{X}=49.86$ 'dır. Buna göre deney grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu ortalama puanları ile kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu ortalama puanları arasında kontrol grubu lehine 3.00'lık bir puan farkı görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan t-testinde Tablo 10'da görüldüğü gibi ortalama puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $t(40)=1.336$, $p>.05$. Bu sonuç, deneysel işlem öncesinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Karar Verme Formu ortalama puanlarının birbirlerine denk olduğunu göstermektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İkinci Alt Problem: İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde, güncel olaylardan yararlanarak hazırlanan öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile programın öngördüğü öğretim etkinliklerinin uygulandığı kontrol grubunda yer alan öğrencilerin; Karar Verme Formu seçenekleri belirleme, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme, seçeneklerin değerini/ önemini belirtme, en doğru seçeneği seçme, karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçlerine yönelik sontest puan ortalamaları arasında ve Karar Verme Formu toplam sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Karar Verme Formu seçenekleri belirleme, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme, seçeneklerin değerini/önemini belirtme, en doğru seçeneği seçme, karar ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçlerine yönelik sontest puan ortalamalarının ve Karar Verme Formu toplam sontest puan ortalamalarının karşılaştırılması amacıyla yapılan t testi sonucunda elde edilen veriler Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6

Deney ve Kontrol Gruplarının Karar Verme Süreçlerine Yönelik Sontest Puanlarının t-Testi Sonuçları

Karar Verme Süreçleri	Öğrenci Grupları	<i>n</i>	$\bar{X}$	SS	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Seçenekleri Belirleme	Deney	21	14.57	1.57	40	2.720	.010
	Kontrol	21	13.24	1.61			
Seçenekler Hakkında Bilgi Toplama	Deney	21	12.48	2.48	40	6.396	.000
	Kontrol	21	8.38	1.56			
Seçeneklerin Olası Sonuçlarını Değerlendirme	Deney	21	9.71	2.51	40	5.953	.000
	Kontrol	21	5.57	1.96			
Seçeneklerin Değerini/Önemi Belirtme	Deney	21	10.14	1.65	40	4.095	.000
	Kontrol	21	7.52	2.42			
En Doğru Seçeneği Seçme	Deney	21	10.95	1.80	40	5.714	.000
	Kontrol	21	8.24	1.22			
Karara İlişkin Neden veya Kanıtlar Belirleme	Deney	21	8.38	1.63	40	3.890	.000
	Kontrol	21	6.76	1.00			
Karar Verme	Deney	21	66.24	9.65	40	6.602	.000
	Kontrol	21	49.67	6.26			

Tablo 6 incelendiğinde güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanmış öğretim etkinlikleri uygulanan deney grubunda bulunan öğrencilerin deneysel işlem sonrası Karar Verme Formunda *seçenekleri belirleme* sürecine yönelik puanların ortalaması $\bar{X}=14.57$ 'dir. Kontrol

grubunda ise öğrencilerin bu süreçle yönelik sntest puanlarının ortalaması $\bar{X}=13.24$ 'tür. Buna göre deney grubu öğrencilerinin Karar Verme Formu *seçenekleri belirleme* sürecine yönelik sntest ortalama puanları ile kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçenekleri belirleme* sürecine yönelik sntest ortalama puanlarının arasında deney grubu lehine 1.33 puanlık bir fark görölmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testinde deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $t(40)=2.720$, $p<.05$. Elde edilen sonuca göre, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçenekleri belirleme* süreci sntest puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 6 incelendiğinde güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanmış öğretim etkinlikleri uygulanan deney grubunda bulunan öğrencilerin deneysel işlem sonrası Karar Verme Formunda *seçenekler hakkında bilgi toplama* sürecine yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=12.48$ 'dir. Kontrol grubunda ise öğrencilerin bu süreçle yönelik sntest puanlarının ortalaması $\bar{X}=8.38$ 'dir. Buna göre deney grubu öğrencilerinin Karar Verme Formu *seçenekler hakkında bilgi toplama* sürecine yönelik sntest ortalama puanları ile kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçenekler hakkında bilgi toplama* sürecine yönelik sntest ortalama puanlarının arasında deney grubu lehine 4.1 puanlık bir fark görölmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testinde deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $t(40)=6.396$, $p<.05$. Bu sonuca göre, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçenekler hakkında bilgi toplama* süreci sntest puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir.

İncelenen Tablo 6'da, güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanmış öğretim etkinlikleri uygulanan deney grubunda bulunan öğrencilerin deneysel işlem sonrası Karar Verme Formu *seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme* sürecine yönelik ortalama puanları $\bar{X}=9.71$ 'dir. Kontrol grubunda ise öğrencilerin bu süreçle yönelik sntest puanlarının ortalaması $\bar{X}=5.57$ 'dir. Buna göre deney grubu öğrencilerinin Karar Verme Formu *seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme* sürecine yönelik sntest ortalama puanları ile kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme* sürecine yönelik sntest ortalama puanlarının arasında deney grubu lehine 4.14 puanlık bir fark görölmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testinde deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $t(40)=5.953$, $p<.05$. Bu veriler, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçeneklerin olası sonuçlarını*

değerlendirme süreci sontest puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir.

Tablo 6'ya göre güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanmış öğretim etkinlikleri uygulanan deney grubu öğrencilerinin deneysel işlem sonrası Karar Verme Formunda *seçeneklerin değerini/önemini belirtme* sürecine yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=10.14$ 'tür. Kontrol grubunda ise öğrencilerin bu sürece yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=7.52$ 'dir. Buna göre deney grubu öğrencilerinin Karar Verme Formu *seçeneklerin değerini/önemini belirtme* sürecine yönelik ortalama puanları ile kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçeneklerin değerini/önemini belirtme* sürecine yönelik ortalama sontest puanlarının arasında deney grubu lehine 2.62 puanlık bir fark görülmektedir. Bu farkın anlamlılık düzeyini belirlemek amacıyla yapılan t-testinde deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $t(40)=4.095$, $p<.05$. Bu bulgulara, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *seçeneklerin değerini/önemini belirtme* süreci puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Tablo 6 incelendiğinde güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanmış öğretim etkinlikleri uygulanan deney grubunda bulunan öğrencilerin deneysel işlem sonrası Karar Verme Formunda *en doğru seçeneği seçme sürecine* yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=10.95$ 'tir. Kontrol grubunda ise öğrencilerin bu sürece yönelik sontest puanlarının ortalaması $\bar{X}=8.24$ 'tür. Buna göre deney grubu öğrencilerinin Karar Verme Formu *en doğru seçeneği seçme* sürecine yönelik sontest ortalama puanları ile kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *en doğru seçeneği seçme* sürecine yönelik sontest ortalama puanlarının arasında deney grubu lehine 2.71 puanlık bir fark görülmektedir. Bu farkın anlamlılık düzeyini belirlemek amacıyla yapılan t-testinde deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $t(40)=5.714$, $p<.05$. Bu bulgulara göre, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *en doğru seçeneği seçme* süreci puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir.

Tablo 6'da güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanmış öğretim etkinlikleri uygulanan deney grubunda bulunan öğrencilerin deneysel işlem sonrası Karar Verme Formunda *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* sürecine yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=8.38$ 'dir. Kontrol grubunda ise öğrencilerin bu sürece yönelik sontest puanlarının ortalaması $\bar{X}=6.76$ 'dır. Buna göre deney grubu öğrencilerinin Karar Verme Formu *karara ilişkin neden*

veya kanıtlar belirleme sürecine yönelik sontest ortalama puanları ile kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* sürecine yönelik sontest ortalama puanlarının arasında deney grubu lehine 1.62 puanlık bir fark görülmektedir. Bu farkın anlamlılık düzeyini belirlemek amacıyla yapılan t-testinde deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $t(40)=5.714$, $p<.05$. Bu sonuca göre, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* süreci puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 6'ya göre güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanmış öğretim etkinlikleri uygulanan deney grubunda bulunan öğrencilerin deneysel işlem sonrası Karar Verme Formu tüm süreçlere yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=66.24$ 'tür. Kontrol grubunda ise öğrencilerin bu sürece yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=49.67$ 'dir. Buna göre deney grubu öğrencilerinin Karar Verme Formu toplam sontest puan ortalamaları ile kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu toplam sontest puan ortalamalarının arasında deney grubu lehine 26.57 puanlık bir fark görülmektedir. Bu farkın anlamlılık düzeyini belirlemek amacıyla yapılan t-testinde deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $t(40)=5.714$, $p<.05$. Bu sonuca göre, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Karar Verme Formu toplam sontest puan ortalamalarının arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık vardır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Üçüncü Alt Problem: MEB tarafından hazırlanan 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı'nın öngördüğü öğretim etkinliklerinin uygulandığı kontrol grubunun; Karar Verme Formu seçenekleri belirleme, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme, seçeneklerin değerini/önemini belirtme, en doğru seçeneği seçme, karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçlerine yönelik öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında ve Karar Verme Formu toplam öntest puan ortalaması ile sontest puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Karar Verme Formu seçenekleri belirleme, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme, seçeneklerin değerini/önemini belirtme, en doğru seçeneği seçme, karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçlerine yönelik öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında ve Karar Verme Formu toplam öntest öntest-sontest puanlarının karşılaştırılması amacıyla yapılan t testi sonucunda elde edilen veriler Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7

Kontrol Grubunun Karar Verme Süreçlerine Yönelik Öntest-Sontest Puanlarının t-Testi Sonuçları

Karar Verme Süreçleri	Ölçüm	<i>n</i>	$\bar{X}$	SS	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Seçenekleri	Öntest	21	12.43	2.04	20	1.818	.084
Belirleme	Sontest	21	13.24	1.61			
Seçenekler	Öntest	21	8.90	1.26	20	1.562	.134
Hakkında Bilgi	Sontest	21	8.38	1.56			
Toplama							
Seçeneklerin	Öntest	21	6.33	1.46	20	1.925	.069
Olası Sonuçlarını	Sontest	21	5.57	1.96			
Değerlendirme							
Seçeneklerin	Öntest	21	7.48	1.78	20	.100	.921
Değerini/Önemi	Sontest	21	7.52	2.42			
Belirtme							
En Doğru	Öntest	21	8.43	1.16	20	.847	.407
Seçeneği Seçme	Sontest	21	8.24	1.22			
Karara İlişkin	Öntest	21	6.29	1.38	20	1.313	.204
Neden veya	Sontest	21	6.76	1.00			
Kanıtlar							
Belirleme							
Karar Verme	Öntest	21	49.86	5.30	20	.249	.806
	Sontest	21	49.67	6.26			

Tablo 7 incelendiğinde Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında bulunan öğretim etkinlikleri uygulanarak ders işlenen kontrol grubunun Üretim, Dağıtım, Tüketim ünitesi işlenmeden önce Karar Verme Formu *seçenekleri belirleme* sürecine yönelik puanlarının

ortalaması $\bar{X}=12.43$ iken bu değerin ünite sonunda $\bar{X}=13.24$ olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar arasında sontest lehine .81'lik bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testinde kontrol grubunun Karar Verme Formu *seçenekleri belirleme* sürecine yönelik öntest-sontest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur, $t(20)=1.818$, $p>.05$. Bu sonuca göre kontrol grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesi Karar Verme Formu *seçenekleri belirleme* süreci ortalama puanları açısından deney öncesi ve sonrası durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu sonuç kontrol grubunda uygulanan programda öngörülen öğretimin *seçenekleri belirleme* süreci puanlarında artışa yol açtığı ancak ünite öncesi ve sonrasındaki puanlar arasındaki bu farkın anlamlı olmadığını göstermektedir.

Tablo 7'ye göre Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında bulunan öğretim etkinlikleri uygulanarak ders işlenen kontrol grubunun Üretim, Dağıtım, Tüketim ünitesi işlenmeden önce Karar Verme Formu *seçenekler hakkında bilgi toplama* sürecine yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=8.90$ iken bu değerin ünite sonunda $\bar{X}=8.38$ olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar arasında öntest lehine .52'lik bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testinde kontrol grubunun Karar Verme Formu *seçenekler hakkında bilgi toplama* sürecine yönelik öntest-sontest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur, $t(20)=1.562$, $p>.05$. Bu sonuca göre kontrol grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesi Karar Verme Formu *seçenekler hakkında bilgi toplama* süreci ortalama puanları açısından deney öncesi ve sonrası durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu sonuç kontrol grubunda uygulanan programda öngörülen öğretimin *seçenekler hakkında bilgi toplama* süreci puanlarında düşüşe yol açtığı ancak ünite öncesi ve sonrasındaki puanlar arasındaki bu farkın anlamlı olmadığını göstermektedir.

İncelenen Tablo 7'de Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında bulunan öğretim etkinlikleri uygulanarak ders işlenen kontrol grubunun Üretim, Dağıtım, Tüketim ünitesi işlenmeden önce Karar Verme Formu *seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme* sürecine yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=6.33$ iken bu değerin ünite sonunda $\bar{X}=5.57$ olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar arasında öntest lehine .76'lık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testinde kontrol grubunun Karar Verme Formu *seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme* sürecine yönelik öntest-sontest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur, $t(20)=1.925$, $p>.05$. Bu

sonuca göre kontrol grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesi Karar Verme Formu *seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme* süreci ortalama puanları açısından deney öncesi ve sonrası durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu sonuç kontrol grubunda uygulanan programda öngörülen öğretimin *seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme* süreci puanlarında düşüşe yol açtığı ancak ünite öncesi ve sonrasındaki puanlar arasındaki bu farkın anlamlı olmadığını göstermektedir.

Tablo 7’de MEB Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında bulunan öğretim etkinlikleri uygulanarak ders işlenen kontrol grubunun Üretim, Dağıtım, Tüketim ünitesi işlenmeden önce Karar Verme Formu *seçeneklerin değerini/önemini belirtme* sürecine yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=7.48$ iken bu değer ünite sonunda $\bar{X}=7.52$ olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar arasında son test lehine .04’lük bir fark vardır. Bu farkın anlamlılık düzeyini belirlemek amacıyla yapılan t-testinde kontrol grubunun Karar Verme Formu *seçeneklerin değerini/önemini belirtme* sürecine yönelik ön test-son test ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur, $t(20)=.100$, $p>.05$. Bu sonuca göre kontrol grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesi Karar Verme Formu *seçeneklerin değerini/önemini belirtme* süreci ortalama puanları açısından deney öncesi ve sonrası durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu sonuç kontrol grubunda uygulanan programda öngörülen öğretimin *seçeneklerin değerini/önemini belirtme* süreci puanlarında artışa neden olduğu, ancak ünite öncesi ve sonrasındaki puanlar arasındaki bu farkın anlamlı olmadığını göstermektedir.

Tablo 7’ye göre, MEB Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında bulunan öğretim etkinlikleri uygulanarak ders işlenen kontrol grubunun Üretim, Dağıtım, Tüketim ünitesi işlenmeden önce Karar Verme Formu *en doğru seçeneği seçme* sürecine yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=8.43$ iken bu değer ünite sonunda $\bar{X}=8.24$ olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar arasında ön test lehine .19’lük bir fark vardır. Bu farkın anlamlılık düzeyini belirlemek amacıyla yapılan t-testinde kontrol grubunun Karar Verme Formu *en doğru seçeneği seçme* sürecine yönelik ön test-son test ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur, $t(20)=.847$, $p>.05$. Bu sonuca göre kontrol grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesi Karar Verme Formu *en doğru seçeneği seçme* süreci ortalama puanları açısından deney öncesi ve sonrası durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu sonuç kontrol grubunda uygulanan programda öngörülen

öğretimin *en doğru seçeneği seçme* süreci puanlarında düşüşe neden olduğu, ancak ünite öncesi ve sonrasındaki puanlar arasındaki bu farkın anlamlı olmadığını göstermektedir.

Tablo 7'ye bakıldığında MEB Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında bulunan öğretim etkinlikleri uygulanarak ders işlenen kontrol grubunun “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesi işlenmeden önce Karar Verme Formu *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* sürecine yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=6.29$ iken bu değerün ünite sonunda $\bar{X}=6.76$ olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar arasında sontest lehine .47'lik bir fark vardır. Bu farkın anlamlılık düzeyini belirlemek amacıyla yapılan t-testinde kontrol grubunun Karar Verme Formu *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* sürecine yönelik öntest-sontest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur, $t(20)=1.313$, $p>.05$. Bu sonuca göre kontrol grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesi Karar Verme Formu *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* süreci ortalama puanları açısından deney öncesi ve sonrası durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu sonuç kontrol grubunda uygulanan programda öngörülen öğretimin karar verme *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* süreci puanlarında artışa neden olduğu, ancak ünite öncesi ve sonrasındaki puanlar arasındaki bu farkın anlamlı olmadığını göstermektedir.

Tablo 7'ye göre, MEB Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında bulunan öğretim etkinlikleri uygulanarak ders işlenen kontrol grubunun Üretim, Dağıtım, Tüketim ünitesi işlenmeden önce karar vermeye yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=49.86$ iken bu değerün ünite sonunda $\bar{X}=49.67$ olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar arasında öntest lehine .19'luk bir fark vardır. Bu farkın anlamlılık düzeyini belirlemek amacıyla yapılan t-testinde kontrol grubunun karar vermeye yönelik öntest-sontest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. $t(20)=.249$, $p>.05$. Bu sonuca göre kontrol grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesi Karar Verme Formu ortalama puanları açısından deney öncesi ve sonrası durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu sonuç kontrol grubunda uygulanan programda öngörülen öğretimin Karar Verme Formu toplam puanlarında düşüşe neden olduğu, ancak ünite öncesi ve sonrasındaki puanlar arasındaki bu farkın anlamlı olmadığını göstermiştir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Dördüncü Alt Problem: Güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanan öğretim programının uygulandığı deney grubunun Karar Verme Formu seçenekleri belirleme, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme, seçenekleri değerini/önemini belirtme, en doğru seçeneği seçme, karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçlerine yönelik öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında ve Karar Verme Formu toplam öntest puan ortalaması ile sontest puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Güncel olaylardan yararlanarak hazırlanmış öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun Karar Verme Formu seçenekleri belirleme, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme, seçenekleri değerini/önemini belirtme, en doğru seçeneği seçme, karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçlerine yönelik etkisini derecesini saptamak amacıyla deneklerin Karar Verme Formu seçenekleri belirlemeye yönelik öntest-sontest puanlarının karşılaştırılması amacıyla yapılan t-testi sonucunda elde edilen veriler Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8

Deney Grubunun Karar Verme Süreçlerine Yönelik Öntest-Sontest Puanlarının t-Testi Sonuçları

Karar Verme Süreçleri	Ölçüm	<i>n</i>	$\bar{X}$	SS	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Seçenekleri Belirleme	Öntest	21	12.62	2.16	20	4.685	.000
	Sontest	21	14.57	1.57			
Seçenekler Hakkında Bilgi Toplama	Öntest	21	8.05	2.16	20	7.287	.000
	Sontest	21	12.48	2.48			
Seçeneklerin Olası Sonuçlarını Değerlendirme	Öntest	21	6.05	1.66	20	7.723	.000
	Sontest	21	9.71	2.51			

Seçeneklerin	Öntest	21	6.48	1.94	20	10.557	.000
Değerini/Önemi							
Belirtme	Sontest	21	10.14	1.65			
En Doğru	Öntest	21	8.05	1.83	20	7.830	.000
Seçeneği Seçme	Sontest	21	10.95	1.80			
Karara İlişkin	Öntest	21	8.05	1.83	20	7.830	.000
Neden veya							
Kanıtlar	Sontest	21	10.95	1.80			
Belirleme							
Karar Verme	Öntest	21	46.86	8.82	20	11.832	.000
	Sontest	21	66.24	9.65			

Tablo 8’de deney grubunda bulunan ve güncel olaylardan yararlanılarak öğretim etkinlikleri uygulanan deney grubunun deneysel işlem öncesi Karar Verme Formu *seçenekleri belirleme* sürecine yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=12.62$ iken bu değer deney sonrasında $\bar{X}=14.57$ olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar arasında sontest lehine 2.05’lik bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testinde deney grubunun Karar Verme Formu *seçenekleri belirleme* sürecine yönelik öntest-sontest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur, $t(20)=4.685$, $p<.05$. Bu sonuca göre deney grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesi Karar Verme Formu *seçenekleri belirleme* süreci ortalama puanları açısından deney öncesi ve sonrası durumları arasında anlamlı bir fark vardır. Bu sonuç deney grubunda uygulanan güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanan öğretimin öğrencilerin *seçenekleri belirleme* süreci puanlarında artışa yol açtığını göstermektedir.

Tablo 8 incelendiğinde deney grubunda bulunan ve güncel olaylardan yararlanılarak öğretim etkinlikleri uygulanan deney grubunun deneysel işlem öncesi Karar Verme Formu *seçenekler hakkında bilgi toplama* sürecine yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=8.05$ iken bu değer deney sonrasında $\bar{X}=12.48$ olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar arasında sontest lehine 4.43’lük bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testinde deney grubunun Karar Verme Formu *seçenekler hakkında bilgi toplama* sürecine

yönelik öntest-sontest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur, $t(20)=7.287$, $p<.05$. Bu sonuca göre deney grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesi Karar Verme Formu *seçenekler hakkında bilgi toplama* süreci ortalama puanları açısından deney öncesi ve sonrası durumları arasında anlamlı bir fark vardır. Bu sonuç deney grubunda uygulanan güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanan öğretimin öğrencilerin *seçenekler hakkında bilgi toplama* süreci puanlarında artışa yol açtığını göstermektedir.

İncelenen Tablo 8’de deney grubunda bulunan ve güncel olaylardan yararlanılarak öğretim etkinlikleri uygulanan deney grubunun deneysel işlem öncesi Karar Verme Formu *seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme* sürecine yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=6.05$ iken bu değer deney sonrasında $\bar{X}=9.71$ olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar arasında sontest lehine 3.66’lık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testinde deney grubunun Karar Verme Formu *seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme* sürecine yönelik öntest-sontest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur, $t(20)=7.723$, $p<.05$. Bu sonuca göre deney grubundaki öğrenciler sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesi Karar Verme Formu *seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme* süreci ortalama puanları açısından deney öncesi ve sonrası durumları arasında anlamlı bir fark vardır. Bu sonuç deney grubunda uygulanan güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanan öğretimin öğrencilerin *seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme* süreci puanlarında artışa yol açtığını göstermektedir.

Tablo 8’e göre deney grubunda bulunan ve güncel olaylardan yararlanılarak öğretim etkinlikleri uygulanan deney grubunun deneysel işlem öncesi Karar Verme Formu *seçeneklerin değerini/önemini belirtme* sürecine yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=6.48$ iken bu değer deney sonrasında $\bar{X}=10.14$ olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar arasında sontest lehine 3.66’lık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testinde deney grubunun Karar Verme Formu *seçeneklerin değerini/önemini belirtme* sürecine yönelik öntest-sontest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur, $t(20)=10.557$, $p<.05$. Bu sonuca göre deney grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesi Karar Verme Formu *seçeneklerin değerini/önemini belirtme* süreci ortalama puanları açısından deney öncesi ve sonrası durumları arasında anlamlı bir fark vardır. Bu sonuç deney grubunda uygulanan güncel

olaylardan yararlanılarak hazırlanan öğretimin öğrencilerin *seçeneklerin değerini/önemini belirtme* süreci puanlarında artışa yol açtığını göstermektedir.

Tablo 8 incelendiğinde deney grubunda bulunan ve güncel olaylardan yararlanılarak öğretim etkinlikleri uygulanan deney grubunun deneysel işlem öncesi Karar Verme Formu *en doğru seçeneği seçme* sürecine yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=8.05$ iken bu değer deney sonrasında $\bar{X}=10.95$ olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar arasında sontest lehine 2.9'luk bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testinde deney grubunun Karar Verme Formu *en doğru seçeneği seçme* sürecine yönelik öntest-sontest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur, $t(20)=7.830$, $p<.05$. Bu sonuca göre deney grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesi Karar Verme Formu *en doğru seçeneği seçme* süreci ortalama puanları açısından deney öncesi ve sonrası durumları arasında anlamlı bir fark vardır. Bu sonuç deney grubunda uygulanan güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanan öğretimin öğrencilerin *en doğru seçeneği seçme* süreci puanlarında artışa yol açtığını göstermektedir.

Tablo 8’de deney grubunda bulunan ve güncel olaylardan yararlanılarak öğretim etkinlikleri uygulanan deney grubunun deneysel işlem öncesi Karar Verme Formu *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* sürecine yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=8.05$ iken bu değer deney sonrasında $\bar{X}=12.48$ olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar arasında sontest lehine 4.43'lük bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testinde deney grubunun Karar Verme Formu *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* sürecine yönelik öntest-sontest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur, $t(20)=7.287$, $p<.05$. Bu sonuca göre deney grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesi Karar Verme Formu *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* süreci ortalama puanları açısından deney öncesi ve sonrası durumları arasında anlamlı bir fark vardır. Bu sonuç deney grubunda uygulanan güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanan öğretimin öğrencilerin *karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme* süreci puanlarında artışa yol açtığını göstermektedir.

İncelenen Tablo 8’de deney grubunda bulunan ve güncel olaylardan yararlanılarak öğretim etkinlikleri uygulanan deney grubunun deneysel işlem öncesi karar vermeye yönelik puanlarının ortalaması $\bar{X}=46.86$ iken bu değer deney sonrasında $\bar{X}=66.24$ olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar arasında sontest lehine 19.38'lik bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testinde deney grubunun karar

vermeye yönelik öntest-sontest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur, $t(20)=11.832$, $p<.05$. Bu sonuca göre deney grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesi karar verme ortalama puanları açısından deney öncesi ve sonrası durumları arasında anlamlı bir fark vardır. Bu sonuç deney grubunda uygulanan güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanan öğretimin öğrencilerin karar verme puanlarında artışa yol açtığını göstermektedir.

BÖLÜM 5

5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonrasında elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlara bağlı olarak geliştirilen önerilere yer verilecektir.

5.1. Sonuçlar

Araştırmada elde edilen bulguların ışığında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırma kapsamında deney ve kontrol grubunun Karar Verme Formu seçenekleri belirleme, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme, seçeneklerin değerini/önemini belirtme, en doğru seçeneği seçme, karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçleri ve karar verme toplam öntest puanlarının birbirlerine denk oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Deney ve kontrol grubunun sontest sonuçlarına bakıldığında sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” ünitesinde güncel olaylardan yararlanılarak öğretim yapılan deney grubu ile MEB Sosyal Bilgiler Programı ve öğretmen kılavuz kitabındaki etkinliklerle öğretim yapılan kontrol grubunun Karar Verme Formu seçenekleri belirleme, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme, seçeneklerin değerini/önemini belirtme, en doğru seçeneği seçme, karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçleri ve karar verme toplam sontest puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Başka bir ifade ile sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanarak hazırlanmış öğretim etkinlikleri uygulamanın, öğretmen kılavuzu ve MEB Sosyal Bilgiler Programındaki etkinlikleri uygulamaya göre karar verme becerilerini geliştirmede daha etkili olduğu söylenebilir.

Deney grubunun Karar Verme Formu öntest ve sontest puanları analiz edildiğinde, seçenekleri belirleme, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme, seçeneklerin değerini/önemini belirtme, en doğru seçeneği seçme, karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçleri ve karar verme toplam puanlarında sontest lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür. Bu bulgudan hareketle, sosyal bilgiler dersinde

güncel olaylardan yararlanarak hazırlanmış öğretim etkinlikleri uygulamanın, öğrencilerin karar verme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

MEB Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki öğretim etkinlikleri uygulanarak ders işlenen kontrol grubunun Karar Verme Formu seçenekleri belirleme, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme, seçeneklerin değerini/önemini belirtme, en doğru seçeneği seçme, karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme süreçleri ve karar verme toplam öntest ve sontest puanları arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu bulgulara dayanarak, MEB Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve öğretmen kılavuz kitabındaki öğretim etkinliklerinin karar verme becerilerini geliştirmede etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde aşağıdaki önerilerde bulunmak mümkündür:

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında temel becerilerden olan karar verme becerisi diğer derslerin öğretim programlarında da bulunmaktadır. Bu çalışmada sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin karar verme becerilerini geliştirmede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan hareketle sosyal bilgiler ve farklı derslerin öğretiminde güncel olaylarla ilgili etkinliklere daha fazla yer verilebilir.

İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim programında Üretim, Dağıtım, Tüketim ünitesinde rehberlik ve psikolojik danışma kazanımları karar verme becerileriyle ilgili olmasına rağmen kontrol grubunun ünite sonrasında karar verme formu puanlarında anlamlı bir artış görülmemiştir. Bu bulguya dayanarak, sosyal bilgiler dersinde karar verme becerilerine yönelik etkinliklerle öğretim zenginleştirilebilir.

Araştırma ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde gerçekleştirilmiştir. Ancak eğitimin her kademesinde zekâ ve yetenekleri doğrultusunda öğrencilerin becerilerinin geliştirilebileceği düşüncesinden hareketle güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanan öğretim etkinlikleri diğer yaşlarda ve sınıf düzeylerinde uygulanabilir.

Araştırmada karar verme becerisinin karar verme süreci üzerinde çalışılmıştır. Karar vermenin öğretim etkinliklerinde kullanılabilecek farklı boyutları araştırmacılar tarafından incelenebilir.

Araştırmada Swartz ve Parks (1996) ve Garcia ve Michaelis (2001)'ın ortaya koyduğu karar verme süreçleri temele alınarak oluşturulan karar verme süreci kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından farklı karar verme süreçleri kullanılarak karar verme becerisi üzerinde çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adair, J. (2000). *Karar verme ve problem çözme*. (Çev. N. Kalaycı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akdağ, H. (2009). Sosyal bilgiler tanımı, amacı, önemi ve Türkiye'deki yeri., R.Turan, A.M. Sünbül ve H. Akdağ (Editörler). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-1*. Birinci baskı. Ankara. Pegem A Yayıncılık, ss. 2-21.
- Alkan, C. ve Kurt , M. (2007). *Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Altun, A. (2009). Sosyal bilgiler dersinde karikatürlerin kullanımı., R.Turan, A.M. Sünbül ve H.
- Akdağ (Editörler). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-1*. Birinci baskı. Ankara. Pegem A Yayıncılık, ss. 191-212.
- Arın, D.(2006). *Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisi*, Yüksek lisans tezi, Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arın, D. ve Deveci, H. (2008), Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olayların Kullanımının Öğrenci Başarısına ve Hatırd Tutma Düzeyine Etkisi, *Elektronik Journal of Social Sciences*, 26(7), 170-185.
- Ata, B. (2007). Sosyal bilgiler öğretim programı., C. Öztürk (Editör). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara. Pegem A Yayıncılık, ss.34-47.
- Ayas, A. Çepni, S. ve Ayvaci, H.Ş. (2006). Fen ve teknoloji derslerinde öğrencileri aktif kılan yöntem, teknik ve modeller. S. Çepni, (Ed.). *Kuramdan Uygulamaya Fen ve Teknoloji Öğretimi*. Ankara. Pegem A Yayıncılık.
- Aykaç, N. (2007). İlköğretim sosyal bilgiler öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 22(6), 46-73.
- Baysal, N. (2009). An application of the decision-making model for democracy education: a sample of a third grade social sciences lesson. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9 (1), 75 84.
- Bakan, İ., Erşahan B. Ve Büyükbeşe T. (2013). Katılımcı karar verme ile çalışanların işe yönelik davranışları arasındaki ilişki: Bir alan araştırması. *Yakındoğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 6(1). 107-139.
- Barker, A. (1999). *Karar verme*. (Çeviri A. Çimen). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Barr, R. D., Barth J. L. and Shermiss, S.S. (1978). *The nature of the social studies*. California: ETC" Publications.
- Barth, J. L. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi /kaynak üniteler*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi.
- Barth, J. L. (1991). *Elementary and junior high/middle school social studies curriculum activities and materials*. (Third edition). Lanham: University Press of America.

- Bacanlı, F. (1995). *Kariyer grup rehberliğinin lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerine etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bal, P. N. (1998). *Ergenlik döneminde mesleki karar verme olgunluğunun incelenmesi ve "Mesleki Karar Verme Eğitim Programı"nın etkililiğinin araştırılması*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Baysal, N. (2009). An application of the decision-making model for democracy education: a sample of a third grade social sciences lesson. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9 (1), 75-84.
- Baysal, Z. N. ve Öztürk, C. (2007). Sosyal bilgiler öğretiminde süreç odaklı öğretim yaklaşımı: probleme dayalı öğrenme, A. Oktay ve Ö. Polat Unutkan (Editörler). *İlköğretim çağına genel bir bakış* İstanbul. Morpa Yayınları. ss. 265-278.
- Bennett, J. M. (1999). *Students learning science through collaborative discussions on current events in science*.
- Byrnes, J.P. (1998). *The nature and development of decision making: a self regulation model*. USA:Earlbaum Manwah NJ.
- Binbaşoğlu, C.(2004). Eğitimde günlük olaylar ve öğretimi, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 29 (315). 14-16.
- Camicia S.P. and Dobson D. (2010). Learning how to respond to current events: Partner journals between U. S. preservice teachers and children. *Teaching and Teacher Education*,26(3). 576-582.
- Çakmakçı, E. ve Özabacı, N. (2013). Drama yoluyla karar verme becerisinin kazandırılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 12(44), 18-30.
- Çakır, M. A. (2003). *Bir mesleki grup rehberliği programının lise öğrencilerinin mesleki kararsızlık düzeylerine etkisi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Certo S. C. and Certo T. S. (2006). *Modern management 10e*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Chatoupis, C. (2007). Decision Making in Physical Education:Theoretical Perspectives, *Studies in Physical Culture and Tourism*, 14(2), 195-204.
- Conley, S. C. (1991). Review of research on teacher participation in school decision making. G. Grant (ed.), *In Review of Research in Education*, Washington, D.C. . American Educational Research Association.
- Court, D (1990). "Skills" in education: the perils of a frequent misnomer, *Clearing House*, 63(6), 265-266.
- Costa, A.L. (1991). Teachers Behaviours that Enable Students Thinking. A.Costa (Ed.). *Developing Minds*. (1th Edition), Virginia:ASCD.
- Cüceloğlu, D. (2001). *İyi düşün doğru karar ver*. (37. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Demirbaş, H. (1992). *Suçlu ve suçlu olmayan ergenlerin karar verme davranışlarının karşılaştırılması*, Yüksek lisans tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirkaya, H. (2008). Sosyal bilgilerde düşünme ve soru sorma becerileri, B. Tay ve A. Öcal (Ed.). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi*. 1. Baskı. Ankara. Pegem A Yayıncılık, ss. 390-424.
- Demirkaya Gedik, H. ve Altun, A. (2008). Sosyal bilgilerde güncel olaylar ve medya okuryazarlığı. B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara. Pegem A Yayıncılık. ss. 498-537.
- Deniz, M. E. (2004). Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz saygı karar verme stilleri ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Eğitim Araştırmaları*, 15, 23-35.
- Deveci, H. (2005). Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımı. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*. 4(3), 159-166.
- Deveci, H. (2007). Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların öğretimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(1), 417-451.
- Deveci, H. ve Çengelci, T.(2008). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından medya okuryazarlığına bir bakış. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(5), 25-43.
- Develioğlu, M. (2006). *Problem çözme becerileri yüksek ve düşük olan üniversite öğrencilerinin karar verme stratejilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğanay, A. (2006) .Etkin Vatandaşlık için düşünme Becerilerinin Öğretimi, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, C. Öztürk (Ed.). Ankara. PegemA Yayıncılık, 179-218.
- Durucker, P. (1967). *The effective decision*, *Harvard Business Review*, 45(1), 92-98.
- Eldeklioğlu, J. (1996). *Karar stratejileri ile ana baba tutumları arasındaki ilişki*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ellis, A.K. (2007). *Teaching and Learning Elementary Social Studies*. Boston: Pearson Education Inc.
- Engle, S. H. (2003). Decision making: the heart of social studies instruction. *The Social Studies*. 94(1). 7-10.
- Erden, M. (Tarihsiz). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Ersever, H.Ö. (1996), *Karar verme becerileri kazandırma programının ve etkileşim grubu deneyiminin üniversite öğrencilerinin karar verme stilleri üzerindeki etkileri*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Garcia, J.and Michaelis, J. U. (2001). *Social studies for children:aguide to basic instruction*. (12th edition). Boston: Allyn and Bacon.

- Gati, I., Krausz, M. ve Osipow, S. H. (1996). A taxonomy of difficulties in career decision making, *Journal of Counseling Psychology*, 43, 510-526.
- Gati, I. ve Saka, N. (2001). High school students' career related decision-making Difficulties, *Journal of Counseling and Development*, 79, 331-340.
- Goloğlu, S. (2009). Fen eğitiminde sosyo-bilimsel aktivitelerle karar verme becerilerinin geliştirilmesi: dengeli beslenme, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gökkaya, K. ve diğerleri (2003). Sosyal bilgilere giriş., C. Şahin. (Editör). *Sosyal Bilgiler Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*. Ankara. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Gömlüksiz, M. N. ve Kan, A. (2007). İlköğretim 5.Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programının Problem Çözme ve Karar Verme Becerilerini Kazandırmadaki Etkililik Düzeyine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3).51-63.
- Gültekin, M. (2004). Öğretme-öğrenme sürecinde yeni yaklaşımlar. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 25-51.
- Gültekin, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar, Ş. Yaşar (Ed.). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Eskişehir. Açıköğretim Fakültesi Yayınları, ss. 102-119.
- Güngördü, E. (2001). *İlköğretim okullarında hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Günçray, S. S. (1998). Bazı kişisel değişkenler, algılanan sosyal destek ve atılgnlığın karar verme stilleriyle ilişkisi. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 2(9). 7-16.
- Gürdoğan Bayır, Ö. (2010). *Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Gürkan, B. (2009). *Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olaylar: İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Haas, M.E. and Laughlin, M.A. (2000), Teaching Current Events: Its Status in Social Studies Today. Hammond, J.S, Keeney, R.L and Raiffa, H. (1998). Even swaps: a rational method for making trade-offs. *Harvard Business Review*, 76(2), 137-149.
- Harris, R. (1998) Introduction to Decision Making. <http://www.virtualsalt.com/crebook5.htm> internet sitesinden 22/06/2013 tarihinde ulaşılmıştır.
- Hamamcı, Z. ve Hamurlu, M.K. (2005). Anne babaların meslek gelişimine yardımcı olmaya yönelik tutumları ve bilgi düzeylerinin çocuklarının mesleki kararsızlıkları ile ilişkisi, *İnönü Üniversite Eğitim Fakültesi Dergisi*. 6(10). 55-69.
- Hopkis, G. (2004). Why teach current events? http://www.educationworld.com/a_curr/curr084.shtml adresinden 29.07.2013 tarihinde ulaşılmıştır.

- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.51f90ecec5efb5.93707134.
- Jaffee, W. B., D’Zurilla, T. J. (2008). Personality, problem solving and adolescent substance use. *Behavior Therapy*, 40, 93-101.
- Janis, I. L. ve Mann, L. (1977). *Decision making: A psychological analysis of conflict, choice and commitment*. New York: Free Press.
- Kalaycı, N. (2001). *Sosyal bilgilerde problem çözme ve uygulamalar*. Ankara : Gazi Kitabevi .
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (17. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, B. (2008). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının düşünme becerilerinin öğretimine yönelik öz-yeterliliklerinin değerlendirilmesi*, Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kazancı, O. (1989). *Eğitimde Eleştireli Düşünme ve Öğretimi*. İstanbul:Kazancı Kitap A.Ş.
- Kesici, Ş. (2002), *Üniversite öğrencilerinin karar verme stratejilerinin psikolojik ihtiyaç örüntüleri ve özellik niteliklerine göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi*, Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Köksal, A. (2003), *Ergenlerde duygusal zeka ile karar verme stratejileri arasındaki ilişki*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Köse, A. (2002), *Psikolojik danışma ve rehberlik birinci sınıf öğrencilerinin algılanan sosyo-ekonomik düzey açısından psikolojik ihtiyaçları ve karar verme stratejilerinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kuzgun, Y. (1992). Karar Stratejileri Ölçeği: Geliştirilmesi ve Standardizasyonu. VII: Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Türk Psikologlar Derneği, Ankara. 161-170.
- Kuzgun, Y. (2006). *Meslek gelişimi ve danışmanlığı*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kürüm, D. (2002). *Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme gücü*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- MEB. (2005). *Sosyal bilgiler 4.-5. sınıf programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <http://ttkb.meb.gov.tr/program.aspx?tur=&lisetur=&ders=&sira=&sınıf=&sayfa=2> adresinden 01.05.2011 tarihinde edinilmiştir.
- MEB. (2004). *Sosyal bilgiler 4.-5. sınıf programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/modules.php?name=Downloads&d_op=viewdownload&cid=74&min=20&orderby=titleA&show=10 adresinden 01.05.2011 tarihinde edinilmiştir.
- Morgan, T., ve Ness, D. (2003), Career decision making difficulties of first year students, *The Canadian Journal of Career Development*, 2, 33-37.
- Moskal, B. M. (2000). Scoring rubrics: What, when and how? *Practical Assessment Research & Evaluation*, 7 (3).

- Nayor, D. T. And Diem, A. R. (1987). *Elementary and middle school social studies*. (First edition). New York: Random House Inc.
- Nas, R. (2000). *Eğitim fakülteleri öğrencileri ve sınıf öğretmenleri için hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Nelson, M. R. (1987). *Children and social studies creative teaching in the elementary classroom*. Florida: Harcourt Brace Jovanovich Publishers.
- NCSS. (2002). *Curriculum standards for social studies: expectations of excellence*. Washington DC: National Council for the Social Studies.
- Obenchain, K. M. and Morris, R. V. (2003). *50 social studies strategies for K-8 Classrooms*. (2 nd edition). New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Onaran, O. (1977). *Örgütlerde karar verme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Owens, E. G., Cambron S. ve Valede R. (2010). Using current events to enhance learning : A social work curricular case example. *Journal of Social Worif Education*, Vol. 46(1). 133-146.
- Öztürk, C. (2006). Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. C.Öztürk (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım*. (2. Baskı). Ankara. Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, C. (Editör). (2011). *Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programları*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2009). Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama bir bakış, C. Öztürk (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, ss. 1-31.
- Öztürk, C. ve Deveci, H. (2011). Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programlarının değerlendirilmesi, C. Öztürk (Ed.). *Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programları*. 1. Baskı. Ankara. Pegem A Yayıncılık, ss. 1-40.
- Öztürk, C. ve Otluoğlu, R. (2003). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Parker, W. C. (2001). *Social Studies in Elementary Education*. (11th Edition). Ohio: New Jersey.
- Paykoç, F. (1989). Güncel olaylarla belirli gün ve haftaların öğretimi., B. Özer. (Editör), *Özel öğretim yöntemleri sosyal bilgiler öğretimi*. Eskişehir. Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Presseisen, B.Z. (1991). Thinking skills: meaning and models revisited. A. L. Costa (Ed.). *Devolping Minds*, Vol:1, Virginia:ASCD.
- Rice, E. M. and Schneider, G. T. (1994). A recode of teacher empowerment: An empiricial analysis of teacher involvement in decision making 1980-1991. *Journal of Educational Administration*, 32(1), 43-58.
- Taşdelen, A. (2002). *Öğretmen adaylarının farklı psiko-sosyal değişkenlere göre karar verme stilleri*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Tien, S. H. L (2005). The validation of the career decision-making difficulties scale in a Chinese culture. *Journal of Career Assessment*, 13, 114-127.
- Tiryaki, M.G. (1997). *Üniversite öğrencilerinin karar verme davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tunç, A. (2011). *İlköğretim 7. Ve 8. Sınıf öğrencilerinin karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ile algılanan karar vermede özsaygı ve karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ile algılanan ana baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Turner, T.N., Russel III, W.B and Waters, S. (2013). *Essentials of elementary social studies (fourth edition)*. New York: Routledge.
- Turner, T. N. (1995). Riding the rapids of current events. *Social Studies*. 86(3), 117-121.
- Safran, M. ve Ata, B. (2003). Öğrencilerin tarih metinlerinden anlam çıkarmalarına yönelik araştırmalara bir bakış. C. Şahin (Editör). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu sosyal bilgiler*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Savaş B. ve Ünüvar, P. (1999). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi. Ankara: MEB Yayınları.
- Savage, T.V. and Armstrong, D.G. (2000). *Effective teaching in elementary social studies (Fourth edition)*. New Jersey: Merrill an Imprint of Prentice Hall.
- Shavelson, R. J. 1973. What is the basic teaching skill?. *Journal of Teacher Education* 24(2). 144-151.
- Sinangil, K.H. (1993), Yönetici adaylarında karar verme ile kaygı ilişkileri. VII. *Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Simon, R.A., (1947). *Administrative behavior, a study of decision making processes in administrative organization*. New York: The Macmillan Co.
- Sönmez, V. (1997). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Ertem Basın Yayın ve Dağıtım.
- Sözer, E. (2008). Sosyal bilgiler dersinin tanımı, kapsamı ve ilköğretim programındaki yeri., Ş. Yaşar (Editör). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, ss. 41-55.
- Swartz R. and Parks S. (1996). *Infusing critical and creativethinking into content instruction*. Newton wille: The National Center for Teaching Thinking.
- Şeyhun, H. (2000). *Karar verme becerileri eğitim programının ilköğretim son sınıf öğrencilerinin karar verme becerilerine etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Wilson E. ve diğerleri. (1999). Teachers' perspectives on incorporating current controversial issues into the curriculum. *The international social studies forum*, 2 (1), 331- 345.

Zeleny, M.(1982). *Multiple criteria decision making*. New York: McGraw-Hill.

EKLER

EK-1. MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481/605.99/75961
Konu: Araştırma İzni

01/02/2013

KAZAN İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu Genelgesi.
b) Gazi Üniversitesinin 28/01/2013 tarih ve 596 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi Hatice Betül AKDAŞ' ın "**Sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin karar verme becerilerine etkisi**" konulu tez çalışması kapsamında ilçenize bağlı Kazan Ortaokulunda anket uygulama talebi Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Anket örnekleri (9 sayfadan oluşan) araştırmacıya ulaştırılmış olup, uygulama yapılacak sayıda araştırmacı tarafından çoğaltılarak, araştırmanın ilgi (a) genelge çerçevesinde, okul ve kurum yöneticileri uygun gördüğü takdirde gönüllülük esasına göre uygulanmasını rica ederim.

İlhan KOÇ
Müdür a.
Şube Müdürü

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 6fbe-07d5-3c2b-925e-0fdd kodu ile yapılabilir.

Konya yolu Başkent Öğretmen Evi arkası Beşevler ANKARA
e-posta: isticatistik06@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Nermi ÇELENK
Tel: (0 312) 221 02 17/134-135

EK-2. KARAR VERME FORMU**1.Bölüm**

1.Ad ve Soyadınız:

2.Sınıfınız:

Lütfen size uygun olan parantezin içine (X) işareti koyunuz.

3.Cinsiyetiniz

☐ Kız ☐ Erkek

EK-2. KARAR VERME FORMU

2.Bölüm

Sevgili Öğrenciler,

Bu form karar verme becerilerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu nedenle sorulan soruları dikkatle yanıtlamanız önemlidir. Aşağıda örnek durumlar verilmiştir. Verilen örnek durumları okuyunuz ve altta bulunan soruları cevaplayınız. Katılımınız için teşekkür ederim.

I. DURUM: : Bir yıllık harçlığınızı biriktirdiniz. Harçlığınızı değerlendirmek istiyorsunuz.

1.Harçlığınızla yapabileceklerinizi listeleyiniz? (Seçenekleri belirleme)

2.Harçlığınızla yapacaklarınıza karar verirken kimlerden ve nerelerden bilgi alırsınız?
(Seçenekler hakkında bilgi toplama)

3.Yukarıdaki listelediklerinizi yaptığınızda karşılaşılabileceğiniz olumlu ve olumsuz durumları yazınız. (Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme)

4. Harçlığınızı değerlendirirken sizin için neler önemlidir? (Seçenekleri değerini/ önemini belirtme)

5.Harçlığınızla ne yapmaya karar verdiğiniz? (En doğru seçeneği seçme)

6. Niçin bu kararı verdiğinizi açıklayınız. (Karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme)

2. DURUM: Öğretmeniniz proje ödevlerinizi dağıtıyor ve hangi dersten proje ödevi alacağınızı size bırakıyor.

1.Proje ödevi alabileceğiniz dersleri listeleyiniz? (Seçenekleri belirleme)

2.Proje ödevini alacağınız dersi seçerken kimlerden ve nerelerden yardım alırsınız?
(Seçenekler hakkında bilgi toplama)

3. Proje ödevlerini seçtiğinizde karşılaşılabileceğiniz olumlu ve olumsuz durumları yazınız.
(Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme)

4. Proje ödevinizi seçerken sizin için neler önemlidir? (Seçenekleri değerini/ önemini belirtme)

5. Proje ödevinizi hangi dersten almaya karar verdiniz? (En doğru seçeneği seçme)

6. Niçin bu kararı verdiğinizi açıklayınız. (Karara ilişkin neden ve kanıtlar belirleme)

3.DURUM: Okulunuzda hafta sonlarını değerlendirmek için çeşitli spor dallarından kurslar açılacak. Okul yönetimi kursların hangi spor dallarından aılacağına karar vermek için oylama yapıyor.

1. Seebileceğiniz spor dallarının listesini yapınız? (Seçenekleri belirleme)

2. Spor kursları hakkında kimlerden ve nerelerden bilgi edinebilirsiniz? (Seçenekler hakkında bilgi toplama)

3.Spor kurslarını seçtiğinizde karşılaşacağınız olumlu ve olumsuz durumları yazınız.
(Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme)

4.Kararınızı verirken sizin için neler önemlidir? (Seçenekleri değerini/ önemini belirtme)

5. Hangi spor kursuna karar verdiğinizi yazınız? (En doğru seçeneği seçme)

6.Niçin bu kararı verdiğinizi açıklayınız? (Karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme)

4.DURUM: Halk kütüphanesine üyesiniz. Kütüphanede bu ay en çok kitap okuyan siz oldunuz. Kütüphane yönetimi ödül olarak seçtiğiniz bir türde kitabı size hediye etmek istiyor.

1. Seçeceğiniz kitap türlerini listeleyiniz. (Seçenekleri belirleme)

2. Kararınızı verirken kimlerden ve nerelerden bilgi edinebilirsiniz? (Seçenekler hakkında bilgi toplama)

3.Listelediğiniz kitap türlerini seçtiğinizde karşılaşacağınız olumlu ve olumsuz durumları yazınız. (Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme)

4. Kitap türüne karar verirken sizin için neler önemlidir? (Seçenekleri değerini/ önemini belirtme)

5. Hangi kitap türüne karar verdiğinizi yazınız. (En doğru seçeneği seçme)

6.Bu kitap türüne niçin karar verdiğinizi açıklayınız? (Karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme)

EK-3. KARAR VERME BECERİSİ RUBRİĞİ

	4 (ÇOK İYİ)	3 (İYİ)	2 (ORTA)	1 (ZAYIF)
1.Seçenekleri belirleme	Konuyla ilgili üç ve daha fazla seçenek belirler.	Konuyla ilgili iki seçenek belirler.	Konuyla ilgili bir seçenek belirler.	Konuyla ilgili hiç seçenek belirlemez.
2.Seçenekler hakkında bilgi toplama	Karar verirken bilgi alabileceği en az üç kaynak belirtir.	Karar verirken bilgi alabileceği en az iki kaynak belirtir.	Karar verirken bilgi alabileceği bir kaynak belirtir.	Karar verirken bilgi alabileceği herhangi bir kaynak belirtmez.
3.Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme	Her seçeneğin olumlu ve olumsuz yönlerini yazar ve seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirilir.	Her seçeneğin olumlu ve olumsuz sonuçlarını yazar ancak açıklama ve değerlendirmeler yetersizdir.	Her seçeneğin sadece olumlu ya da sadece olumsuz yönlerini yazar.	Hiçbir seçeneğin olumlu ve olumsuz yönlerini yazmaz ve olası sonuçlarını değerlendirmez.
4.Seçeneklerin değerini/ önemini belirtme	Karar verirken kendisi için önemli üç ve daha fazla ölçüt belirtir.	Karar verirken kendisi için önemli iki ölçüt belirtir.	Karar verirken kendisi için önemli iki ölçüt belirtir.	Karar verirken kendisi için önemli hiçbir ölçüt belirtmez.
5.En doğru seçeneği seçme	Seçeneklerin olası sonuçlarını ve ölçütleri değerlendirilerek en doğru kararı verir.	Sadece seçeneklerin olası sonuçlarını ya da sadece ölçütleri dikkate alarak karar verir.	Seçeneklerin olası sonuçlarını ve ölçütleri dikkate almadan karar verir.	Herhangi bir karar vermez.
6.Karara ilişkin neden veya kanıtlar belirleme	Verdiği karara ilişkin üç ve daha fazla kanıt veya neden belirtir.	Verdiği karara ilişkin iki kanıt veya neden belirtir.	Verdiği karara ilişkin bir kanıt veya neden belirtir.	Verdiği karara ilişkin herhangi bir kanıt ve neden belirtmez.

EK-4. GÜNCEL OLARLARDAN YARARLANARAK HAZIRLANMIŞ DERS PLANLARI

Dersin adı: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 4. sınıf

Ünite: Üretim Dağıtım Tüketim

Konu: İhtiyaç mı İstek mi?

Süre: 80 dakika

Kazanım:

1. İstek ve İhtiyaçlarını ayırt eder.
2. İhtiyaçlarından hareket ederek insanların temel ihtiyaçları hakkında çıkarımlarda bulunur.

Ara Disiplin Alan Kazanımları ile ilişkilendirme:

Girişimcilik (1-7)

7.Gereksinim ile istek arasındaki farkı açıklar.

Temel Beceri: Karar verme becerisi, tablo, diyagram ve grafik okuma becerisi, sebep sonuç ilişkisi belirleme.

Temel Değer: Yardımseverlik

Araç-Gereç ve Materyaller: Televizyon, internet ve gazete haberleri, haber defteri.

Öğretme-Öğrenme Süreci:

- Öğrencilerden ünite süresince haber defteri oluşturmaları istenir. Haber defteri hakkında bilgilendirme yapılır.
- Çalışma yaprağı 1 dağıtılır ve haber okutularak öğrencilerden ilgili soruları cevaplamaları istenir.
- Çalışma yaprağı 2 dağıtılır. Öğrencilerden her bir nesnenin ihtiyaç mı istek mi olduğunu ve sebebini yazmaları istenir.
- Öğrenciler öğretmen rehberliğinde çalışma yaprağı 3'teki etkinliği yaparlar.Yazdıkları yardım malzemelerinden hangilerinin istek, hangilerinin ihtiyaç ve temel ihtiyaç olduğu tartışılır. Bu haberden hareketle öğrencilerin istek, ihtiyaç ve temel ihtiyaçlarının neler olduğu örneklendirir ve bunlar önem sırasına konulur.
- Öğrencilere yoksul bir ailenin hikâyesini anlatan bir haber izletilir. (<http://www.youtube.com/watch?v=y5RrXx6CX8Y>)
- Çalışma yaprağı 4 ve 5'teki etkinlikler öğrenciler tarafından yapılır. Sınıfta paylaşılır.

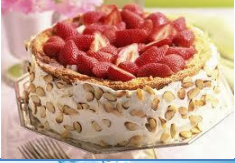
Değerlendirme:

Sanal market açılarak öğrencilerin marketteki belirlenen on üründen hangilerinin istek, hangilerinin ihtiyaç olduğunu, dağıtılan etkinlikteki tabloya yazmaları istenir. Öğrenciler etkinlikteki karar verme süreçlerini kullanarak belirlenen on üründen birini satın almaya karar verirler.

ÇALIŞMA YAPRAĞI 1

Antalya'da yağmurun bilançosu ağır oldu Antalya'da hafta sonu şiddetli yağmur ve devamında oluşan sel nedeniyle Manavgat'ta yerleşim yerlerini su bastı. Oymapınar ve Karacaören barajlarının kapaklarının açılması nedeniyle Manavgat Irmağı taşınca bölgedeki işyerleri su altında kaldı. Bölgede elektrik telleri koptu, bazı yerleşim yerlerine saatlerce elektrik verilemedi. Evrenseki Beldesi'nde ise sel suları nedeniyle 10 otelin giriş katlarını su bastı. Side Antik Kenti'nin çevresinde yaklaşık 1 metre su birikti. Serik'te ise Çandır Beldesi ve turizm merkezi olan Belek Beldesi'nde onlarca evi su bastı. Evlerinde kalan insanları itfaiye ekipleri tahliye etti. Caddelerdeki su seviyesinin yer yer 70 santimetreyi bulması nedeniyle vatandaşlar kayıklarla evlerinden çıkabildi. Antalya Valisi sel nedeniyle 500 dekarlık sera alanında yüzde 60'a yakın zarar bulunduğunu ve birçok vatandaşın evini su bastığını söyledi. 14.01.2013 DHA	• Selde evi sular altında kalan kişi nelere ihtiyaç duyabilir? • Evlerini su basmış insanlar selden sonra neye karar vermiş olabilir? • Antalya Belediye Başkanı selden sonra neye karar vermiş olabilir?
--	---

ÇALIŞMA YAPRAĞI 2

NESNELER	İSTEK	İHTİYAÇ	NEDENİ
			
			
			
			
			
			
			

ÇALIŞMA YAPRAĞI 3

TÜRK KIZILAYI'NDAN SINIRDA BEKLEYEN SURIYELİLERE YARDIM

15 Ocak 2013 AA

Türk Kızılay'ı ekipleri, Hatay'ın Reyhanlı ilçesine bağlı Bükülmez Köyü sınırının karşısında yer alan çoğunluğunu kadın ve çocukların oluşturduğu çadırlarda kalan Suriyelilere yardımını sürdürüyor.

Ekipler, bu bölgede derme çatma çadırlarda zor koşullarda yaşamını sürdüren Suriyelilere.....

.....
.....
.....

Kızılay aracılığıyla Suriyelilere yardım malzemesi göndermek istiyorsunuz.

1.Suriyelilere göndereceğiniz yardım malzemelerini listeleyiniz. (Seçenekleri belirleme)

2.Suriyelilere göndereceğiniz yardım malzemesine karar verirken kimlerden ve nerelerden bilgi alırsınız? (Seçenekler hakkında bilgi toplama)

3.Yukarıdaki listedeki yardım malzemelerini gönderdiğinizde karşılaşılabileceğiniz olumlu ve olumsuz durumları yazınız. (Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme)

4.Suriyelilere yapacağınız yardımları belirlerken sizin için neler önemlidir? (Seçenekleri değerini/ önemini belirtme)

5.Suriyelilere hangi yardım malzemesini göndermeye karar verdiniz? (En doğru seçeneği seçme)

6. Niçin bu kararı verdiğinizi açıklayınız. (Seçilen seçeneğe ilişkin neden ve kanıtlar belirleme)

7.Verdiğiniz karara göre aşağıdaki haberi tamamlayınız.

TÜRK KIZILAYI'NDAN SINIRDA BEKLEYEN SURİYELİLERE YARDIM

Türk Kızılay'ı ekipleri, Hatay'ın Reyhanlı ilçesine bağlı Bükülmez Köyü sınırının karşısında yer alan çoğunluğunu kadın ve çocukların oluşturduğu çadırlarda kalan Suriyelilere yardımını sürdürüyor.

Ekipler, bu bölgede derme çatma çadırlarda zor koşullarda yaşamını sürdüren

Suriyelilere.....

.....

.....

.....

ÇALIŞMA YAPRAĞI 4

Yoksullukla mücadele eden bir ailenin hikâyesini anlatan haberi izlediniz. Ailenin yaşadığı yerin belediye başkanı olsanız yoksullukla mücadele etmek için ne yapardınız. Karar verme sürecinin adımlarını takip ederek kararınızı veriniz.

1.Yoksullukla mücadele etmek için yapabileceklerinizi listeleyiniz.
(Seçenekleri belirleme)

2.Yoksullukla mücadele için yapacaklarınıza karar verirken kimlerden ve nerelerden bilgi alırsınız? (Seçenekler hakkında bilgi toplama)

3.Yukarıdaki listelediklerinizi yaptığınızda karşılaşılabileceğiniz olumlu ve olumsuz durumları yazınız. (Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme)

4. Yoksullukla mücadele ederken sizin için neler önemlidir?
(Seçenekleri değerini/ önemini belirtme)

5. Yoksullukla mücadele etmek için ne yapmaya karar verdiniz? (En doğru seçeneği seçme)

6. Niçin bu kararı verdiğinizi açıklayınız. (Seçilen seçeneğe ilişkin neden ve kanıtlar belirleme)

ÇALIŞMA YAPRAĞI 5

Belediyelerden 12 yılda 104 bin kişiye meslek eğitimi

Türkiye’de on bir belediyenin ortaklaşa yürüttüğü Teknik Eğitim Kursları Projesi, binlerce kişiyi meslek sahibi yaptığı gibi pek çok insana iş imkânı sunuyor. Bu proje, yoksulluğa ve işsizliğe çare olarak görülüyor. Bu projeden bugüne kadar yararlanan kursiyer sayısı 104 bin 52 kişiye ulaştı ve binlerce genç iş sahibi oldu.

01.02.2012 Posta Gazetesi

- **Belediyelerin meslek eğitimi kurslarının yoksullukla mücadeledeki etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?**

ÇALIŞMA YAPRAĞI 6

A. Sanal marketteki on üründen hangilerinin ihtiyaç hangilerinin istekleriniz olduğunu aşağıdaki tabloya yazınız.

İHTİYAÇLARIM	İSTEKLERİM

B.Aşağıdaki soruları cevaplandırarak sanal marketten satın almak istediğiniz ürüne karar veriniz.

1.Sanal marketteki ürünleri listeleyiniz. (Seçenekleri belirleme)

2.Satın alacağınız ürüne karar verirken kimlerden ve nerelerden bilgi alırsınız? (Seçenekler hakkında bilgi toplama)

3.Sanal marketteki ürünleri satın aldığınızda karşılaşılabileceğiniz olumlu ve olumsuz durumları yazınız. (Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme)

4. Sanal marketten alışveriş yaparken sizin için neler önemlidir? (Seçenekleri değerini/ önemini belirtme)

5.Sanal marketten hangi ürünü satın almaya karar verdiniz? (En doğru seçeneği seçme)

6. Niçin bu kararı verdiğinizi açıklayınız. (Seçilen seçeneğe ilişkin neden ve kanıtlar belirleme)

Dersin adı: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 4. sınıf

Tarih: 13.02.2013/18.02.2013

Ünite: Üretim Dağıtım Tüketim

Konu: Kaynağım ne?

Süre: 120 dakika

Kazanım: 3.Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.

Ara Disiplin Alan Kazanımları ile ilişkilendirme:

- Girişimcilik (26)

26. Kaynakları doğal, insan ve kapital olarak sınıflandırır.

Temel Beceri: Karar verme becerisi, tablo, grafik ve diyagram okuma becerisi, sebep sonuç ilişkisi belirleme.

Temel Değer: Yardımseverlik

Araç-Gereç ve Materyaller: İnternet haberi, gazete haberleri, fotoğraflar, haber defteri.

Öğretme-Öğrenme Süreci

- “İhtiyaç ve isteklerimizi karşılamak için neler yapıyoruz?” sorusu öğrencilere yöneltilir.
- Yeterli sayıda cevap geldikten sonra kaynak çeşitlerini gösteren diyagram tahtaya yansıtılır ve öğrencilerin incelemeleri istenir.
- Öğrencilerin çalışma yaprağı 1’deki nesnelerin neler olduğu, kaynakları ve kaynak çeşitleri yazmaları ve paylaşımları sağlanır.
- Çalışma yaprağı 2 ve 3 dağıtılır. Kararlar sınıfta paylaşılır ve değerlendirilir.
- Çalışma yaprağı 4 dağıtılır. İnsanların, kredi kartı borçlarının ödeyememe sebeplerinden hareketle; bütçe, gelir-gider, tasarruf kavramları üzerinde durulur ve hesaplı yaşıyoruz konusuyla ilişkilendirilir.
- Örnek bir sütun grafiği şeklinde gösterilen bir aile bütçesi tahtaya yansıtılır ve öğrencilerin grafiği okuma ve yorumlamaları sağlanır.
- Sınıf 3 gruba ayrılır. Her gruba farklı çalışma yaprakları dağıtılır (5/A, 5/B, 5/C). Gruplar, karar verme sürecinin adımlarını içeren çalışma yaprağındaki soruları cevaplandırarak, ortak bir karara varmaları sağlanır. Ortak kararlar grup sözcülerince paylaşılır ve sınıfça

değerlendirilir.

- Çalışma yaprağı 6 dağıtılır. Her öğrencinin karar verme sürecini izleyerek karar vermesi ve kararını sınıfta paylaşması sağlanır.

Değerlendirme: Çalışma yaprağı 7 dağıtılır ve öğrencilerin çalışma yaprağı 6'da verdikleri kararları buradaki haberi dikkate alarak değerlendirmeleri istenir.

ÇALIŞMA YAPRAĞI 7

Merhaba arkadaşlar, ben sizin hayatınızda çok önemli bir yere sahibim. Benden yapılan bir gıda var ki sizin temel ihtiyaçlarınızdan biri. Bazılarınız ona kıymet vermeyip çöpe atsa da (buna çok kırılıyorum söylemeden geçemeyeceğim) sofraların olmazsa olmazı. Öhöm öhöm! Çok mu önemliyim ne?

Ben kimim?

.....

Hangi tür
Kaynağım?

.....

Birisi önemli mi dedi? Önemli olmasam insanlar bana hayat kaynağı demezlerdi. Çünkü ben olmadan canlılar yaşayamaz. Heheh! Ayrıca çoğalır, kılıktan kılığa girer, doğayı güzelleştiririm. Bazen tatlı bazen tuzlu olur, içimde birçok canlı saklarım. Övünmek gibi olmasın ama sebze ağırlıklı büyümeniz için de bana ihtiyacınız var.

Ben kimim?

.....

Hangi tür
Kaynağım?

.....

Tamam, durun kavgaya etmeyin! Ben bu konuya noktayı koyarım. İnsanlar bana sahip olmak için çalışıp çabalar. Hatta hiç hoşuma gitmese de bazen benim için birbirlerini üzerler. Yenmem içilmem ama bu zamanda ben olmadan insanlar istek ve ihtiyaçlarının çoğunu karşılayamazlar.

Ben kimim?

.....

Hangi tür
kaynağım?

.....

ÇALIŞMA YAPRAĞI 8

Bayat ekmeği getir, tazesini götür!

İstanbul'da fırıncılar Türkiye genelinde başlatılan ekmek israfını önleme kampanyasına, “Bayat Ekmeği Getir, Taze Ekmeği Götür” kampanyasıyla destek verecekler. Kampanya ile vatandaşlar evlerindeki bayat ekmekleri fırınlara getirecek, getirdikleri ekmek oranında tazesini alacaklar. Toplanan bayat ekmekleri fırıncılar da galete satan esnafa verecekler. Çok kırılmış olanları ise hayvan yemi üreten firmalara verecekler.

16/02/2013 Radikal Gazetesi

- Fırıncı olduğunuzu hayal edin. “Bayat Ekmeği Getir, Taze Ekmeği Götür” kampanyasına katılmak fırıncıların isteğine bağlı. Bu kampanyaya katılma konusunda kararınız ne olurdu?

- Niçin bu kararı verdiğinizi açıklayınız.

ÇALIŞMA YAPRAĞI 9

Türkiye’de her yıl 2 milyar ekmek çöpe gidiyor

➤ Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker, Türkiye’de her yıl 2 milyar adet ekmeğin çöpe gittiğini söyledi. Eker, ayrıca, Türkiye’nin yaklaşık 3 milyon ton buğday unu ihraç ettiği bilgisini verdi. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker, Toprak Mahsulleri Ofisi’nin (TMO) 75. kuruluş yıl dönümü nedeni ile Ankara’da gerçekleştirilen ‘2013 Sektör Değerlendirme Toplantısı’na katıldı. Eker, ‘Ekmek İsrafı ve Önleme’ konulu resim ve kompozisyon yarışmasında dereceye giren öğrencilere hediyelerini verdi. Bakan Eker, burada yaptığı konuşmada, Türkiye’de günden güne artan bir israfın söz konusu olduğunu belirterek, “Türkiye’de her yıl 2 milyar adet ekmek çöpe gidiyor. İsraf ediliyor. Kendimize de bakacağız. Biz bunun ne kadarını engelleyebiliyoruz.” dedi. **ANKARA CİHAN**

- Yandaki haberi okuyunuz. Haberin verdiği mesajı yazınız.

- Dün misafiriniz geldiği için çok sayıda ekmek aldınız. Ancak ekmeklerin çoğu arttı. Siz de ekmekleri israf etmek istemiyorsunuz. Artan ekmekleri nasıl değerlendirmeye karar verirdiniz? Kararınızı aşağıya yazınız.

ÇALIŞMA YAPRAĞI 10**Kredi kartı borçluları artıyor!**

Türkiye genelinde aralık ayında, bir önceki aya göre, kredi kartları borcunu ödemeyenlerin sayısı 5 bin 260 arttı. Merkez Bankası verilerine göre, kredi kartları borcunu ödememiş kişi sayısı 'den 86 bin 123'ten 91 bin 383'e yükseldi.

7 Şubat 2013 Habertürk Gazetesi

- Yukarıdaki haberde belirtilen, insanların kredi kartı borçlarını ödeyememelerinin temel sebepleri neler olabilir?

ÇALIŞMA YAPRAĞI 11 (A)

Semra Hanım ev hanımı, eşi Selim Bey güvenlik görevlisidir. Oğulları Burak ise 4. sınıfa gitmektedir. Semra Hanım ve ailesi her ay bütçe oluşturarak gelir ve giderlerini planlamaktadır. Semra Hanım'ın sağlık problemi olduğu için doktor ellerini deterjana değdirmemesi gerektiğini söylemektedir. Semra Hanım ve ailesi bütçelerinin önemli bir kısmını su faturasına ayırmaktadır. Bu nedenle bu ay bütçelerinin kalan kısmıyla bulaşık makinesi almayı düşünmektedirler. Aynı zamanda Semra Hanım, mobilyalarının eskidiğini ve acil olarak değişmesi gerektiğini düşünmektedir. Hatta istediği mobilya takımında sadece bu aya özel % 50 indirim olduğunu görür. Bulaşık makinesinin ilk taksitiyle mobilyanın ilk taksiti eşit miktarda ve 100 TL'dir. Eşi ve oğlu kararı Semra Hanım'a bırakırlar. Semra Hanım karar vermekte zorlanıyor.

Semra Hanım'ın yerinde siz olsaydınız hangi kararı verirdiniz? Karar verme sürecinin adımlarını takip ederek kararınızı veriniz.

1. Bütçenin kalan kısmı nasıl değerlendirilebilir? (Seçenekleri belirleme)
2. Kimlerden ve nerelerden bilgi alınabilir? (Seçenekler hakkında bilgi toplama)
3. Her seçeneğin olumlu ve olumsuz yönleri neler? (Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme)
4. Harcama yaparken sizin için önemli noktalar nelerdir? (Seçeneklerin değerini/önemini belirtme)
5. Ne almaya karar verdiniz? (En doğru seçeneği seçme)
6. Niçin bu kararı verdiğinizi açıklayınız. (Karara ilişkin neden ve kanıtlar belirtme)

ÇALIŞMA YAPRAĞI 11 (B)

Ezgi İstanbul'da üniversite öğrencisidir. Ezgi'nin ailesi Ankara'da yaşamaktadır. Ezgi'ye her ay masraflarını karşılaması için 600 TL para göndermektedir. Ezgi bu ayki bütçesini oluşturduğunda bütçesinden artan 100 TL olduğunu fark eder. Ezgi bütçesinin artan kısmıyla, uzun zamandır almak istediği ve araştırma ödevlerini yaparken ihtiyaç duyacağı dizüstü bilgisayarın ilk taksitini ödemeye karar verir. Ancak bu arada cep telefonu arızalanır. Tamirciye götürür. Tamirci telefonun ömrünün bittiğini ve yenisini alması gerektiğini söyler. Fiyatları araştırdığında ise istediği telefon modelinin ilk taksitinin 100 TL olduğunu görür. Ezgi bu ayki bütçesinin artan kısmıyla ne yapacağına karar vermekte zorlanıyor.

Ezgi'nin yerinde siz olsaydınız hangi kararı verirdiniz? Karar verme sürecinin adımlarını takip ederek kararınızı veriniz.

1. Bütçenin artan kısmı nasıl değerlendirilebilir? (Seçenekleri belirleme)
2. Kimlerden veya nerelerden bilgi alınabilir? (Seçenekler hakkında bilgi toplama)
3. Her seçeneğin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir? (Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme)
4. Harcama yaparken öncelikleriniz, sizin için önemli noktalar nelerdir? (Seçeneklerin değerini/önemini belirtme)
5. Ne almaya karar verdiniz? (En doğru seçeneği seçme)
6. Niçin bu kararı verdiğinizi açıklayınız. (Karara ilişkin neden ve kanıtlar belirtme)

ÇALIŞMA YAPRAĞI 11 (C)

Turgay Bey bir havayolu şirketinde müdürdür. Eşi Nurdan Hanım ev hanımı, kızları Hafife ise öğretmendir. Turgay Bey ve ailesi bu ayki bütçelerini oluşturduklarında bütçeden artan miktarın 1000 TL olduğunu görüyorlar. Arabaları olmadığı için Turgay Bey bu miktarı, istediği arabanın ilk taksitini ödemek için kullanmak istiyor. Ancak kirada oturduklarından Nurdan Hanım ve Hafife, bütçenin artan kısmını ev almak için biriktirmek istiyorlar. Turgay Bey ve ailesi bütçelerinin artan kısmıyla ne yapacakları konusunda ortak karar almakta zorlanıyorlar.

Turgay Bey ve ailesinin yerinde siz olsaydınız hangi kararı verirdiniz? Karar verme sürecinin adımlarını takip ederek kararınızı veriniz.

1. Bütçenin artan kısmı nasıl değerlendirilebilir? (Seçenekleri belirleme)
2. Kimlerden ve nerelerden bilgi alınabilir? (Seçenekler hakkında bilgi toplama)
3. Her seçeneğin olumlu ve olumsuz yönleri neler? (Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme)
4. Harcama yaparken öncelikleriniz, sizin için önemli noktalar nelerdir? (Seçeneklerin değerini/önemini belirtme)
5. Ne almaya karar verdiniz? (En doğru seçeneği seçme)
6. Niçin bu kararı verdiğinizi açıklayınız. (Karara ilişkin neden ve kanıtlar belirtme)

ÇALIŞMA YAPRAĞI 12

Enes Bey maçları yakından takip eden bir futbolseverdir. Bu ay başlayacak olan takımının lig maçlarını daha büyük ekranlı ve görüntü kalitesi daha iyi olan bir televizyondan izlemek istiyor. Eşi Leyla Hanım'la biriktirdikleri parayla, Enes Bey televizyon almayı düşünüyor. Eşi Leyla Hanım ise buzdolabının %45 enerji tasarruflu (A enerji) olmadığını, bu nedenle elektrik faturasının yüklü miktarda geldiğini söylüyor. Aylardır biriktirdikleri parayla bir an önce A enerjili buzdolabı almaları gerektiğini düşünüyor. Enes Bey ve Leyla Hanım biriktirdikleri parayı nasıl değerlendirecekleri konusunda ortak bir karara varamıyorlar.

Enes Bey ve Leyla Hanım'ın yerinde siz olsaydınız neye karar verirdiniz? Karar verme sürecinin adımlarını izleyerek kararınızı veriniz.

1. Biriken para nasıl değerlendirilebilir? (Seçenekleri belirleme)

2. Karar verirken kimlerden ve nerelerden bilgi alınabilir? (Seçenekler hakkında bilgi toplama)

3. Her seçeneğin olumlu ve olumsuz yönleri neler? (Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme)

4. Harcama yaparken öncelikleriniz, sizin için önemli noktalar nelerdir? (Seçeneklerin değerini/önemini belirtme)

5. Biriken parayla ne almaya karar verdiniz? (En doğru seçeneği seçme)

6. Niçin bu kararı verdiğinizi açıklayınız. (Karara ilişkin neden ve kanıtlar belirtme)

ÇALIŞMA YAPRAĞI 13

Tüketicinin tercihi A Enerji

Vatandaşın tasarruflu olduğu için, az enerji tüketen cihazlara olan ilgisi her geçen gün artıyor. Buzdolabı, çamaşır ve bulaşık makinesi gibi beyaz eşyaların büyük kısmı enerji tasarrufu sağlayan ‘A Plus’ etiketi ile satışa sunuluyor. Enerji etiketleri A harfinden başlayıp G harfine kadar giden yedi farklı sınıftan oluşuyor. En düşük enerji harcayan beyaz eşyalar A tüketim sınıfında yer alıyor. Bu sınıf bir cihazın ortalama enerji tüketimi, diğerlerinden yaklaşık yüzde 45 daha azdır. Enerji Bakanı, "Enerji Hanım" adıyla başlattıkları projeyle, yalnızca beyaz eşyada 4 milyar liralık tasarruf hedeflediklerini dile getirdi.2012 yılında 1 milyon 100 bin civarında tasarruflu A plus buzdolapları satıldı. 2012'nin Haziran ayından itibaren tasarruflu olmayan beyaz eşyaların üretilmesi de yasaklandı.

16.02.2013 Habertürk Gazetesi

Yukarıdaki haberi okuyunuz. Haberi dikkate alarak Enes Bey ve Leyla Hanım adına verdiğiniz kararı değerlendiriniz.

Dersin adı: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 4. sınıf

Ünite: Üretim Dağıtım Tüketim

Konu: Alışverişteyim

Süre: 80 dakika

Kazanım: 4. Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir.

Ara Disiplin Alan Kazanımları ile ilişkilendirme:

Rehberlik ve Psikolojik Danışma (4-5.a, 5.b)

5.a. Karar vermenin önemini açıklar.

5.b. Kendisi ile ilgili kararlar verir.

İnsan Hakları ve Vatandaşlık (4,5-52, 53, 54)

52. Tüketici olarak haklarını bilir ve kullanır.

53. Tüketici olarak hakları ihlal edildiğinde yasal yollardan haklarını arar.

54. Aldığı ürünlerin son kullanma tarihine dikkat etmenin bir tüketici hakkı olduğunu farkedir.

Temel Beceri: Karar verme becerisi.

Araç-Gereç ve Materyaller: İnternet haberi, gazete haberleri, fotoğraflar, kamu spotları.

Öğretme-Öğrenme Süreci:

- Çalışma yaprağı 1 dağıtılır. Öğrenciler cevaplarını sınıfta paylaştıktan sonra, satın alınacak ürünlerde bulunması gerekenler standartlar, sınıfın katılımıyla belirlenir ve tahtada listelenir. Getirilen ürün ambalajlarının üzerindeki amblemler ve anlamlarıyla ilgili tahminler yapılır. Öğrenciler, kamu spotları izlettirilerek, amblemlerle ilgili bilgilendirilir.
- Çalışma yaprağı 2 dağıtılır ve öğrencilerin sürece göre karar vermeleri sağlanır.
- Çalışma yaprağı 3 dağıtılır. Öğrencilerden haberdeki tüketici hatalarını tespit etmeleri istenir.
- Çalışma yaprağı 4 dağıtılır.

Değerlendirme: Bilgi notu dağıtılır. Bilgiler inceledikten sonra öğrencilerden 3 soru oluşturup cevaplamaları istenir.

ÇALIŞMA YAPRAĞI 14

Denetimler arttı, 578 ürün yasaklandı

Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan, Piyasa Gözetimi, Denetimi ve Ürün Güvenliği Değerlendirme Kurulu Toplantısı'nda yaptığı konuşmada, geçen yıla ilişkin denetim sonuçlarını açıkladı. Çağlayan, geçen yıl denetlenen toplam ürün parti sayısının yüzde 25 artarak 250.112'ye ulaştığını bildirdi. Çağlayan "2012 yılının ilk 6 ayında 349 firma ile 2 bin 913 ürünü denetledi. 578 üründe aykırılık tespit edildi, bu ürünler piyasadan toplatıldı veya imha edildi. Bu ürünler arasında deterjan, oyuncaklar, tıbbi cihazlar, kozmetik ürünler, kişisel koruyucu donanımlar, gıda maddeleri, basınçlı ve elektrikli ekipmanlar var" diye konuştu. Bakan "Tüketicilerimize sesleniyorum, herşeyin ucuzunu almak istiyorsunuz ama bizde güzel bir söz var: 'Ucuz etin yahnisi yavan olur' diye. Bakıyorsunuz, piyasada çoğu uzak-doğu kökenli son derece düşük kaliteli, sağlık ve güvenlik kriterleri zayıf, belirlenen standartlara uymayan çok sayıda mal var." 13.02.2013(www.aksam.com.tr)

Gıda Üretim ve Tüketiminde Hijyen Uyarısı

Adana Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Aslıhan Candevir, uygun ve hijyenik koşullarda üretilip saklanmayan besinlerin çeşitli enfeksiyonlara neden olarak, insan sağlığını tehdit ettiğini söyledi. Bu nedenle gıdaların üretildiği yerler temiz olmalı, gıdaları hazırlayan kişiler hijyen kurallarına dikkat etmelidir. Gıdaların ambalajının, üzerinde üretim ve son kullanma tarihinin bakanlık onayının bulunmasına ve bilinen ürünlerin tüketilmesinin önemli olduğunu, uygun koşullarda üretilmeyen ve saklanmayan besinlerin, ishalden yaşamsal risklere yol açabilen birçok hastalığa neden olabileceğini belirtti. 15.01.2013 (www.haber3.com.tr)

- **Yukarıdaki haberleri okuyunuz. Satın alacağımız ürünlere karar verirken hangi özelliklerin bulunmasına dikkat edersiniz? Bu haberlerden yola çıkarak sıralayınız.**

ÇALIŞMA YAPRAĞI 15

Gıdada hile yapan firmalar teşhir edildi

➤ Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, yaptığı kontroller sonucunda bal, et ve süt ürünleri ile takviye edici gıdalarda taklit ve tağşiş yaptığı belirlenen firmaları kamuoyuna açıkladı. Ürünlerle alakalı laboratuvar sonuçlarına göre taklit ve tağşiş yaptığı kesinleşen firma ve markalar şöyle:

Bal: Tokgöz Gıda (Ahmet Tokgöz-Ankara), Kayseriliogulları Gıda (Oskar-Ankara), Korubal (Ankara), Bölükoglu An ve Tarım Ürünleri (Bölükoglu-Bergama), Anadolu Eksper Gıda (Tatzade-Ankara), Anaan Gıda İnşaat Otomotiv Güvenlik Sistemleri (Bal Dünyası-İstanbul).

Et: OSB Restoran Öz Manisa Oluşum Gıda (OSB Restoran-Manisa), Ali Oguz Duman Adı Lezzet Et Ürünleri (Lezzet-Sakarya), Gülşen Öztürk (İzmir), Zengin Kavurma Konağı (Sakarya).

Süt: Sütkon Gıda (Demircizade-Konya), Guldemce Gıda (Dorak-Konya), Beydamla Gıda (Dr. Tullum-Konya), Beydamla Gıda (Peynora-Konya), MND (Annur-Ankara), Ak Gökseller Gıda (Pınarbaşı-Konya), Başayla Süt (El-Pa-Karaman), YGS Süt (Sütana ve Can-İzmir), Ararlar Gıda (Arar-Kayseri), Azim (Azimkar-Kayseri), Emin Gıda (Balkaymak-Ankara), Özkök Temel Gıda (Çamlıca-Ankara), Gürel Süt (Özgüreller-İzmir), Uzun Yaman (Sultan Süt-İzmir), Sütsa (Yallıoğlu-Antalya), Doğansu (Kadircan-Ağrı).

Bozulmuş ve değiştirilmiş gıda üreten ve satan firma ve markalar ise şöyle: Profab (Pro DCX-Adana), Yonca Baharat (Yonca Slim 7-Mersin), Marmara Türk Bitkisel ve Organik (Marifet Aşk İksiri-İstanbul), HHS Bitkisel ve Sağlık Ürünleri (New FX 15-Bursa), Pelit Bal (Şahmerdan-Mersin), Nurs Lokman Hekim (Formula 21-Adana), Semi Eterik Yağ (Gergedan Boynuzu-Mersin), Helin Kör Yusuf Gıda (Heli-Jel-Mersin), İntima Gıda (Forever Romance-İzmir), Emre Grup (Gergedan Boynuzu-Ankara), Bal Saray (Balsarayı-Kocaeli), Kırntı Baharat (Kırntı-Kocaeli), Soylu İlaç (Titanic Kapsül-İstanbul), Elit Naturel Gıda (Yonca Slim 7-Mersin), Veyisi Topuz Gıda (Themra-Mersin), Sofram Gıda (Festal-İstanbul). **SELÇUK KAPUCI ANKARA, CİHAN**

SAYFA TASARIM: MEHMET SIMSEK

Yandaki haberi okuyunuz. Bakanlık yetkilisi olsaydınız hileli gıdaların üretiminin engellenmesi için ne yapmaya karar verirdiniz? Karar verme sürecinin basamaklarını takip ederek kararınızı veriniz.

ÇALIŞMA YAPRAĞI 16

ALO 174'E İHBAR YAĞDI

21 Nisan 2009 [Tavsiye Et](#) [0](#) [Tweet](#) [0](#) [+1](#) [Print](#)

ERCAN BAYSAL ANKARA

Tarım Bakanlığı'nın 174 Alo Gıda Hattı'na gelen ihbarlar Türkiye'nin gıda güvenliğinde alması gereken çok mesafe olduğunu ortaya koydu. Tüketiciler en çok son kullanma tarihi geçmiş ürünler ile lokanta ve restoran gibi yerlerde yemeklerin içerisinde çıkan yabancı maddelerden şikâyetçi oldu. Bakanlık, ihbarları değerlendirip Türkiye'nin gıda haritasını çıkaracak.

Tarım Bakanlığı'nın gıda güvenliği için hayata geçirdiği 'Alo 174' hattına ilgi her geçen gün artıyor. İki ay önce faaliyete geçen çağrı merkezine bugüne kadar 3 bin 261 başvuru geldi. En çok şikâyet hijyenik şartlarda üretim yapılmaması, üretim izni almadan faaliyet gösterilmesi ve son tüketim tarihi geçmiş ürünlerin satılmasıyla ilgili oldu. 174 Alo Gıda Hattı'na gelen çağrılar kayıt altına alınarak aynı zamanda bir veri tabanı oluşturuluyor. Bu sayede Türkiye'nin gıda haritası çıkarılarak buna göre eylem planı hazırlanacak. Gıda güvenliği hususunda riskli bölge ve ürünler tespit edilecek, denetim ve kontrol etkinliği de artırılabilecek. Gıdadaki üretim, ambalaj ve hijyen bozukluğundan kaynaklanan problemlere çare üretiliyor. Üç haneli telefon numarası Türkiye'nin her yerinden aranabiliyor. Bakanlığın internet sitesi aracılığı ile de şikâyetlerin sonucu görülebiliyor.

Gıda Hattı'na gelen ihbarlar değerlendirildiğinde son kullanma tarihi geçmiş ürünlerle ilgili şikâyetler ön plana çıkıyor. Türkiye'nin birçok bölgesinden bayat ürünlerle ilgili telefon alınıyor. Özellikle lokanta ve restoran gibi yerlerde yenilen yemeklerin içerisinde çıkan yabancı maddeler şikâyet konusu oluyor. 14 Şubat 2009 ile 15 Nisan tarihleri arasında 3 bin 261 başvurunun yapıldığı Alo 174'e en çok şikâyet hijyenik şartlarda üretim yapılmaması, üretim izni almadan faaliyet gösterilmesi ve son tüketim tarihi geçmiş ürünlerin satılmasına yönelik oldu. Yemekten yabancı madde çıkması, ürünlerin etiketlerinde yeterli bilgi bulunmaması, yanlış etiket, gıda zehirlenmesi şüphesi ile izinsiz gıda satışı gibi konular yoğun şikâyet alıyor. Bakanlık uzmanları ise vatandaşları uyarıyor: "Nereden temin ederseniz edin, aldığınız ürünün son kullanma tarihine mutlaka bakın."

- **Yandaki haberi okuyunuz. Haberde bahsedilen tüketici hatalarını sıralayınız.**

ÇALIŞMA YAPRAĞI 17

Ahmet ailesiyle çok istediği spor ayakkabısı almaya gidiyor. Satıcıyla pazarlık yaparak indirim talebinde bulunuyorlar. Satıcı, fiş almadıkları takdirde indirim yapabileceğini söylüyor. Bu durumda Ahmet ve ailesi spor ayakkabıyı fiş olmadan satın almaya karar veriyor.

Ahmet ve ailesinin bu kararının ileride ne gibi sorunlara yol açabileceğini aşağıya yazınız.

BİLGİ NOTU

Gıda alırken aşağıdaki noktalara dikkat edilmelidir:

1-Ambalajı iyice inceleyin: Ambalajı üzerinde delikler, çatlaklar, yırtıklar bulunan olan gıda maddelerini almayın.

2-Raflardaki Sıcaklığı Kontrol Edin: Soğukta muhafazası gereken bir gıdanın soğuk olmadığını hissederseniz almayın. Varsa, soğutucu ve donduruculardaki sıcaklık ölçerleri kontrol edin.

3-Son Kullanma Tarihini Kontrol Edin: Ambalajın üzerindeki son kullanma tarihini okuyun. Mümkün olduğunca gıdayı taze alın ve uygun koşullarda muhafaza edin, hazırlayın ve tüketin.

4-Taze ürünleri seçin: Meyve ve sebzelerin görünümünün mümkün olduğunca taze olmasına dikkat edin. Çok yaş görünümde, üzerinde lekeler olan ve hafif çürümüş veya üzerine özsuyla bulaşmış sebze ve meyveleri almaktan kaçının. Sadece görünümün gıdanın güvenli oluşunun bir garantisi olmadığını da unutmayın.

5-Süt Ürünlerinin Tarihini Kontrol Edin: Süt ve süt ürünleri satın alınırken orijinal ambalajlı olanlar tercih edilmelidir. Açıkta satılan peynirler, dondurmalar, tereyağı hijyenik koşullarda üretilmediği gibi insan sağlığına zararlı bazı hastalık yapıcı mikroorganizmaları içerebilir. Örneğin çiğ süttten yapılan bu ürünlerde Brusella, Salmonella gibi insan sağlığını önemli derecede tehdit eden mikroorganizmalar olabilir.

6-Konserve Gıdaların Seçimi: Kutularda herhangi bir açılma olup olmadığını mutlaka kontrol edin. Kutunun tepesi veya tabanındaki tümsek oluşumları tehlikelidir. Hatalı konserve gıda tüketimi ölüme bile yol açabilir.

Dersin adı: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 4. sınıf

Ünite: Üretim Dağıtım Tüketim

Konu: Bilinçli Tüketici miyiz?

Süre: 120 dakika

Kazanım: 5. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.

Ara Disiplin Alan Kazanımları ile ilişkilendirme:

İnsan Hakları ve Vatandaşlık (4,5 - 52, 53, 54)

52. Tüketici olarak haklarını bilir ve kullanır.

53. Tüketici olarak hakları ihlal edildiğinde yasal yollardan haklarını arar.

54. Aldığı ürünlerin son kullanma tarihine dikkat etmenin bir tüketici hakkı olduğunu fark eder.

Temel Beceri: Karar verme becerisi, sebep sonuç ilişkisi belirleme, karşılaştırma yapma.

Temel Değer: Yardımseverlik

Araç-Gereç ve Materyaller: İnternet haberi, gazete haberleri, fotoğraflar, haber defteri.

Öğretme-Öğrenme Süreci:

- Çalışma yaprağı 1’ de Tuba Hanım’ın başına gelen olay, önceden görevlendirilen 2 öğrenci tarafından canlandırılır. Karar verme süreci takip edilerek verilen kararlar paylaşılır.
- Çalışma yaprağı 2’de gazetede yer alan görsel, verilen kararlar doğrultusunda öğrenciler tarafından yorumlanır.
- Öğrencilerin çalışma yaprağı 3’te verdikleri kararlar, çalışma yaprağı 4’teki dergi haberiyle karşılaştırılarak sorgulamaları istenir.
- Çalışma yaprağı 5’teki dergi haberinde belirtilen tüketici hataları tespit edilir.
- Çalışma yaprağı 6’daki haberlerin ışığında verilen kararlar sınıfta paylaşılır.
- Çalışma yaprağı 7 dağıtılır karar vermeleri istenir.
- Çalışma yaprağı 8’deki karikatür yorumlanarak verdikleri kararlarla karşılaştırmaları istenir.

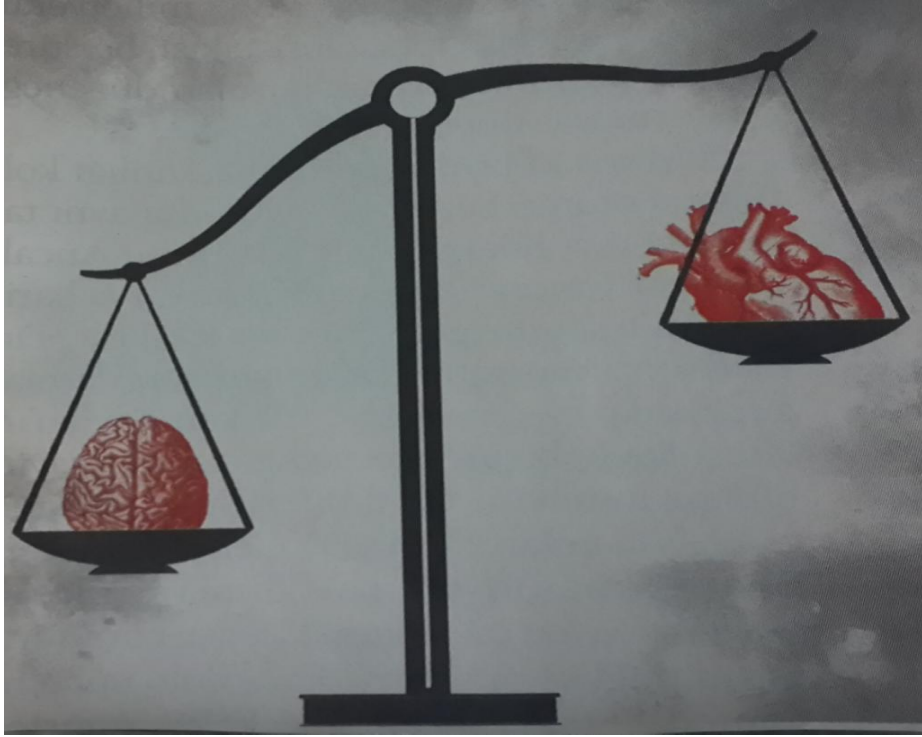
- **Değerlendirme:** Öğrencilerden “Bilinçli tüketici miyiz?” konusunda öğrendiklerinden hareketle, ailelerine öneriler içeren bir mektup yazmaları ve aileleriyle paylaşmaları istenir.

ÇALIŞMA YAPRAĞI 18

Tuba Hanım'ın ünlü bir fırından aldığı ekmeğin içinden çuval ipi çıkmıştır. Bilinçli bir tüketici olarak Tuba Hanım fırının gıda mühendisine gidip durumu anlatmıştır. Gıda mühendisi Emel Hanım bu durum karşısında çok üzüldüğünü bundan sonra gerekli önlemler alınacağını ifade etmiştir. Tuba Hanım sohbet esnasında Emel Hanım'ın 4 yaşında lösemi hastası bir oğlu olduğunu, fırını TÜKODER' e şikayet ettiği takdirde Emel Hanım'ın işinden olacağını öğrenmiştir.

Bu durumda kararsız kalan Tuba Hanım'ın yerinde siz olsaydınız neye karar verirdiniz? Aşağıdaki karar verme sürecinin adımlarını kullanarak Tuba Hanım'ın yerine kararınızı veriniz.

- 1.Böyle bir durumda yapılabilecekleri sıralayınız.
- 2.Kararınızı verirken kimlerden veya nerelerden bilgi alabilirsiniz?
- 3.Belirlediğiniz seçeneklerin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?
4. Karar verirken öncelikleriniz, sizin için önemli olan noktalar nelerdir?
- 5.Ne yapmaya karar verdiniz?
- 6.Niçin bu kararı verdiğinizi açıklayınız.

ÇALIŞMA YAPRAĞI 19

Yukarıdaki görseli Tuba Hanım'ın yaşadığı durumu göz önünde bulundurarak yorumlayınız.

ÇALIŞMA YAPRAĞI 20

Arkadaşlarınızla gittiğiniz bir alışverişten sonra karnınız çok acıktı ve alışveriş merkezinin son katında ev yemeklerinden, salataya, pastadan, fast fooda kadar pek çok seçenekle karşılaştınız. Fiyatlarına baktığınızda, 1 tabak ev yemeğinin 2 kişilik fast food menüsüne, 1 tabak salatanın 1 porsiyon yaş pastaya eşit olduğunu gördünüz. **Aşağıdaki karar verme süreci adımlarını takip ederek ne yiyeceğinize karar veriniz.**

1. Karnınızı doyurabileceğiniz seçenekleri sıralayınız. (Seçenekleri belirleme)

2. Kararınızı verirken kimlerden veya nerelerden bilgi alabilirsiniz? (Seçenekler hakkında bilgi toplama)

3. Belirlediğiniz seçeneklerin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir? (Seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirme)

4. Ne yiyeceğinize karar verirken öncelikleriniz nelerdir? (Seçeneklerin değerini/önemini belirtme)

5. Hangisini yemeye karar verdiniz? (En doğru seçeneği seçme)

6. Niçin bu kararı verdiğinizi açıklayınız. (Karara ilişkin neden ve kanıtlar belirtme)

ÇALIŞMA YAPRAĞI 21

Yaşlanmayı hızlandıran lezzetler!

Almanya’da yürütölen bir bilimsel araştırmaya göre bazı gıdalar yaşlanmayı hızlandırıyor. Araştırmada fast food, şeker, kızartma gibi mineral ve folik asit yönünden fakir olan bu gıdalar cildin direncini düşürerek cildin yaşlanmasına kapı aralıyor. Yakın zamanda Montreal Üniversitesi'nde yapılan bir başka araştırma da fast food ürünlerinin beynin kimyasını değiştirdiğini ortaya koymuştur. Fast Food ürünlerinin içindeki katkı maddelerinin depresyon, öğrenme bozukluğu, motivasyon eksikliği ve hafıza zayıflığına da yol açtığı kanıtlanmıştır.

12-18 Aralık 2013 Aksiyon dergisi

- **Yukarıdaki haberi okuyunuz. Verdiğiniz kararı haber doğrultusunda değerlendiriniz.**

ÇALIŞMA YAPRAĞI 22**Kafe ve restoranlardaki dumanlı hava sahaları**

Restoran ve kafelerdeki üstü açılabilen bölümlerde sigara içilmeye devam ediliyor. Öncesinde toplamda 5 bin lira ceza ödeyen bir işletmenin mazereti şöyle: “Para kazanmak için sigara içirmeye mecburuz. İçirmezsem dükkanı kapatıp gitmem gerekiyor. Ceza yesem de yemesem de içireceğim. Yeşilay Başkanı, vatandaşlardan duyarlılık beklediklerini, böyle bir durumda 184 sigara ihbar hattını arayarak durumu bildirmeleri gerektiğini söylüyor ve ekliyor, cezalar şikayetlere bağlı. Binlerce mekânı sürekli denetlemek imkansız. Ancak yine de hafife alınıyor maalesef.

Aksiyon Dergisi 12-18 Aralık 2012

Yukarıdaki haberi okuyunuz. Haberde yapılan tüketici ve işletmecilerin yaptıkları hataları belirleyiniz. İşletmelerin sigara yasağına uymaları için tüketicilerin neler yapabileceğini yazınız.

ÇALIŞMA YAPRAĞI 24

İNSAN

İnternet bağımlılarına bir klinik daha

Ülkemizde genç nüfusun yüksekliği ve internet kafelerin kontrolsüzce yaygınlaşması internet bağımlılık riskini artıran unsurların başında. Sorunlu internet kullanımı da psikiyatrinin yeni ilgi alanlarından biri. Hastalığın tedavisi için Türkiye'de açılan kliniklere bir yenisi daha Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde eklendi. İnternet Bağımlılığı Polikliniği her yaşta insana hizmet vermeye başladı. Uygulanan tedavinin amacı; internet kullanımını kişinin kontrolü altına alabilmesini sağlayıp bağımlılıkla ilgili bilgilendirme. Poliklinikte, chat ve sosyal medya bağımlılarından online alışveriş meraklılarına, cinsel içerikli site tutkunlarından saatlerce bilgisayar oyunu oynayanlara kadar yetişkin, kadın/erkek, ergen, çocuk birçok kişi tedavi görecektir.

AKSİYON 12 - 18 ARALIK / 2011

Yukarıdaki dergi haberini okuyunuz. Haberdeki görseli yorumlayınız. İnternet bağımlılığı ve bilinçli tüketicilik arasındaki ilişkiyi değerlendiriniz.

4. sınıfta okuyan Selim, okuldan sonra vaktinin büyük bir kısmını internet başında geçirmektedir. Selim'in bu alışkanlığı, derslerinde başarısız olmasına ve arkadaş edinemediği için yalnız kalmasına neden olmaktadır. Selim ve ailesi bu duruma çok üzülmemektedir.

Selim'in internet bağımlılığından kurtulmak için ne yapması gerektiğine, karar verme sürecinin adımlarını takip ederek yazınız.

ÇALIŞMA YAPRAĞI 25

Selim'in yaşadığı problemi göz önünde bulundurarak yukarıdaki karikatürü yorumlayınız.

Dersin adı: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 4. sınıf

Ünite: Üretim Dağıtım Tüketim

Konu: Bizim İçin Çalışanlar

Süre: 40 dakika

Kazanım: 5. İhtiyaçlarla meslekleri ilişkilendirir.

Ara Disiplin Alan Kazanımları ile ilişkilendirme:

Rehberlik ve Psikolojik Danışma (7-10)

10. İnsanlarla meslekler arasındaki ilişkiyi kavrar.

Temel Beceri: Karar verme becerisi, karşılaştırma, sebep sonuç ilişkisi belirleme.

Temel Değer: Duygu düşüncelere saygı, hoşgörü.

Araç-Gereç ve Materyalle: İnternet ve gazete haberleri.

Öğretme-Öğrenme Süreci:

1. Öğretmenin ders öncesinde görevlendirdiği bir öğrencinin, ders başında “ey ahali, kalaycı geldi, kalaycı geldi, bakır kaplar gelsin!” diye bağırarak sınıfa girmesi sağlanır.
2. Her öğrenciye çalışma yaprağı 1 dağıtılır ve yönerge uygulanır.
3. Çalışma yaprağı 2 dağıtılır ve yorumlar sınıfta paylaşılır.
4. Çalışma yaprağı 3 dağıtılır. Öğrencilerin haberde olmayan ilginç tahminleri tahtaya yazılarak paylaşılır.

Tartışma: Haberdeki ve tahtadaki sıra dışı meslekler tartışılır.

Değerlendirme:

- Öğrencilerden, seçecekleri mesleğe karar vermeleri istenir.
- Her öğrencinin belirlediği bir arkadaşının gelecekte hangi meslekte olacağını tahmin etmesi, böylece arkadaşının tahminiyle seçtiği mesleği karşılaştırması sağlanır.

ÇALIŞMA YAPRAĞI 26

Mardin'de kalaycı ve bakırcı ustaların 300 yıldır kendi aralarında anlaşmalarını sağlayan 'kalaycı dili'ni günümüzde 8 kişi konuşabiliyor.

SEYHMUS EDİS Türkiye, Kürdistan, Arapça, Süryanice, Ermenice, Aramice, Toranice gibi 7 farklı dilin konuşulduğu Mardin'de 300 yıldır Ermeni, Süryanice ve Müslüman kalaycı ve bakırcı ustaları kendi aralarında konuştuğu 'kalaycı dili' de yaşıyor. Ancak kalaycı ve bakırcı ustalarının kendi aralarında iletişim kurmak için konuştuğu dilin bir alfabeti bulunmuyor. 70 yıldır ustaya gelmeye yüz tutmuş olan kalaycı dilini Mardin'de sadece 8 bakırcı ve kalaycı ustası konuşabiliyor. Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte kaybolmaya yüz tutan el sanatları gibi bu dil de yavaş yavaş unutuluyor.

MARDİN'DE 8 DİL KONUSULUYOR
Mardin Kültür ve Turizm Derneği Başkanı Yardımcısı Mehmet Fidan, Mardin'de 300 yıldır Müslüman, Süryanice ve Ermeni kalaycı ve bakırcı ustaları tarafından konuşulan kalaycı dilini tespit ettilerini söylüyor. Kalaycı dilinin mesleki bir dil olduğunu belirten Mardin Kültür ve Turizm Derneği Başkanı Yardımcısı Mehmet Fidan, şu bilgileri veriyor: "30 medeniyetin izlerini taşıyan Mardin'de 7 dil konuşulmaktadır. 70 yıldır konuşulmayan kalaycı dili ile birlikte Mardin'de toplam 8 dil konuşulduğunu ortaya çıkardı. Şu ana kadar kalaycı dilini sadece eski kalaycı ustalarından 8 kişi konuşabiliyor. Dünya üzerinde 6 bin farklı dil konuşulduğu söyleniyor. Türkiye'de ise şu ana kadar 36 farklı dil konuşulduğu tespit edildi. Türkiye'de en fazla dilin konuşulduğu şehirler arasında Mardin birinci sırada yer alıyor."

3 TOPLULUĞUN ORTAK DİLİ
Mardin'de en eski mesleklerden birinin bakırcılık ve kalaycılık olduğunu kaydeden Fidan, Müslüman ve Hristiyan sanatçıların mesleklerini ısla ederken öncülüklerinin anlamayacağı bir dil geliştirildiklerini anlatıyor. Kalaycı dili denilen bu konuşma dilinin usta olarak ilişkisiyle nesilden nesile geçip gittiğini kaydeden Fidan, "Kalaycı dili, hem müsterinin hem de işi olmayan kişilerin konuşmalarını anlamasını sağlamak için mesleki disiplini de elden geçirerek ustaların arasında anlaşılabilir hale getiren bir dildir. Bu dil Müslüman, Süryanice ve Ermeni ustaların kullandığı ortak bir dildir," diyor.

Mardin'de halen 8 eski usta bu dili konuşuyor. Acalarında en genç olan 40 yaşındaki kalaycı ve bakırcı ustası Taçettin Topraklı, bu dili 10 yaşında bakırcı olarak çalışırken öğrenmiş. 30 yıl öncesi kadar Mardin'de 100 ustaların çalıştığı ve ekmeğini kazandığı bakırcılar arasında bugün sadece 5-6 dükkan kalıyor.

Mardin'de en eski kalaycı ustası olarak bilinen ve 75 yaşında bu mesleği devam ettiren 90 yaşındaki Eyüp Fidan, 15 yaşında bu mesleğe başladığını hem Müslüman hem de Hristiyan ustaların yanından çalışarak öğrendiğini söylüyor: "Anadilim gibi kalaycı dilini konuşuyorduk. Anasimdi bu meslek teknolojiye yerleştiği için bu dil de yavaş yavaş tarihe karıştı. Bu dil bir kültür, tarih ve yaşıtların gereği."

AYANOĞLU: BU KÜLTÜR YOK OLMASIN
Bu dilin yaşayabilmesi ve mesleğin sürdürülmesi için yetkililerden bu mesleğin ve dilin üzerinde hassasiyetle durulmasını isteyen 77 yaşındaki bakırcı ustası Abdi Salih Ayanoğlu ise "Bir kültür yok olmak üzere," diyerek devletin bunu sahiplenmesini istiyor.

'Oğluma bile öğretemedim'
Mardin'de kalaycı dilini öğrenen en genç bakırcı ustası olan 40 yaşındaki Taçettin Topraklı, bu dilin devrileceğini savunuyor. "Bu dil, 30 yıl boyunca ustaların ustasından öğrendiği bir dildir. Benim oğluma bu dili öğretemedim. Oğluma bile öğretemedim. Ancak bu mesleği yapan bu dil konuşulur. Bu dilin korunması için bir alarman ve yasaklanması söz konusu değildir. Bu bir kültürdür."

Kalaycılık dilinde konuşulan bazı kelimeler
İngahman: Çay
Bismar: Erkek
Selok: Tas
Pehhatet: Yumurta
Seyyehet: Horoz
Eyyute: Eşek
Mayoz: Su
Kibbet il İseme: Bulgur
Besaan: El
Es itteggan: Ne yersin?
Wle: Köpek
Vinteg: Dıyabakır
İğlet: Elmek
Dabas: Pekmez

- Yukarıdaki haberi okuyunuz. Kalaycılık dilinin ve mesleğinin unutulmaya yüz tutmasının sebepleri neler olabilir? Aşağıda belirtiniz.

ÇALIŞMA YAPRAĞI 27

Mısırdan mama değil mama tabağı!

17 Ağustos 2013

Tavsiye Et

0

Tweet

0

+1

MERVE TUNÇEL - İSTANBUL

Mısır nişastası, bebek mamalarının vazgeçilmezidir. Lakin devir değişti, artık mısırdan mama değil tabağı üretiliyor. Ceraware Marka Müdürü Meltem Gürses, pirinç hatta çimenden bile tabak üretmenin mümkün olduğunu söylüyor.

"Yeme içme konusunda özellikle kadınlar çok hassastır. Evde bir de bebek varsa her şeyin doğalı tercih edilir. Öyle ki bu trend yalnızca yiyeceklerde değil, servis edilen yemek tabakları, çatal, bıçak ve kaşıklarda da kendini gösteriyor. Önünüze gelen tabağın mısır nişastasından, bardağın bambu tozundan yapıldığını öğrenseniz muhtemelen şaşırırdınız. Lakin doğal ürünlerden mutfak eşyalarıyla ünlü Ceraware'i bünyesinde bulunduran Gürses Şirketler Grubu Marka Müdürü Meltem Gürses için onlar artık bir hayat sıradanı. Gürses satışını yaptığı ürünleri bizzat mutfağında denediğini söylüyor.

Gürses'in doğal ürünlerle tanışması biraz eş, biraz çocuk durumundan olmuş: "Eğim stresli hayatı olan bir işadami. Stresini mutfakta atmaya karar verince, keskin bıçak takımlarına merak sardı. Gittiği bütün fuarlarda bu arayışı devam etti. Derken yiyeceklerin vitaminini koruyarak çabuk çürümesini önleyen seramik bıçaklarla tanıştı yurtdışında gezdiği bir fabrikada. Beni de ikna etti ve Türkiye'ye getirdik." Ardından doğal ürün kategorisine bambu tozundan yemek takımları ve mısırdan özellikle bebeklere yönelik tabak, bardak ve çatal eklenmiş. "İki çocuğumun da plastiğe alerjisi var. Özellikle kızım temas edince inanılmaz kaşıntı ve kızarıklık oluyor. Plastik yerine ben de bunları tercih ediyorum." diyor.

Çimenden tabak olur mu?

Orta yaş grubunun alışkanlıklarını değiştirmek zor olsa da özellikle gençlerin doğal malzemelerden yapılan mutfak ürünlerine ilgisinin büyük olduğunu söylüyor ve ekliyor Meltem Gürses: "Bu ürünler bioplastik. Yani işlev ve dayanıklılık açısından plastikle aynı. Ancak içinde zararlı madde barındırmıyor. Doğada binlerce yılda ancak yok olabilen plastiğin aksine tamamen doğada çözünür malzemelerden..." İster bambu olsun ister mısır sistem aynı temele dayanıyor. Bu malzeme ezilerek toz haline getiriliyor, ardından ağaçlardan toplanan reçineyle yapıştırılıp fırınlanıyor. Boyanacaksa yine doğal kök boyaları kullanılıyor. Gürses'in söylediğine göre ülkemizde bu teknoloji yeni yeni tanınsa da dünyada bu yöntemle pirinç hatta çimenden mutfak araç gereçleri üreten firmalar bile var.

Mutfağınızda bunlara dikkat

Plastikten uzak durun.

Özellikle yemeğinizle birebir temas eden ürünler hormon ve petrokimya türüleri içermemeli.

Çocuklara özel üretilen yemek tabaklarında sağlık sertifikasını mutlaka kontrol edin. Ucuz boyalı ürünler son derece tehlikeli miktarda kurşun içeriyor.

Çizik porselenler, teflonlar kadar tehlikeli. Özellikle yemeğinize direkt temas eden bölgelerde çizik olmamasına dikkat edin. Gri çizgiler vücutla temas etmemesi gereken zararlı maddeleri açığa çıkarıyor.

Tencere, tava gibi pişirme gruplarında kullandığınız ürünlerin PTFE ve PFOA gibi kanserojen kimyasallar içermediğinden emin olun.

Tabaklarda kullanılan boyaların doğal olması gerekiyor.

Doğaya zarar vermeyecek çevre dostu ürünleri tercih edin.

- **“300 yıllık kalaycı dili can çekişiyor” haberiyle yukarıdaki haberi ilişkilendirerek yorumlayınız.**
- **Eskiden çok ihtiyaç duyulan ama günümüzde çok az rastlanılan meslekleri listeleyiniz.**
- **Kültür Bakanlığı yetkilisi olarak günümüzde unutulmaya yüz tutmuş eski mesleklerin bir kültürel değer olarak yaşatılmasını istiyorsunuz. Karar verme sürecinin seçenekleri belirleme basamağını kullanarak bu konuda neler yapabileceğinizi yazınız.**
- **Geçmişte olmayan, günümüzde ortaya çıkan meslekler hangileridir? Bu meslekler niçin ortaya çıkmıştır?**
- **Günümüzde olmayıp gelecekte ortaya çıkabilecek meslekler neler olabilir? Tahminlerinizi aşağıya listeleyiniz.**

ÇALIŞMA YAPRAĞI 28

İşte geleceğin sıra dışı meslekleri

Doktor, öğretmen, avukat olmayı hayal eden gençlerin önüne yakın gelecekte "vücut parçası imalatçısı", "iklim değiştirme uzmanı", "uzay rehberi", "hafıza artırma cerrahı" ve "sanal karmaşa uzmanı" gibi sıradışı meslek tercihleri de gelecek. Bilgisayar başında geçirilen uzun ve sağlıklı saatlerin beraberinde getirdiği hastalıklardaki hızlı artış, tıbbi hizmetler alanındaki mesleklere ihtiyacı artıracak. Gelecekte cazibesi artacak meslekler arasında biyokimyager ve biyofizikçi, satış yöneticisi, salgın hastalıklar uzmanı, bilgisayar sistem analisti, temsilci ve yönetici, pazarlama yöneticisi, üretici, aktör, bilişim hukuku alanında avukat, reklam müdürü, yönetim analisti, ikinci eğitim yöneticisi, finans yöneticisi, pilot, jeolog, piyasa araştırma analisti, hisse satış temsilcisi bulunuyor.

Gelecekte ihtiyaç duyulacak sıra dışı meslekler de dikkati çekiyor. Buna göre, "insan yedek parçası üretimi" olarak da nitelendirilen "vücut parçası imalatçılığı"nın popüler mesleklerden biri haline gelmesi öngörülüyor. Bu işi seçen kişi, hücre ve gen teknolojisindeki ilerlemelerden faydalanarak hasarlı, hastalıklı ve hatta eskimiş organların yerine yenilerini üretecek.

Geleceğin gözde meslekleri arasında beynin kapasitesini artırmaya yönelik çalışacak "hafıza artırma cerrahları" ile ay ve yakın gezegenlerdeki hayatı yaşanılır kılacak "uzay mimarları" bulunuyor.

Geleceğin meslekleri arasında, Facebook ve Twitter gibi sitelerde daha "ilginç" ve "çekici" görünmeyi sağlayacak "kişisel markacı", her şeyin ters gitmesine karşılık kişileri bilgisayar bağımlılığından kurtarmakla yükümlü "sosyal ağ çalışanı" ve elektronik hayatları organize edecek "sanal karmaşa uzmanlığı" Yapay Zekâ Pazarlamacılığı, Sanal Market İşletmeciliği bulunuyor.

Çok uzak olmayan bir gelecekte uzay pilotları, uzay rehberleri geleceğin işlerinin tümü "eğlenceli" ya da "temiz" olmayacak. Hastalıkların yayılmasını engellemekle görevli "karantina uzmanları", siber suçlara karşı korunmayı amaçlayan "atık veri temizleyicileri" ile tanışılacak.

-Sanal Market İşletmeciliği: Bugünün perakende sektörü yöneticilikleri büyük ölçüde sanal market işletmeciliği ve yöneticiliği ile yer değiştirecek. Her türlü alışverişin çoğu internet üzerinden yapılacağından perakende satış noktalarının ve bu tür mekânların ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurgulanmış tüm diğer servis sağlayıcı kişi ve kurumlar robotik, sanal sistemlerle yer değiştirecek. Tüm bu sistemlerin yöneticiliği, yaratıcı uygulamalar geliştirilmesinden sorumlu pozisyon sanal market işletmeciliği olacak.

-Robotik Sorunlar Avukatlığı: Üretim ve hizmet alanlarında satın alınan robotların kullanımında karşılaşılan sorunların çözümünde, robotları üreten, satan, kullanan kişi ya da kurumların hak ve sorumlulukları alanında çalışan sektörel uzman avukatlar olacak.

-Yapay Zekâ Pazarlamacılığı: İnsan düşünce sisteminin elektronik cihazlara aktarılması sonucu ortaya çıkacak ürünlerin satıcılarına denilecek. Örnek bir pazarlamacı sunumu, "Bakın bu küçük aleti uyurken odanıza koyarsanız, siz uyanırken vücut ısınızın değişiminden, beyin dalgalarınızdan bunu anlayıp, ışıklarınızı açacak, sevdiğiniz müziği başlatacak, oda sıcaklığını sizin istediğiniz düzeye getirecek sistemleri çalıştıracak" şeklinde olacak.

-Beş Duyu Reklam Tasarımcılığı: Yapay zekâ ile koku almak, dokunuş, hissetmek vb. duygular da uzaklara iletilebilecek. Beş duyuyla hissedilebilecek teknoloji ile sunulan reklam spotlarının tasarımcılığı en popüler, yaratıcılık gerektiren alanlardan olacak.

-Soru Bankası Tasarımcılığı: İnsanların kapasiteleri giderek artacağından, gelişim sağlayacak, yeni şeyler sorabilmek zorlaşacak. Yenilikleri tetikleyecek soru sorabilmek ayrı bir uzmanlık alanına dönüşecek. Sektörel, tematik soru bankaları gelişecek. Bunların tasarımcıları en arananlardan olacak.

-Elektronik Gazetecilik: Ekolojik nedenlerden ve yeni nesillerin algı sistemlerindeki evrimsel değişikliklerden dolayı kâğıttan öğrenmenin yerini internet üzerinden dijital gazetecilik, mobil yayınlar alacak. Statik haberlerin, fotoğrafların yerini hareketli, sesli yayınlar alacak. Erişimleri, içerikleri, zamanlaması vb. de kişisel tercihlere göre seçilebilir nitelikte olacak.

-Duygu Tasarımcılığı: Genetik ve nano teknolojilerin gelişmesi ile yapılacak işe, yaşanılacak duruma uygun duyguların belirlenmesi ve gerekli kimyasal drog reçetelerinin, yapay zeka, sanal ortam uygulamalarının kurgulanması mümkün olacak. Bunu, ihtiyaca göre duygu tasarımcıları yapacak. Bugünün "image makerları" muhtemelen bu işleri yapıyor olacak.

-Gen Terapistliği: "Geçmiş olsun, hayrola neyiniz var?" denildiğinde verilecek yanıtlar çok daha özel ve belirgin olacak. "Göğüs hücrelerindeki genlerde sorun var, gen terapisi alıyorum" gibi... Bozuk genlerin tespiti ve düzeltilmesi ile ilgilenen, hatta gen haritasına göre ileride bozulacak genleri önceden tespit edip, önlem alacak programları geliştirenlere "gen terapistleri" denilecek.

-Genetik Ekonomi: Genetik teknolojiyle ilintili her şey, tıpkı bugünün dijital devrim zenginleri gibi genetik zenginleri, iş alanları oluşacak. Bu tür sınırsız ürünün satış piyasasının yönetilmesi, yepyeni bir ekonomik yapı ve boyut yaratacak. Tüm güç dengeleri genetik teknoloji ve ürünlerine sahip kişi, kurum, toplumlar lehine değişecek.

-Bilgi Madenciliği: Sınırsız bilgi üretme, yayma kapasitesi nedeniyle insanların, "neyi bilmek, neyi bilmemek gerekli, gerekli olmayanlar nasıl elenecek, asıl ve öncelikli olanlara nasıl erişeceğim?" sorularına yanıt vermeye yarayacak sistemlerle uğraşanlara "bilgi madencileri" denilecek.

-Alternatif Besin Mühendisi: Beslenme için gerekli maddelerin konsantre ve karma tabletlere, sıvılara dönüştürülmesiyle uğraşacaklar. Genetik ve nano teknolojinin tüm nimetlerinden yararlanarak insanların beslenme ihtiyacına yanıt verecek alternatifler üzerinde çalışacaklar.

-Siber Teknoloji Mühendisi: İnsansı robotik sistemler, yapay zekâ ve bunların entegrasyonu üzerinde çalışacak hayati mesleklerden biri olacak.

-Enformasyon-Bilgi Mühendisi: Bilgi madencilerinin işlediği, derlenmiş bilgilerin uygun kişilere, uygun içeriklerde ve formatlarda iletilmesi için çalışanlara denilecek.

-Nano Yapı Mühendisi: Nano teknolojinin inşaat, yapı sektörüne kazandıracağı ürünleri maksimumda geliştiren, kullanan, bugünün inşaat mühendislerinin yerini alacak meslek olacak. Geleceğin mimar ve mühendislerine benzer işleri yapanlar sadece yaratıcılıklarını kullanacak, çünkü tüm hesap ve çizimleri, üstelik boyutlu prova verecek şekilde robotik sistemler yapacak."

9 Nisan 2010/ www.zaman.com.tr

- **Yukarıdaki haberi okuyarak geleceğin mesleklerini kendi tahminlerinizle karşılaştırınız. Haberde bulunmayan ancak sizin listenizde olan meslekleri yazınız.**

Dersin adı: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 4. sınıf

Ünite: Üretim Dağıtım Tüketim

Konu: Üretim, Dağıtım Tüketim Macerası

Süre: 80 dakika

Kazanım: 6. Kullandığı bazı ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını oluşturur.

Ara Disiplin Alan Kazanımları ile ilişkilendirme:

Girişimcilik (6-13)

13.Ürünlerin farklı üretim şekilleri olduğunu bilir.

Araç-Gereç ve Materyaller: Televizyon haberi.

Öğretme-Öğrenme Süreci:

Öğrencilere Maraş dondurmasının hikâyesini, yapım aşamalarını, dağıtım ve tüketim ağını anlatan televizyon haberi izletilir.

(<http://www.youtube.com/watch?v=Ee38i361gc0>)

- Öğrencilerden haber videosundaki doğal, yapay ve işlenmiş maddeleri tabloda göstermeleri istenir.
- Öğrencilerden videodaki üretim, dağıtım, tüketim ağını şemalandırmaları istenir ve şemalar üzerinde konuşulur.
- Öğrencilere “damacanalar güneş altında denetleyen yok” başlıklı televizyon haberi izletilir. (<http://www.kanalvip.com.tr/haberler/saglik/damacanalar-gunes-altinda-denetleyen-yok-.html>)
- Çalışma yaprağı 1 dağıtılarak cevaplar sınıfla paylaşılır.
- Sınıf 5’er-6’şar kişilik gruplara ayrılır. Çalışma yaprağı 2 her gruba dağıtılır ve gruplardan ortak karar alarak etkinliği yapmaları istenir ve kararlar sınıfça değerlendirilir.

Değerlendirme: Belirlediğiniz bir ürünün üretim, dağıtım, tüketim aşamalarından hangisinde yer almak istersiniz. Sebepleriyle açıklayınız.

ÇALIŞMA YAPRAĞI 29

- **Haberde izlediğiniz problemin suyun üretim, dağıtım, tüketim aşamalarının hangilerinde yapılan hatalardan kaynaklandığını ve bu hataların neler olduğunu açıklayınız.**

Dersin adı: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 4. sınıf

Ünite: Üretim Dağıtım Tüketim

Konu: Değerlendirme

Süre: 80 dakika

Kazanım: Tüm kazanımlar

Temel Beceri: Karar verme becerisi, kütüphane ve referans kaynaklarını kullanma becerisi.

Araç-Gereç ve Materyaller: İnternet, gazete, dergi haberleri, haber defterleri, haber haritası.

Öğretme-Öğrenme Süreci:

1. Sınıf 4 gruba ayrılır. Öğretmen tarafından gruplara görevleri hakkında bilgi verilir.
2. 1. Grup üniteyle ilgili derledikleri haberlerden haber panosu oluşturur.
3. 2. Grup araştırdıkları ve derledikleri haberlerden haber haritası oluşturur.
4. 3. Grup belirlenen haberlerden haber bülteni oluşturur ve sınıfa sunar.
5. 4. Grup ünite boyunca öğrenciler tarafından hazırlanan haber defterlerinden okulda sergi açar.

EK-5. HABER DEFTERİ ÖRNEKLERİ

Eda CELEZK

Taklit üründe dünya deviyiz!

Taklit ürün denince hemen akla Çin gelmekte. Peki, hiç merak etiniz mi, ikinci sıradaki ülke hangisi? Uzatmadan söyleyelim, Türkiye. Marka oluşturmak için milyonlarca lira para harcanıp yüzlerce personel çalıştırıldığını belirterek, üyelerince açılan dava sayısının 4 bini bulduğunu söylüyor. Tescilli Markalar Demegi (TMD) Başkanı Tahsin Özener, Demek haricindekilerin açtıklarıyla 7-8 bine yükseliyor muş hak arama amacıyla yargıya intikal eden dosya adedi. Taklit piyasasının bizdeki yıllık büyüklüğü her türlü etkin mücadeleyle rağmen 1 milyar dolar civarındaymış. Son yıllarda internet üzerinden gerçekleşen satışlarda da yoğunlaşmaya başlamış taklitçilik, 30,6 milyar liralık e-ticaret pastamız, iştahlan kabartıyor haliyle. Taklit ürün satışına karşın 100 sanal alışveriş portalını da dava edeceklerini anlatıyor Özener. Taklitte baş etmenin pahalılığını ve uzun süredir bir kanun değişikliğinin yolunu gözdüklerini de vurguluyor ayrıca: "Taklit suçunun şikayete bağlı olmaktan çıkartılması ve emniyet güçlerinin re'sen harekete geçmesini istiyoruz. Gelen istihbarat anında değerlendirilmediğinde zaaf ortaya çıkıyor."

22-10-2013

BİLCİRA

Her 8 örnekten 1'i at eti çıktı

Avrupa Komisyonu, geçen aylarda İngiltere'de patlak veren, ardından kısa zamanda tüm Avrupa'yı saran at eti skandalına el koydu. Durumun boyutunu tespit etmek amacıyla AB üyelerine yönelik yapılan araştırmanın sonuçları beklenenden daha kötü çıktı. İnceleme için Fransa'dan alınan her 8 örnekten 1'i at eti çıktı. Benzer tablo Yunanistan'da görüldü; her 6 örnekten 1'inde at DNA'sına rastlandı. Almanya'da da at eti 30 örnekte 1 çıktı. Buna karşılık skandalın patlak verdiği İngiltere'den alınan örneklerde at DNA'sına rastlanmadı. Ancak aynı örneklerde doping etkili kimyasallara ulaşıldı. Komisyon'un, at etinin sığır etiketiyle satılmasına karşı ağır yaptırımlar içeren yeni uygulamalar üzerinde çalıştığı belirtiliyor.

Kazan'ın ünlü kavununu markalaştırmak ve tescil etmek için Türk Patent Enstitüsü'ne başvuru yapıldı. FOTOĞRAF: CİHAN

Kazan kavunu için patent tescil başvurusu yapıldı

Kazan ilçesinin ünlü tüm Türkiye'yi sarmış olan kavununu markalaştırmak ve tescil etmek amacıyla Türk Patent Enstitüsü'ne (TPE) başvuru yapıldı. Kazan Belediyesi'nin yaptığı başvurunun 12 Temmuz 2013 Cuma günü itibarıyla inceleme-ye alındığı öğrenildi. Kara kavun olarak bilinen Kazan kavunu, özellikle İç Anadolu ve Karadeniz bölgesinden gelen toptancılardan rağbet görüyor. İlçe girişinde kurulan Kavun Pazarı'nda üreticiler çevre illerden gelen toptan alıcılarla buluşuyor. Kazan Belediyesi her yıl kavun pazarında sezonun açılışı için tören düzenliyor. Belediye yetkililerini pazar alanında hazır bulunan üreticiler arasından kura ile belirlenen bir üreticiyle temsili olarak pazarlık yaparak kavun alıyor. Böylece kavun sezonu açılmış oluyor. Kazan kavunu bitkisi güçlü, yaprak örtmesi çok iyi, bol verimli, meyve ve seki ovalimsi yuvarlak, çekirdek evi küçük, meyve ağırlığı ortalama 2-4 kilo tat değeri çok yüksek yuva tipi kavun çeşidi. Dış kabuk rengi koyu yeşil ve pütürlü. Meyve iç rengi ise beyazımsı yeşil ve meyve iç et kalınlığı 8 santim. Ürünün bir diğer özelliği ise raf ömrü uzun olarak saklanabilir olması. ANKARA CİHAN

Bu haberi anneme okutacağım. Berisi boşuna et yemeğe zorlamasın.

Bizinde patentli kavunu muzun olmasına çok çok mutlu oldum. Yersen bol bol yiyeceğim.

Alacağım müşterinin gerçek mi, taklit mi olduğunu nasıl anlayacağım acaba?

TEKNO KÜP

Bilgilerinize sahip çıkın!

İnternette bir siteye üye olurken 'kullanıcı şartları'nı okumuyor, bilgilerimizin hangi amaçlarla kullanılacağını bilmeden ağa katılıyoruz. Ardından medyada 'X sitesinin üyelik bilgileri çalındı, y markası bilgileri bulunduğu devletin kontrolüne açtı' gibi olumsuz haberleri görünce endişelenmeye, 'Bilgilerimi izinsiz nasıl paylaşıyor?' diye sorgulamaya başlıyoruz. Aslında bankaların kredi ve kredi kartı verirken imzalattığı birkaç sayfalık sözleşmeler gibi web sitelerinin de, verdiği hizmeti babasının hayına yapmadığını, topladığı bilgileri yeni hizmetler geliştirmek, ayakta kalmak için paraya dönüştüreceğini anlatan bölümleri var; ama okuyan kim!

İnternetin sosyal mecrasına bu açıdan baktığımızda Facebook'un ana sayfasının en alt satırında 'Koşullar' başlığı var. Twitter'da da 'Koşullar' başlığı sayfanın en altında ama arasındaki fark, İngilizce bir metin olması. Google da her arama yaptığımızda bilgilerimizi topluyor. Bunun için 'Gizlilik ve Şartlar' bölümüne göz atmakta fayda var. Tekrar Face'e dönersek, 'Koşullar' başlığından 'Veri Kullanımı İlkesi' bölümüne ulaştığınızda aldıkları bilgileri nasıl kullandıklarını anlatıyorlar. 'Hesap Ayarları' kısmından ise bilgilerinizin ulu orta paylaşılmasını, herkese açılmasını istemiyorsanız 'Gizlilik Ayarları ve Araçları' kısmından paylaştıklarınızın kimler tarafından görülebileceğine, sizinle kimlerin iletişim kurabileceğine, aramalarda kimlerin sizi bulabileceğine karar verebiliyorsunuz.

Bu gibi ayarları önemseyip yapmakta fayda var. Mesela Face'in paylaşımınızla ilgili yaptığı bir uygulama var. Face'de yaptığınız bir paylaşımı arkadaşlarını beğeniyor veya yorumluyor. Bunu onun arkadaşına da gösteriyor ki ağ genişlesin. Bu defa beni hiç tanımayanlar, paylaşımım ile ilgili yorumlarda bulunuyor. Bu bazen hiç hoş olmuyor. Face'in derdi reklam ve pazarlama olduğundan onun için bir sıkıntı yok ama benim için var. Aslında 'Benim paylaşımımı arkadaşlarımla görsün, arkadaşımın arkadaşı görmesin' diyorsanız ayarlarınızda değişiklik yapmanız gerekiyor. Bu ayarları nasıl yapılacağını yüzlerce arkadaşla paylaşım ama sadece biri değişikliği yaptığını söyledi. Demek ki herkes halinden memnun!

Twitter.com/mehmetsakin

75

Eda ŞEVİZK

Haberi okuyunca, hemen abime koşup, benim süper abim kendisinin de benim cupamı yaptı.

Zabita ekipleri vatandaşın güvenli alışveriş yapmasını sağlamak için pazar yeri denetimini sürdürüyor. FOTOĞRAF: CİHAN

Zabitanın Mamak pazarlarına sıkı denetim

Mamak Belediyesi zabita ekipleri vatandaşların güvenli şekilde alışveriş yapmasını sağlamak amacıyla pazar yeri ve esnaf denetimine devam ediyor. Zabita ekipleri yaptıkları denetimlerde satışa sunulan gıdaların, gıda yönetmeliğine uygunluğu ve etiketlerinin bulunup bulunmadığını kontrol ediyor. Mamak Belediyesi Başkan Yardımcısı Mustafa Orhan ve Zabita Müdürü Refah Arslan eşliğinde yapılan zabita denetiminde kurallara uymayan pazarcı esnafı uyarıldı.

Pazar esnafının kullandığı terazilerinde kontrol edildiği denetimlerde kurallara uymayan 4 pazarcı esnafına da geçici olarak faaliyetten men cezası verildi. Mamak'ta inşa edilen kapalı pazarlarla birlikte halk pazarlarına belli bir standart getirdiklerini kaydeden Belediye Başkanı Mesut Akgül, "Zabita denetimlerinin en büyük amacı vatandaşları korumak. Pazarcı esnafı arasında yönetmeliklere uygun çalışan esnafa ekiplerimiz teşekkür ediyor. Ancak yönetmeliklere aykırı bir şekilde çalışan pazarcıların da faaliyetleri durduruluyor." dedi. ANKARA CİHAN

Bu pazarcılara gıdık oluyorum, hem anneme seçtirmiyorlar hem de yarım kilo isteyince dalya getiriyorlar. Onun için pazara gitmek hiç istemiyorum.

Kırklareli Üniversitesi öğretim görevlisi Ali Karakoc'un girişimiyle Çanakkale Gıda Kontrol Laboratuvarı inceledi; alkolsüz birada binde 26 oranında alkol var. Tarım Bakanlığı ile Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu (TAPDK) görevi! Binde 5'lik yasal sınırın çok üzerinde bu veri. Daha da önemlisi Alkolsüz İçecekler Tebliği'nde belirtildiğinin aksine 'üretimin doğasından' kaynaklanmıyor bu miktar. Mamule ilave ediliyor. Gizli bir oyunla yüz yüzüz. Meyve suyu türü içeceklerin raflarına konan bu biralarla gençler ufaktan alkolle tanıştırılıyor. Bira kelimesi zihinlere kazınıyor. Bir adım sonrası içki. Gıda Güvenliği Hareketi Başkanı Kemal Özer, ilgili yönetmeliğin tercüme haliyle yürürlüğe girdiğini, Türkiye şartlarına göre düzenlenmediğini söylüyor. Alkol oranının mevzuattan mevzuata

Alkolsüz bira yalanı

farklılık göstermesi de tuhaf bir ayrıntı. Yeşilay Genel Başkanı Muharrem Balcı uyarıyor: "Hedef gençlerin alkole alıştırılması. İki tane alkolsüz bira içen normal biraya geçiyor." Bir ikaz da Psikiyatri Profesörü Nevzat Tarhan'dan: "Sigara nasıl esrara kapı açıyorsa biralar da alkol bağımlılığına kapı aralıyor." 2008 yılı 'Türkiye Ergen Profili Araştırması' dataları ortada: Alkol ilk defa 12-17 yaş aralığında denenip kullanılıyor. Türk Standartları Enstitüsü'ne göre alkol binde 5 ise problem yok.

Bira birader,
Adam kandırma-
lık yapıyorlar.

Ayçekirdekli Beton

Dünya çapındaki akademik dergilerde veya popüler bilim mecmualarında zaman zaman Türkiye'de yapılan çalışmalar da yer alıyor. Namık Kemal Üniversitesi'nde yapılan bir araştırma, ayçekirdeği kabuklarının karıştırıldığı bir beton tipi hakkında, akademik değerlendirmeleri ve denemeleri duyurdu.

Betonla alâkalı araştırmaların bir dalı da, organik katkı betonların geliştirilmesi ve incelenmesidir. Bu araştırmaların hedefi; mevcut betonlardan sertlik, ağırlık gibi özellikler bakımından daha farklı betonların elde edilerek ticarileştirilmesidir.

Söz konusu üniversitedeki araştırmanın hedeflerinden biri de, çevre dostu bir inşaat malzemesinin elde edilip edilemeyeceğiydi. Yönetilemeyen gıda endüstrisi kaynaklı atıkların birikmesinin giderek büyüyen bir problem olmasından hareketle, ayçekirdeği kabuklarının karıştırılmasıyla elde edilecek beton, acaba hangi özelliklere sahipti? Benzeri çalışmalarda; kauçuk, cam tozu ve kâğıt hamuru gibi maddeler de betona katılabilir. Elde edilen betonun, hafiflik, sudan etkilenme, dayanıklılık gibi hu-

susiyetler bakımından bir farklılık arz edip etmediği araştırılıyor. Araştırmadan elde edilen neticelere göre; ayçekirdeği ile katkılandırılmış beton, hafif beton sınıfında alternatif bir yapı malzemesi olarak kullanılabilir.

Depremde
duvarlar üzeri-
mize yük-
lersa inşaa-
tah birşey
olmaz.